

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLAN

Kokkolan kaupunki • Karleby stad
Toimittanut • Redigerad av
Rosanna Telaranta

 Kokkolan kansallinen
Kaupunkipuisto

 Karleby
Nationalstadspark

**Kokkola
Karleby**

Kokkolan kansallinen kaupunkihoito. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2023.

Julkaisija

Kokkolan kaupunki

TOIMITTANUT	Rosanna Telaranta
KANSIKUVA	Aki Paavola
GRAAFINEN SUUNNITTELU JA ULKOASU	Rosanna Telaranta
RUOTSINKIELINEN KÄÄNNÖS	Lingsoft & Kokkolan kaupunki

TYÖRYHMÄ JA ASIAANTUNTIJAT

Ahmas Kristina	Museotoimenjohtaja
Cainberg Päivi	Yleiskaava-arkkitehti
Hannila Juhani	Johtava ympäristötarkastaja
Helminen Arja	Toimistosihteer
Isosaari Pia	Strategiapäällikkö
Kauppi Sanna	Hyvinvointikoordinaattori
Korpisalo Päivi	Viestintä- ja markkinointipäällikkö
Nyqvist Lotta	Liikuntatoimenjohtaja
Pietilä Teea	Toimitusjohtaja, Kokkolan matkailu
Sangi Sini	Kaupunginpuutarhuri
Taarna Terho	Sivistystoimenjohtaja
Telaranta Rosanna	Projektikoordinaattori

HOITO – JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN SUUNNITTELUYHMÄ

Ahmas Kristina	Museotoimenjohtaja
Cainberg Päivi	Yleiskaava-arkkitehti
Hannila Juhani	Johtava ympäristötarkastaja
Pietilä Teea	Toimitusjohtaja, Kokkolan matkailu
Sangi Sini	Kaupunginpuutarhuri
Telaranta Rosanna	Projektikoordinaattori

VALMISTELUUN OSALLISTUNEET MUUT TAHOT

ELY -keskus	
Hallasmaa Juhani	Alueidenkäytön ryhmäpäällikkö
Höglund Jaana	Ylitarkastaja
Rinkineva-Kantola Leena	Luonnonsuojelupäällikkö

Metsähallitus

Tikkanen Hannu	Erikoissuunnittelija

Karleby nationalstadspark. Skötsel- och nyttjandeplan 2023.

Utgivare

Karleby stad

REDIGERAD AV	Rosanna Telaranta
OMSLAGSBILD	Aki Paavola
GRAFISK PLANERING OCH LAYOUT	Rosanna Telaranta
SVENSK ÖVERSÄTTNING	Lingsoft & Karleby stad

ARBETSGRUPP OCH EXPERTER

Ahmas Kristina	Museichef
Cainberg Päivi	Generalplanearkitekt
Hannila Juhani	Ledande miljöinspektör
Helminen Arja	Byråsekreterare
Isosaari Pia	Strategichef
Sanna Kauppi	Välfärdskoordinator
Korpisalo Päivi	Kommunikations- och marknadsföringschef
Nyqvist Lotta	Idrottsdirektör
Pietilä Teea	Verkställande direktör, Karleby turism
Sangi Sini	Stadsträdgårdsmästare
Taarna Terho	Bildningsdirektör
Telaranta Rosanna	Projektkoordinator

PLANERINGSGRUPP FÖR SKÖTSEL- OCH ANVÄNDNINGSPLENEN

Ahmas Kristina	Museichef
Cainberg Päivi	Generalplanearkitekt
Hannila Juhani	Ledande miljöinspektör
Pietilä Teea	Verkställande direktör, Karleby turism
Sangi Sini	Stadsträdgårdsmästare
Telaranta Rosanna	Projektkoordinator

ÖVRIGA PARTER SOM DELTAGIT I BEREDNINGEN

NTM-centralen	
Hallasmaa Juhani	Gruppchef för områdesanvändningen
Höglund Jaana	Överinspektör
Rinkineva-Kantola Leena	Naturskyddschef

Forststyrelsen

Tikkanen Hannu	Specialplanerare

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	9
Kansalliset kaupunkipuistot Suomessa	11
Lainsäädäntö ja lähtökohdat	11
Maankäyttö- ja rakennuslaki	13
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	14
Valtakunnalliset luonnonsuojelun tavoitteet	15
Arvojen esiintuominen ja säilyttäminen	16
Maiseman arvottaminen	16
Maiseman suojelu ja arvojen säilyttäminen	16
Kulttuurihistoriallinen arvottaminen	17
Kulttuurihistorialliset arvot	18
Rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen	18
Luonnonympäristöjen arvottaminen	19
Luonnonympäristöjen arvot	21
Luonnonympäristöjen arvojen säilyttäminen	21
3. KOKKOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO	23
Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston perustaminen	23
Osana kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa	24
Kokkolan strategia	25
Aluerajaus ja lähtökohdat	27
Maanomistus	29
Kaavallinen tilanne	29
Suojelupäätökset	32
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY	36
Luonnon monimuotoisuus ja alueen luontoarvot	38
Luonnonhoito ja -suojelu	38
Liito-orava	41
Ekologiset käytävät	41
Maankohoamisen ja geologisen historian kohteet	41
4. HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA	44
Sisältö ja käyttöohje	44
Osallistaminen	46
Arvojen esiintuominen ja säilyttäminen Kokkolan kansallisessa kaupunkipuistossa	47
Vedenalaisen luonnon suojeleminen	48
Lajien ja luontotyyppien seurantatutkimus	49
Saavutettavuus ja esteettömyys	50
Viher- ja virkistysalueiden kehittäminen	51
Metsänhoito	52
Yhteistyö ja osalliset	54
Erityisarvoja vahvistavat tavoitteet ja toimenpiteet	56
Luonnonsuojelu	56
Matkailu ja virkistyskäyttö	56
Kaupunkikehitys	56
Kulttuuriperintö	57

INNEHÅLL

1. INLEDNING	9
Nationalstadsparker i Finland	11
Lagstiftning och utgångspunkter	11
Markanvändnings- och bygglag	13
Riksomfattande mål för områdesanvändningen	14
Riksomfattande mål för naturvärden	15
Att lyfta fram och bevara värden	16
Fastställande av landskapets värde	16
Landskapsskydd och bevarande av värden	16
Kulturhistorisk värdering	17
Kulturhistoriska värden	18
Bevarandet av den byggda kulturmiljöns värden	18
Värdering av naturmiljöer	19
Naturmiljöernas värden	20
Bevarande av naturmiljöernas värden	21
3. KARLEBY NATIONALSTADSPARK	23
Inrättandet av Karleby nationalstadspark	23
En del av nätverket av nationalstadsparker	24
Karlebyns strategi	25
Områdesavgränsning och utgångspunkter	27
Markägande	29
Planläggningssituationen	29
Skyddsbeslut	32
Byggda kulturmiljöer av riksintresse (på finska: RKY)	36
Naturens mångfald och områdets naturvärden	38
Naturvärden och -skyddet.	38
Flygekorren	41
Ekologiska korridorer	41
Objekt med landhöjning och geologisk historia	41
4. SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLAN	44
Innehåll och bruksanvisning	44
Delaktighet	46
Att lyfta fram och bevara värden i Karleby nationalstadspark	47
Skydd av den marina undervattensnaturen	48
Uppföljningsundersökning av arter och naturtyper	49
Tillgänglighet	50
Utveckling av grön- och rekreationsområden	51
Skogsvård	52
Samarbete och intressenter	54
Mål och åtgärder som stärker de särskilda värdena	56
Naturskydd	56
Turism och rekreationsanvändning	56
Stadsutveckling	56
Kulturarvet	57

Uhat	57
Luonnonsuojelu	57
Kulttuuriperintö	58
5. HOIDON JA KÄYTÖN ALUEELLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	61
1) Tankar – Poroluoto – Kokkolan saariston Natura 2000 -alue – Trullevi – Rummelörenin ja Harrinniemen alueet	63
2) Vanhansatamanlahti ja Suntinsuu - Sannanranta - Halkokarin ranta - Tullimäki ja Pikiruukki	69
3) Suntin varsi - Hollihaan ja 4. kaupunginosan reuna-alueet - Keskuspuisto - Kauppatori	75
4) Neristan – Oppistan – Mäntykangas	80
6. KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TUNNETTAVUUDEN JA NÄKYVYYDEN KEHITTÄMINEN	85
Viestintä ja tiedotus	85
Tiedottamisen kanavat	85
Opastus	86
Graafinen ilme	88
Kansallisen kaupunkipuiston käyttö	90
Kestävä matkailu ja virkistyskäyttö	90
Kansallinen kaupunkipuisto oppimisympäristönä	93
Virtuaaliopasteet	96
7. KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON JATKOTOIMENPITEET	100
Hoito- ja käyttösuunnitelman toimeenpano	100
Kansallisen kaupunkipuiston täydentäminen	101
LÄHDELUETTELO JA LIITTEET	106
Alueeseen liittyvät selvitykset ja suunnitelmat	106

Hot	57
Naturskydd	57
Kulturarvet	58
5. REGIONALA MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSEL OCH NYTTJANDE	61
1) Tankar – Renögrundet – Karleby skärgårds Natura 2000-område – Trullön – Rummelörens och Harrbådans områden	63
2) Gamalahamnsviken och Sundmun - Sandstrand - Halkokaris strand - Tullbacken och Beckbruket	69
3) Sundet - Hållhagen, utkanten av fjärde stadsdelen - Centralparken - Salutorget	75
4) Neristan – Oppistan – Tallåsen	80
6. UTVECKLING AV KÄNNEDOMEN OM OCH SYNLIHETEN HOS NATIONALSTADSPARKEN	85
Kommunikation och information	85
Informationskanaler	85
Guidning	86
Grafiskt utseende	88
Användning av nationalstadsparken	90
Hållbar turism och rekreation	90
Nationalstadsparken som inlärningsmiljö	93
Virtuella skyltar	96
7. FORTSATTA ÅTGÄRDER FÖR NATIONALSTADSPARKEN	100
Verkställande av skötsel- och nyttjandeplanen	100
Komplettering av nationalstadsparken	101
KÄLLFÖRTECKNING OCH BILAGOR	106
Utredningar och planer i anslutning till området	106

1. JOHDANTO

Kansallisten kaupunkipuistojen tehtävänä on säilyttää suomalaista kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä. Ne muodostavat yhdessä toisiaan täydentävän verkoston, jossa jokaisella Kansallisella kaupunkipuistolla on oma merkityksensä kansallisen historiamme säilyttämisessä. Suomessa on tällä hetkellä yksitoista kansallista kaupunkipuistoa.

Maankäyttö- ja rakennuslain (1999/132) perusteella kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto perustettiin ympäristöministeriön päätöksellä 3.7.2020.

Kansalliset kaupunkipuistot tarjoavat matkailijoille sekä asukkailleen hyvin hoidettuja virkistysalueita, kulttuurimaisemia sekä monimuotoista luontoa. Kansallisten kaupunkipuistojen tavoitteena on säilyttää kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana, eheänä kokonaisuutena. Kansalliset kaupunkipuistot ovat osa kestävästä kaupunkisuunnittelusta ja -rakentamista. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma tukee osaltaan näiden arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi tehtävää työtä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa annetaan hoidon ja käytön kannalta oleelliset määräykset. Nämä määräykset otetaan huomioon maankäyttö- ja rakennuslain (1999/132) nojalla Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella tapahtuvassa kaavoituksessa ja muussa alueeseen vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Hoito- ja käyttösuunnitelman avulla voidaan edistää hankkeita, jotka lisäävät alueen arvojen säilymistä ja vahvistumista, asukkaiden asumisviihtyisyyttä sekä näihin liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia. Alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi hoitoon ja käyttöön liittyen on annettu määräyksiä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätöksessä. Nämä määräykset tuodaan esille hoito- ja käyttösuunnitelmassa suunnittelun tueksi laadituissa kohdekorteissa. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteinä ovat

1. INLEDNING

Nationalstadsparkernas uppgift är att bevara den finländska stadsnaturen och den byggda kulturmiljön. Tillsammans bildar de ett kompletterande nätverk där varje nationalstadspark har sin egen betydelse för bevarandet av vår nationella historia. I Finland finns det för närvarande elva nationalstadsparker.

Med stöd av markanvändnings- och bygglagen (1999/132) kan en nationalstadspark inrättas för att bevara och vårda kultur- eller naturlandskapets skönhet, naturens mångfald eller historiska särdrag inom ett område som hör till den urbana miljön eller därtill anslutna värden i stadsbilden, sociala värden, rekreativvärden eller andra särskilda värden. Karleby nationalstadspark inrättades genom miljöministeriets beslut 3.7.2020.

Nationalstadsparkerna erbjuder turister och invånare välskötta rekreativområden, kulturlandskap och mångsidig natur. Målet med nationalstadsparkerna är att bevara stadsnaturen och den byggda kulturmiljön som en omfattande, sammanhängande helhet. Nationalstadsparkerna är en del av en hållbar stadsplanering och hållbart stadsbyggande. Skötsel- och nyttjandeplanen för Karleby nationalstadspark stöder arbetet för att bevara och vårda dessa värden i Karleby nationalstadspark.

I skötsel- och nyttjandeplanen meddelas föreskrifter som är väsentliga med tanke på vården och användningen. Med stöd av markanvändnings- och bygglagen (1999/132) beaktas dessa bestämmelser i planläggningen och annat beslutsfattande som påverkar området som hör till Karleby nationalstadspark. Med hjälp av skötsel- och nyttjandeplanen kan man främja projekt som ökar bevarandet och stärkandet av områdets värden, invånarnas boendetrivsel samt affärsverksamhetsmöjligheter i anslutning till dessa. För att bevara områdets väsentliga värden har föreskrifter i anslutning till skötsel och användning getts i beslutet om inrättande av Karleby nationalstadspark. Dessa bestämmelser lyfts fram i de objektkort som utarbetats som stöd för planeringen i skötsel- och användningsplanen. Karleby nationalstadsparks särdrag är dess närhet till havet, landhöjningen och de historiska elementen. De historiska elementen omfattar till exempel närings- och bosättningshistoria samt skiktningen och bevarandet av stadsstrukturen. De mångsidiga och omfattande

merellisyys, maankohoaminen ja historialliset elementit. Historialliset elementit käsittävät esimerkiksi elinkeino- ja asutushistoriaa sekä kaupunkirakenteen kerroksellisuutta ja säilyneisyyttä. Monimuotoiset ja laajat luontoalueet ja monipuoliset virkistyspalvelut ovat tärkeä osa kansallisen kaupunkipuiston toteutusta. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on Suomen laajin ja merellisin kansallinen kaupunkipuisto sekä Kokkolan elinvoimaohjelman kärkihanke.

naturområdena och de mångsidiga rekreationstjänsterna utgör en viktig del av nationalstadsparkens förverkligande. Karleby nationalstadspark är Finlands största och mest maritima nationalstadspark samt ett spetsprojekt inom Karleby livskraftsprogram.

KANSALLISET KAUPUNKIPUISTOT SUOMESSA

LAINSÄÄDÄNTÖ JA LÄHTÖKOHDAT

Kansallisten kaupunkipuistojen perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Kaupunki voi hakea päätöstä perustamisesta ympäristöministeriöltä. Hakemus tulee laatia yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden, kaupunkilaisten sekä puiston alueella maata tai rakennuksia omistavien tahojen kanssa. Kaupunkipuistoon voi kuulua kunnan, valtion, muiden julkisyhteisöjen sekä yksityisten maa- tai rakennuskiinteistöjä. Kansallisen kaupunkipuiston luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttäminen perustuu kaavoihin ja erilaisiin suojelupäätöksiin. Kaupungin on hakemuksessaan selostettava, miten kaupunkipuistoksi rajatun alueen luonnon- ja kulttuuriperinnön elementtien säilyminen on näillä keinoin turvattu. Kansallista kaupunkipuistoa hoidetaan ja kehitetään sen luonnon- ja kulttuuriperinnöllisiä arvoja vaalien ja vahvistaen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kaupunki laatii alueelle hoito- ja käyttösuunnitelman, jonka ympäristöministeriö hyväksyy. Ympäristöministeriö on määritellyt kansallisten kaupunkipuistojen tunnistamiseen ja arviointiin yhtenäiset kriteerit, jotka takaavat kaupungeille tasapuolisen kohtelun ja kaupunkipuistojen valtakunnallisen tason säilymisen.¹

NATIONALSTADSPARKER I FINLAND

LAGSTIFTNING OCH UTGÅNGSPUNKTER

Miljöministeriet beslutar om inrättandet av nationalstadsparker. Staden kan söka beslut om inrättande hos miljöministeriet. Ansökan ska göras i samarbete med stadens olika aktörer, stadsborna samt aktörer som äger mark eller byggnader i parkområdet. En stadspark kan omfatta kommunala, statliga och andra offentliga samfunds samt privata mark- eller byggnadsfastigheter. Bevarandet av nationalstadsparkens natur- och kulturarv grundar sig på planer och olika skyddsbeslut. Staden ska i sin ansökan redogöra för hur bevarandet av natur- och kulturarvets element i det område som avgränsats till stadspark har tryggats med dessa medel. Nationalstadsparken vårdas och utvecklas så att man värnar om och stärker dess natur- och kulturarvsvärden. För att uppnå dessa mål utarbetar staden en skötsel- och nyttjandeplan för området som godkänns av miljöministeriet. Miljöministeriet har fastställt enhetliga kriterier för identifiering och utvärdering av nationalstadsparkerna, vilket garanterar att städerna behandlas jämnt och att den nationella nivån på stadsparkerna bevaras.¹

¹ Ympäristöministeriö. Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja.

¹ Miljöministeriet Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja.

SISÄLTÖ

Kriteerien mukaan kansallisen kaupunkipuiston täytyy sisältää

- kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita
- kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen
- puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita

KAUPUNKIKESKEISYYS

- Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla osa kaupunkirakennetta eli alkaa ydinkeskustasta tai hetken läheisyydestä

LAAJUUS JA EHEYS

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla

- puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön
- viher- ja sinirakenteeltaan niin yhtenäinen, että kaupunkipuistoa pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen

EKOLOGISUUS JA JATKUVUUS

Ekologiselta kannalta on tärkeää, että

- alueelle muodostuu laajiston siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä
- alue on jatkuva eli liittyy välittömästi ilman selvää rajaa kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun. ²

² Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja. Ympäristöministeriö.

INNEHÄLL

Enligt kriterierna ska nationalstadsparken innehålla

- naturområden som är viktiga för bevarandet av stadsnaturens mångfald
- kulturmiljöer och byggnader som är viktiga för den nationella historien eller stadens egna utvecklingskedan
- parkarkitektoniskt eller estetiskt betydelsefulla parker och grönområden

STADEN I FOKUS

- Nationalstadsparken måste vara en del av stadsstrukturen, det vill säga börja i stadskärnan eller i närheten av den

OMFATTNING OCH ENHETLIGHET

Nationalstadsparken måste vara

- tillräckligt omfattande och störningsfri som park- och grönmiljö
- så enhetlig till sin grön- och blåstruktur att det är möjligt att förflytta sig från en stadsdel till en annan längs stadsparken

EKOLOGI OCH KONTINUITET

Ur ekologisk synvinkel är det viktigt att

- det i området bildas ekologiska korridorer som möjliggör förflyttning av arter samt växelverkan
- området är kontinuerligt, dvs. ansluter sig omedelbart utan tydlig gräns till naturområden utanför staden eller till den omgivande landsbygden. ²

² Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja. Miljöministeriet.

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI

Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 30.12.2008/1129)

Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksen kannalta sopivaan käyttöön.

Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä. (30.12.2008/1129)

Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Puisto voidaan perustaa kunnan hakemuksesta. (30.12.2008/1129)

PUISTOA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Maankäyttö- ja rakennuslain (5.2.1999/132) luvussa yhdeksän Kansallisille kaupunkipuistolle on annettu seuraavat määräykset:

Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii. (30.12.2008/1129)

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa. Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy ympäristöministeriö. (30.12.2008/1129)

MARKANVÄNDNINGS- OCH BYGGLAG

För att bevara och vårda kultur- eller naturlandskapets skönhet, naturens mångfald eller historiska särdrag inom ett område som hör till den urbana miljön eller därtill anslutna värden i stadsbilden, sociala värden, rekreativvärden eller andra särskilda värden kan en nationalstadspark inrättas. (30.12.2008/1129)

För en nationalstadspark kan avsättas områden som i en plan enligt denna lag har avsatts som park, rekreativ- eller skyddsområde, värdefullt landskapsvårdsområde eller för någon annan användning som är lämplig med tanke på syftet med en nationalstadspark.

För en park avsätts i första hand områden som ägs av kommunen, staten eller något annat offentligt samfund. Andra områden kan avsättas för parken med ägarens samtycke. Ägarens samtycke behövs dock inte, om det för området inte i beslutet om att inrätta parken eller i skötsel- och nyttjandeplanen utfärdas bestämmelser enligt 70 §. (30.12.2008/1129)

Miljöministeriet beslutar om inrättandet av en nationalstadspark. En park kan inrättas på ansökan av kommunen. (30.12.2008/1129)

BESTÄMMELSER FÖR PARKEN

I kapitel nio i markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) ges följande föreskrifter om nationalstadsparker:

I beslutet om att inrätta en nationalstadspark kan det med kommunens samtycke tas in bestämmelser som behövs för att områdets väsentliga värden ska bevaras. Andra bestämmelser som behövs för värden och användningen av området utfärdas i skötsel- och nyttjandeplanen, som kommunen gör upp. (30.12.2008/1129)

Beredningen av skötsel- och nyttjandeplanen skall ske i växelverkan med de intressegrupper vars förhållanden avsevärt kan påverkas av saken. Skötsel- och användningsplanen godkänns av miljöministeriet. (30.12.2008/1129)

Vid planläggningen av ett område som hör till en nationalstadspark och vid annan planering och annat beslutsfattande som påverkar området skall bestämmelserna om parken beaktas.

Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan alueen kaavoituksessa ja muussa alueeseen vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon puistoa koskevat määräykset.

PUISTON LAKKAUTTAMINEN TAI MÄÄRÄYSTEN MUUTTAMINEN

Kansallinen kaupunkipuisto voidaan lakkauttaa tai sen rajausta muuttaa, jos alueen arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttaminen sitä edellyttää.

Mitä 69 §:ssä säädetään puiston perustamisesta ja 70 §:ssä puistoa koskevista määräyksistä, koskee soveltuvin osin puiston lakkauttamista ja määräysten muuttamista.

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Alueidenkäyttötavoitteiden avulla taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin.

Alueidenkäyttötavoitteiden jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto³

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. (5.2.1999/132)

NEDLÄGGNING AV PARKEN ELLER ÄNDRING AV BESTÄMMELSERNA

En nationalstadspark kan läggas ned eller dess gränser ändras, om områdets värde har minskat avsevärt eller om genomförandet av ett projekt eller en plan som är av särskild vikt för det allmänna intresset kräver det.

Vad som i 69 § bestäms om inrättandet av parken och i 70 § om bestämmelser för parken gäller i tillämpliga delar när parken läggs ned och bestämmelserna ändras.

RIKSOMFATTANDE MÅL FÖR OMRÅDEANVÄNDNINGEN

De riksomfattande målen för områdesanvändningen är en del av systemet för planering av områdesanvändningen enligt markanvändnings- och bygglagen. Med hjälp av målen för områdesanvändningen minskar utsläppen från samhällen och trafiken, naturens mångfald och kulturmiljöns värden tryggas och möjligheterna till förnyelse av näringarna förbättras. Med hjälp av dem anpassar man sig också till konsekvenserna av klimatförändringen och extrema väderfenomen.

Målen för områdesanvändningen indelas i fem helheter:

- Fungerande samhällen och hållbar rörlighet
- Ett effektivt trafiksystem
- En hälsosam och trygg livsmiljö
- En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturresurser
- Förnybar energiförsörjning³

Enligt markanvändnings- och bygglagen ska målen beaktas och genomförandet av dem främjas i landskapets planering, kommunernas planläggning och de statliga myndigheternas verksamhet. (5.2.1999/132)

VALTAKUNNALLISET LUONNONSUOJELUN TAVOITTEET

Valtakunnalliset luonnonsuojelun tavoitteet ovat osa luonnonsuojelulakia (Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096). Uusi luonnonsuojelulaki astuu voimaan 1.6.2023. Lakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon. Luonnonsuojelulaissa todetaan, että tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölaajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen. Luontotyyppien suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppien säilymistä ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten eliölaajien suojelutaso on suotuisa. Eliölaajien suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään. (20.12.1996/1096).

- luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen;
- luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen;
- luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen; sekä
- luonnontutkimuksen edistäminen. (20.12.1996/1096).

Suomen kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia valmistuu vuonna 2023. Strategian tavoitteena on pysäyttää monimuotoisuuden väheneminen ja kääntää kehitys elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä. Suomen kansallisessa biodiversiteettistrategiassa huomioidaan kansallisten tavoitteiden lisäksi YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen tavoitteet sekä EU:n biodiversiteettistrategia.

Suomen kansallisen monimuotoisuusstrategian valmistelun tavoitteena on:

- tehostaa luonnon monimuotoisuuden suojelua ja edistää heikentyneiden ekosysteemien palautumista
- kytkeä kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian tavoitteet kansainvälisesti ja EU:ssa asetettuihin uusiin tavoitteisiin

RIKSOMFATTANDE MÅL FÖR NATURVÅRDEN

De riksomfattande målen för naturvården är en del av naturvårdslagen. (Naturvårdslagen 20.12. 1096/1996) Den nya naturvårdslagen träder i kraft 1.6.2023. Lagen tillämpas på skydd och vård av naturen och landskapet. I naturvårdslagen konstateras att för att målen ska uppnås måste man inom naturvården sträva efter att uppnå och bevara en gynnsam skydds nivå för naturtyperna och de vilda arterna i vårt land. Skydds nivån för en naturtyp är gynnsam då dess naturliga utbredningsområde och totala areal räcker till för att på sikt trygga att naturtypen och ekosystemets struktur och funktion bibehålls samt då skydds nivån för de arter som är karakteristiska för naturtypen är gynnsam. Skydds nivån för en art är gynnsam då arten på sikt kan bibehålla sin livskraft i sin naturliga omgivning. (20.12.1996/1096).

- bevarande av naturens mångfald,
- värnande om naturens skönhet och landskapsvärdena,
- stödande av ett hållbart nyttjande av naturresurserna och naturmiljön,
- ökande av kännedomen om och intresset för naturen, samt
- främjande av naturforskningen. (20.12.1996/1096).

Finlands nationella strategi för biologisk mångfald färdigställs 2023. Målet med strategin är att stoppa utarmningen av mångfalden och vända utvecklingen mot återhämtning före 2030. I Finlands nationella strategi för biologisk mångfald beaktas förutom de nationella målen även målen i FN:s konvention om biologisk mångfald samt EU:s strategi för biologisk mångfald.

Målet med beredningen av Finlands nationella mångfaldsstrategi är att:

- effektivisera skyddet av den biologiska mångfalden och främja återställandet av försvagade ekosystem
- koppla målen i den nationella strategin för biologisk mångfald till de nya mål som ställts upp internationellt och inom EU
- förbättra mätbarheten av genomförandet och effektiviteten av åtgärderna i åtgärdsprogrammet

- parantaa toimintaohjelman toimenpiteiden toimeenpanon ja vaikuttavuuden mitattavuutta
- ulottaa toimintaohjelman toimenpiteet biodiversiteetin vähenemisen suorien ajureiden lisäksi vähenemisen juurisyihin.⁴

ARVOJEN ESIINTUOMINEN JA SÄILYTTÄMINEN

MAISEMAN ARVOTTAMINEN

Maisema voidaan arvottaa sen kulttuurihistoriallisten arvojen, maan geologisen todistusarvonsa tai luontoarvojen vuoksi. Kansallinen kaupunkipuisto on itsessään maisemana lainsäädännöllinen erityisalue.⁵

Maiseman arvottamiskriteereinä on hyvä käyttää yleisesti hyväksytyjä kriteereitä, huomioiden kuitenkin tarkastelualueen erityispiirteet. Seuraavissa kappaleissa on käyty läpi kulttuuriperinnön ja luonnonympäristöjen arvottamista.

Maisemalla voi jäljempänä mainittujen arvojen ohella olla *sosiaalisia ja virkistysarvoja*, sekä muita *ekosysteemi-arvoja*. Maisemaan kohdistuu niin yhteisölle arvokkaiksi määriteltyjä ominaisuuksia kuin myös yksilöllisiä arvoja. Maisemalle annettavat arvot ovat muuttuvia yhteiskuntien ja yhteisöjen muuttuessa.⁶

MAISEMAN SUOJELU JA ARVOJEN SÄILYTTÄMINEN

”Maisemasuojelu tarkoittaa maiseman erityis- tai ominaispiirteiden säilyttämistä ja ylläpitoa toimenpitein, jotka ovat perusteltuja luonnonmuotojen ja/tai ihmisen toiminnan perinnearvon vuoksi.”
Eurooppalainen maisemayleissopimus.

Maiseman suojelusta ja arvottamisesta on säädetty Euroopan maisemayleissopimuksessa, joka on tullut Suomessa voimaan

4 Suomen biodiversiteettipolitiikka. Ympäristöministeriö.

5 Maisemaselvitys. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

6 Maisemaselvitys. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

- utvidga åtgärderna i handlingsprogrammet till att inte bara omfatta de direkta, utan även de underliggande orsakerna till förlusten av biologisk mångfald.⁴

ATT LYFTA FRAM OCH BEVARA VÄRDEN

FASTSTÄLLANDE AV LANDSKAPETS VÄRDE

Värdet på ett landskap kan fastställas på basis av dess kulturhistoriska värde, markens geologiska bevisvärde eller naturvärden. En nationalstadspark är i sig själv ett specialområde i lagstiftningshänseende.⁵

Kriterierna för fastställande av ett landskaps värde bör vara allmänt godkända och ändå ska områdets särdrag beaktas. Följande stycken behandlar fastställande av värdet på kulturarv och naturmiljöer.

Landskapet kan utöver nedan nämnda värden ha *sociala värden och rekreativvärden* samt andra *ekosystemvärden*. Ett landskap kan ha såväl egenskaper som anses vara värdefulla för samhället som individuella värden. De värden som ett landskap ges är föränderliga i och med att samhället och samfunden ändras.⁶

LANDSKAPSSKYDD OCH BEVARANDE AV VÄRDEN

”Med landskapsskydd avses åtgärder för att bevara och upprätthålla ett landskaps utmärkande eller karaktäristiska drag, när det är berättigat på grund av dess natur- och kulturmiljövärde som en följd av dess naturliga utformning och/eller av mänsklig verksamhet.”
Europeiska landskapskonventionen.

Om skydd av landskap och fastställande av värdet bestäms i Europeiska landskapskonventionen som trädde i kraft i Finland den 1 april 2006. Om landskapsskydd bestäms därtill i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) samt i naturvårdslagen (1096/1996). Också annan lagstiftning påverkar skyddet av landskap, till exempel gruvlagen (621/2011), marktäktlagen (555/1981) och skogslagen (1093/1996).

4 Suomen biodiversiteettipolitiikka. Miljöministeriet.

5 Landskapsutredning. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland.

6 Landskapsutredning. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland.

1. päivänä huhtikuuta 2006. Maisemansuojelusta säädetään yleissopimuksen ohella maankäyttö- ja rakennuslaissa (5.2.1999/132) sekä luonnonsuojelulaissa (1096/1996). Maiseman suojeluun vaikuttaa myös muu lainsäädäntö, kuten esimerkiksi kaivoslaki (Kaivoslaki 621/2011), maa-ainelaki (Maa-ainelaki 555/1981) sekä metsälaki (Metsälaki 1093/1996)

Maisema tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/ tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta. Maiseman suojelulla pyritään säilyttämään maisemaa ja sen erityispiirteitä.

Maisemaa pyritään nykyään käsittelemään kokonaisuutena, jossa luonto- ja kulttuuritekijät ovat vuorovaikutuksessa. Luonnonmaiseman kehitykseen vaikuttavat pääosin luonnossa ilman ihmisen toimintaa tapahtuvat kehityskulut. Kulttuurimaisema on ihmisen muovaamaa. Kulttuurimaiseman ympäristö voi olla kaupunkimaista tai maaseutumaista. Jako ei kuitenkaan ole yksinkertainen, sillä maisemaa, johon ihminen ei olisi vaikuttanut ei juurikaan enää ole.⁷

KULTTUURIHISTORIAALLINEN ARVOTTAMINEN

Arvottaminen (arvioiminen) on yksi kulttuuriympäristön vaalimisen ydinasioista. Vaalimisella ja suojelulla on oltava perustellut, yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta järkevät ja siis myös toteuttamisen tai tukemisen arvoiset kulttuurihistoriallisetkin perusteet. Kulttuurihistoriallinen arvottaminen tarkoittaa inventoinnissa tai muulla tavoin esille tulleiden tunnistettujen alueiden, kohteiden ja rakennusten arvonn erittelyä ja analysointia perusteluksi sille, mitkä kohteet halutaan saada säilymään. Arvottamisen yleinen kehys on osin annettu jo rakennusperintöä ja maankäytön suunnittelua koskevassa lainsäädännössä. Tärkein kehys ovat maankäyttö- ja rakennuslain (5.2.1999/132) kaavoitukselle antamat sisältötavoitteet ja selvittämisvelvollisuudet.⁸

7 Maisemaselvitys. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

8 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museovirasto

Med landskap avses ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer. Landskapsskydd är åtgärder för att bevara ett landskaps karaktäristiska drag.

Landskap behandlas numera främst som helheter, med samspel mellan natur- och kulturfaktorerna. Naturlandskapets utveckling påverkas främst av processer i naturen som inte beror på människans verksamhet. Kulturlandskapet formas av människan. I kulturlandskapet kan miljön vara antingen urban eller lantlig. Indelningen är dock inte entydig, eftersom det just inte längre finns landskap som inte påverkats av människan.⁷

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Värdering (bedömning) är en av kärnfrågorna då det gäller att värna om kulturmiljön. För värnandet och skyddet måste det även finnas motiverade kulturhistoriska grunder som är förnuftiga för samhället och medborgarna och som därmed även är värda att genomföras eller stödjas. Kulturhistorisk värdering innebär att värdet på identifierade områden, objekt och byggnader som framkommit i inventeringen eller på annat sätt specificeras och analyseras som grund för vilka objekt man vill bevara. Den allmänna ramen för värderingen har delvis getts redan i lagstiftningen om byggnadsarvet och planeringen av markanvändningen. Den viktigaste ramen är de innehållsmål och utredningsskyldigheter som markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) ställer upp för planläggningen.⁸

7 Landskapsutredning. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland.

8 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museiverket.

KULTTUURIHISTORIALLISET ARVOT

*Historiallinen todistusarvo liittyy historiaan, jota alue, kohde tai rakennus ilmentää ja josta se kertoo olemassaolollaan. Niitä ovat rakennushistorialliset arvot ja historialliset arvot.*⁹

Rakennushistorialliset arvot ovat aikaan sitoutuvia, rakenteen tai rakennetun ympäristön arkkitehtuurihistoriaan, rakennustekniikkaan sekä rakennuttamiseen ja rakentamiseen liittyviä ominaisuuksia. Historialliset arvot perustuvat siihen, miten kohde/rakennus ilmentää historiallisia prosesseja, kehityskulkuja ja ilmiöitä.¹⁰

Säilyneisyysarvot ilmentävät rakennuksen rakentamis- ja syntyvaiheita. Säilyneisyysarvot ovat rakennusten historiallista kerrostuneisuutta, joka ilmentää rakennuksen käyttöä.¹¹

Rakennustaiteelliset, esteettiset ja visuaaliset arvot ovat yhteiskunnallisissa keskusteluissa, arkkitehtuuri- ja taidekriitikissä sekä alan tutkimuksissa yleisesti tunnustettujen kohteiden laadulliset arvot ja merkitykset.¹²

Ympäristöllisissä ja maisemallisissa arvoissa rakennusta käsitellään osana kaupunki-/maisemakuva. Rakennus voi olla kokonaisuuden luonteenomainen osa tai sijaintialuettaan muovaava tai hallitseva kohde.¹³

Identiteetti-arvot ja symbolimerkitykset ovat yhteisössä jo olemassa olevia, tunnistettuja ja määriteltävissä olevia arvoja.¹⁴

RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOJEN SÄILYTTÄMINEN

Rakennusten ja ympäristöjen suojeleminen on keino säilyttää kulttuurihistoriallisia kohteita. Rakennuksia ja rakennettuja ympäristöjä suojellaan yleisimmin kuntien ja kuntayhtymien vastuulla olevalla kaavoituksella: asemakaavoilla, yleiskaavoilla ja maakuntakaavoilla. Kaavoitus perustuu maankäyttö- ja

9 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museovirasto
10 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
11 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
12 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
13 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
14 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museovirasto

KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Det historiska bevisvärdet anknyter till den historia som området, objektet eller byggnaden uttrycker och som det berättar om med sin existens. Dessa är byggnadshistoriska värden och historiska värden.⁹

Byggnadshistoriska värden är tidsbundna egenskaper med anknytning till konstruktionens eller den byggda miljöns arkitekturhistoria, byggnadsteknik samt byggherreverksamhet och byggande. De historiska värdena baserar sig på hur objektet/byggnaden uttrycker historiska processer, utvecklingsförlopp och fenomen.¹⁰

Bevarandevärdena uttrycker byggnadens bygg- och uppkomstfas. Bevarandevärden är byggnadernas historiska skiktning, som uttrycker användningen av byggnaden.¹¹

Arkitektoniska, estetiska och visuella värden är kvalitativa värden och betydelser för objekt som är allmänt erkända i den samhälleliga debatten, i arkitektur- och konstkritiken samt i forskningen inom branschen.¹²

I miljömässiga och landskapsmässiga värden behandlas byggnaden som en del av stads-/landskapsbilden. En byggnad kan vara en karakteristisk del av en helhet eller ett objekt som formar och dominerar platsen där det är beläget.¹³

Identitetsvärden och symbolbetydelser är redan befintliga, identifierade och definierbara värden i gemenskapen.¹⁴

BEVARANDET AV DEN BYGGDA KULTURMILJÖNS VÄRDEN

Att skydda byggnader och miljöer är ett sätt att bevara kulturhistoriska objekt. Byggnader och byggda miljöer skyddas oftast med planläggning som kommunerna och samkommunerna ansvarar för: detaljplaner, generalplaner och landskapsplaner. Planläggningen grundar sig på markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132). Huruvida byggnaden eller området är skyddat i planläggningen kan

9 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museiverket.
10 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
11 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
12 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
13 Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlunds museum
14 Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä. Museiverket

rakennuslakiin (5.2.1999/132). Sen, onko rakennus tai alue suojeltu kaavoituksessa, voi selvittää kunnan kaavoittajalta tai rakennusvalvonnasta. Usean kunnan verkkosivuilla on julkaistu ajantasaiset kaavat.

Rakennuksia suojellaan myös erityislaeilla: rakennusperinnön suojelemisesta annetulla lailla (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 4.6.2010/498), kirkkolailla (Kirkkolaki 26.11.1993/1054) ja ortodoksisesta kirkosta annetulla lailla (Laki ortodoksisesta kirkosta 10.11.2006/985).

Kaavan suojelumääräyksissä tai erityislain mukaisessa suojelupäätöksessä määritellään, mihin osiin tai ominaisuuksiin suojelu kohdistuu. Se voi kohdistua esimerkiksi julkisivuihin, kiinteään sisustukseen ja ympäristöön. Suojelu tarkoittaa, että rakennus tai ympäristö on säilytettävä suojelun edellyttämällä tavalla. Korjaukset ja muut toimet on tehtävä niin, että kohteen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.¹⁵

Muinaisjäänösten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja poistaminen ja muu niihin kajoaminen on kielletty. Mikäli muinaisjäänöskohteille suunnitellaan hoitotoimenpiteitä, edellyttää se museoviraston lupaa, hoitosuunnitelmaa sekä resursseja toteutukseen.

LUONNONYMPÄRISTÖJEN ARVOTTAMINEN

Luonnonympäristöjen arvottamisen päämääränä on luontoarvotiedon välittyminen ja arvojen huomioonottaminen päätöksenteossa. Luonnonympäristöjen arvottamisen lähtökohtana on luonnonsuojelulaki (1096/1996, LSL). Muissa laeissa on viitauksia luonnonsuojelulakiin ja joissain laeissa, kuten metsälaissa (1093/1996) ja vesilaissa (Vesilaki 587/2011) on määritelty myös muita kuin luonnonsuojelulaissa mainittuja suojeltavia luonnonarvoja. Luonnonympäristöjen arvottamista tehdään esimerkiksi luontoselvityksissä ja Natura-arvioinneissa.

Luontovaikutukset ovat osa ympäristövaikutuksia, joita tulee arvioida hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa (5.5.2017/252 YVA -laki) sekä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten

¹⁵ Rakennettu kulttuuriympäristö. Museovirasto

utredas hos kommunens planläggare eller byggnadstillsynen. Flera kommuner har publicerat uppdaterade planer på sina webbplatser.

Byggnaderna skyddas också genom speciallagar: lagen om skyddande av byggnadsarvet (Lagen om skyddande av byggnadsarvet 4.6.2010/498), kyrkolagen (Kyrkolagen 26.11.1993/1054) och lagen om ortodoxa kyrkan (Lagen om ortodoxa kyrkan (10.11.2006/985).

I skyddsbestämmelserna i en plan eller i ett skyddsbeslut enligt en speciallag fastställs vilka delar eller egenskaper skyddet gäller. Det kan gälla till exempel fasaderna, den fasta inredningen och miljön. Skyddet innebär att byggnaden eller miljön ska bevaras på det sätt som skyddet förutsätter. Reparationer och andra åtgärder ska utföras så att objektets kulturhistoriska värde bevaras.¹⁵

Grävning, beläggning, ändring, överkan, avlägsnande och annan manipulering av fornminnen är förbjudet. Om man planerar skötselåtgärder för fornlämningsobjekt krävs museiverkets tillstånd, en skötselplan och resurser för genomförandet.

VÄRDERING AV NATURMILJÖER

Syftet med värdering av naturmiljöer är att förmedla information om naturvärden och att beakta dem i beslutsfattandet. I värderingen av naturmiljöer är utgångspunkten i naturskyddslagen (1096/1996). I andra lagar hänvisas till naturvårdslagen och i vissa lagar, till exempel i skogslagen (1093/1996) och vattenlagen (587/2011) bestäms också andra naturvärden som ska skyddas än de som nämns i naturvårdslagen. Värdering av naturmiljöer görs till exempel i naturutredningar och Natura-bedömningar.

Konsekvenserna för naturen är en del av miljökonsekvenserna som ska bedömas i olika projekts miljökonsekvensbedömningar (5.5.2017/252 lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning) samt vid bedömning av miljökonsekvenser av planer och program (200/2005 lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program). I bedömningen av naturkonsekvenser används tillgängliga uppgifter och vid behov görs en naturutredning. Naturutredningar och bedömningar av konsekvenserna för naturen görs till exempel i samband med planläggning, projekt samt planer som gäller skydds-

¹⁵ Rakennettu kulttuuriympäristö. Museiverket.

arviointeissa (8.4.2005/200 SOVA -laki). Luontovaikutusten arviointiin käytetään olemassa olevaa tietoa sekä teetetään tarpeen vaatiessa luontoselvitys. Luontoselvityksiä ja luontovaikutusten arviointia tehdään esimerkiksi kaavoituksen, hankkeiden sekä suojelu- ja virkistysalueisiin liittyvien suunnitelmien yhteydessä. Kohdennettuja luontoarvojen selvityksiä tehdään myös esimerkiksi uhanalaisten lajien esiintymiskartoitusten muodossa sekä esimerkiksi lajistonselvityksissä ja eri lajiryhmien seurantaselvityksissä.

Luontoselvityksiin sisältyvässä arvottamisessa määritellään alueille arvoluokat ja asetetaan tarkastellut alueet tärkeysjärjestykseen ennalta määriteltyjen luonnonarvoihin perustuvien kriteerien perusteella. Alueen kuuluessa kokonaisuudessaan yhtenäiseen arvoluokkaan ei tärkeysjärjestyttä synny, mutta tieto alueen arvoluokasta antaa pohjaa suunnittelulle. Arvottamiseen sisältyvät tarvittavat asiantuntijalausunnat siitä, miten alueen luontoarvot tulisi ottaa huomioon alueen suunnittelussa. Suomen ympäristökeskuksen raportissa Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (2021) on annettu tarkempia ohjeita luonnonympäristöjen arvottamiseen sekä luontoselvitysten laadintaan.¹⁶

Natura-arviointimenettelyn sisältövaatimukset ovat pääsääntöisesti yksityiskohtaisempia kuin esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tai kaavoituksen vaikutusten arvioinnissa edellytetään. Natura-arvioinneissa arvioidaan hankkeiden tai suunnitelmien vaikutuksia niihin lajeihin ja luontotyyppisiin, jotka ovat olleet Natura-alueen suojeluperusteena.¹⁷

Natura-arviointimenettelyssä määritetään aluekohtaiset luonto-, kulttuuri- ja käyttöarvot ja niiden tila sekä arvoihin kohdistuvat uhkatekijät. Näiden perusteella määritellään arvojen tavoitettilan säilyttämiseksi tai saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja suunnitelmat. Lisäksi arvioidaan aluekohtaisesti luontotyyppien ja lajien tilaa sekä tehtyjen suojelutoimenpiteiden riittävyttä. Ne vastaavat sisällöltään pienimuotoista hoito- ja käyttösuunnitelmaa.¹⁸

16 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Suomen ympäristökeskus.

17 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Suomen ympäristökeskus.

18 Natura 2000 -verkosto turvaa monimuotoisuutta. Ympäristöministeriö

och rekreatiomsområden. Riktade utredningar av naturvärdena görs också till exempel i form av kartläggningar av förekomsten av utrotningshotade arter samt till exempel i utredningar om arter och uppföljningsutredningar om olika artgrupper.

I den värdering som ingår i naturutredningar bestäms värdeklasser för områdena och de granskade områdena ställs i prioritetsordning på basis av i förväg definierade kriterier som baserar sig på naturvärdena. Om området i sin helhet hör till en enhetlig värdeklass uppstår ingen prioritetsordning men uppgifter om områdets värdeklass utgör en grund för planeringen. I bedömningen ingår nödvändiga expertutlåtanden om hur områdets naturvärden borde beaktas i planeringen av området. I Finlands miljöcentralers rapport om naturutredningar och bedömning av konsekvenserna för naturen (2021) ges närmare anvisningar för hur naturmiljöer ska värderas och för utarbetande av naturutredningar.¹⁶

Natura-bedömningsförfarandets innehållskrav är i regel mera detaljerade än vad som förutsätts i till exempel i förfarandet med miljökonsekvensbedömning eller planläggningens miljökonsekvensbedömning och i dem bedöms konsekvenser hos projekt eller planer på sådana arter eller naturtyper som har legat till grund för skydd i Natura- område.¹⁷

I Natura-bedömningsförfarandet definieras områdesvisa natur-, kultur- och bruksvärden och områdenas tillstånd samt faktorer som utgör hot mot värdena. På basis av dessa bestäms de åtgärder och planer som är nödvändiga för bevarandet och uppnåendet av värdenas måltillstånd. Därtill bedöms skilt för varje område naturtypernas och arternas tillstånd samt tillräckligheten hos vidtagna skyddsåtgärder. De motsvarar till sitt innehåll vård- och nyttjandeplaner i liten skala.¹⁸

NATURMILJÖERNAS VÄRDEN

När naturmiljöer värderas kartläggs naturens särdrag i området, dvs. man identifierar, lokaliserar och beskriver områdets naturvärden. Till dem hör naturtyper och arter. Man beskriver också områdets övriga särdrag i naturen som till exempel landskapsvärden och

16 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Finlands miljöcentral.

17 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Finlands miljöcentral.

18 Natura 2000 tryggar den biologiska mångfalden. Miljöministeriet.

LUONNONYMPÄRISTÖJEN ARVOT

Luonnonympäristöjä arvottaessa kartoitetaan alueen luonnonpiirteet, eli tunnistetaan, paikannetaan ja kuvataan alueen luonnonarvot, joihin luetaan *luontotyytit* ja *lajit* sekä kuvataan alueen muut *luonnonpiirteet*, kuten *maisema-*, *geomorfologiset arvot*. Luontoselvityksissä on tarkasteltava erityisesti huomioitavana luonnonarvona *ekologiset verkostot*. Muita erityisesti huomioitavia luonnonarvoja voivat olla esimerkiksi erilaiset luontotyytit ja lajit uhanalaisuutensa vuoksi tai säädösten perusteella.¹⁹

LUONNONYMPÄRISTÖJEN ARVOJEN SÄILYTTÄMINEN

Luonnonsuojelutoimenpiteillä pyritään ennallistamaan ja säilyttämään eri luontotyyppisiä sekä tietyille lajeille sopivia elinympäristöjä. Luonnonsuojelun yleisenä perusteena on alueella elävä tai sijaitseva uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi sekä alueen rooli yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana. Perusteluiksi suojella kuuluvat erikoiset ja harvinaiset luonnonmuodostelmat sekä erityisen luonnonkauniit paikat. Lisäksi perusteltuna nähdään suojella harvinaistuvat perinneluontotyytit sekä alueet, joilla luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen vaativat alueen suojelua. Edellä mainittujen ohella alueet, jotka ovat muutoin niin edustavia, tyypillisiä tai arvokkaita, että niiden suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden, tai luonnonympäristön kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi nähdään perusteltuina suojella. (1096/1996).

¹⁹ Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Suomen ympäristökeskus.

geomorfologiska värden. I naturutredningarna bör man utreda och särskilt beakta ekologiska nätverk som naturvärden. Andra naturvärden som ska beaktas kan vara till exempel olika naturtyper och arter på grund av utrotningshot eller med stöd av bestämmelser.¹⁹

BEVARANDE AV NATURMILJÖERNAS VÄRDEN

Med naturskyddsåtgärder strävar man efter att återställa och bevara olika naturtyper och lämpliga livsmiljöer för vissa arter. En allmän grund för naturskyddet är att det på området lever eller förekommer en utrotningshotad eller sällsynt art eller en art, ett organismsamhälle eller ett ekosystem samt områdets roll som fortplantnings- och viloplats för individer. En förutsättning för ett naturskyddsområde kan vara en egenartad eller sällsynta naturformation och att området är speciellt naturskönt. Dessutom anses det motiverat att skydda kulturbiotoper som håller på att bli sällsynta samt områden i vilka det är nödvändigt för att en gynnsam skydds nivå för en naturtyp eller en art ska kunna bibehållas eller uppnås. Utöver ovan nämnda anses det motiverat att skydda områden som i övrigt är så representativa, typiska eller värdefulla att det är skäl att skydda dem för att bevara naturens mångfald eller skönhet. (1096/1996).

¹⁹ Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2021. Finlands miljöcentral.

KOKKOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO KARLEBY NATIONALSTADSPARK

Ympäristöministeriö
Kokkolalaiset

Kansallisen kaupunkipuiston tunnustus, Kokkolan kaupunki.
Erkännande av nationalstadsparken, Kokkolan kaupunki.

3. KOKKOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

KOKKOLAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON PERUSTAMINEN

Kansallisen kaupunkipuiston perustamisprosessi on ollut pitkä ja monivaiheinen. Aloite Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto -hankkeen käynnistämiseksi tehtiin vuonna 1998. Hanke käynnistyi varsinaisesti, kun ympäristöministeriön edustaja otti asian uudelleen esille vuonna 2013. Uudelleen tehtyä esitystä käsiteltiin kaupungin eri päättävissä elimissä 2014–2015. Kansallisen kaupunkipuiston selvitystyö jakautui esiselvitys- ja hakemusvaiheeseen. Kesäkuussa 2015 käynnistettiin hankkeen esiselvityksen valmistelu ja nimettiin hankkeelle ohjaus- ja suunnittelutyöryhmät. Esiselvitysvaiheesta valmistui väliraportti vuonna 2016. Siinä on selvitetty kansalliseen kaupunkipuistoon soveltuvat alueet tai aluekokonaisuudet sekä tuotu esille näiden pohjalta esitys kaupunkipuistoksi. Esiselvitys käsiteltiin ja hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 9.1.2017 § 7 ja kaupunginvaltuustossa 13.3.2017 § 16. Samalla tehtiin päätös siirtymisestä hakemusvaiheeseen. Kaupunginhallitus päätti 26.11.2018 § 482 hakea kansallisen kaupunkipuiston perustamista Kokkolaan. Ympäristöministeriö teki 3.7.2020 päätöksen, jolla Kokkolan kaupungin hakemuksesta perustettiin kansallinen kaupunkipuisto.

3. KARLEBY NATIONALSTADSPARK

INRÄTTANDET AV KARLEBY NATIONALSTADSPARK

Inrättandet av nationalstadsparken har varit en lång process med många faser. Initiativet till att inleda projektet för Karleby nationalstadspark togs 1998. Projektet inleddes i egentlig mening när en representant för miljöministeriet tog upp ärendet på nytt 2013. Den förnyade framställningen behandlades i stadens olika beslutande organ 2014–2015. Utredningsarbetet för nationalstadsparken indelades i ett förutrednings- och ett ansökningsskede. I juni 2015 inleddes beredningen av projektets förutredning och styr- och planeringsgrupper utsågs för projektet. En mellanrapport om förutredningsskedet färdigställdes 2016. Där har man utrett vilka områden eller områdeshelheter som lämpar sig för en nationalstadspark och utifrån dessa lyft fram ett förslag till stadspark. Förutredningen behandlades och godkändes i stadsstyrelsen 9.1.2017 (7 §) och i stadsfullmäktige 13.3.2017 (16 §). Samtidigt fattades ett beslut om att övergå till ansökningsskedet. Stadsstyrelsen beslöt 26.11.2018 (482 §) att ansöka om inrättande av en nationalstadspark i Karleby. Miljöministeriet fattade 3.7.2020 ett beslut om att inrätta en nationalstadspark på ansökan av Karleby stad.

OSANA KANSALLISTEN KAUPUNKIPUISTOJEN VERKOSTOA

Kansallisia kaupunkipuistoja on tällä hetkellä yksitoista. Lisäksi hakemuksia on vireillä uusien kansallisten kaupunkipuistojen perustamiseksi. Jokainen kansallinen kaupunkipuisto kertoo oman osansa kansallisesta historiastamme. Yhdessä kansalliset kaupunkipuistot luovat verkoston, joka tuo esiin luonnon- ja kulttuuriperintömme erityisiä piirteitä. Kaupunkipuistojen alueella luonnon- ja kulttuuriperinnön elementtien säilyminen on turvattu.

KOKKOLAN ROOLI OSANA KANSALLISTEN KAUPUNKIPUISTOJEN VERKOSTOA
Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteinä ovat merellisyys, maankohoaminen ja historialliset elementit, kuten elinkeino- ja asutushistoria sekä kaupunkirakenteen kerroksellisuus ja säilyneisyys. Lisäksi monimuotoiset ja laajat luontoalueet ja monipuoliset virkistyspalvelut ovat tärkeä osa kansallisen kaupunkipuiston toteutusta. Kokkolassa meren läheisyys synnytti merenkulkija-, kauppias- ja porvarissuvut, jotka kehittivät kaupungin kulttuuri- ja sosiaalista elämää. Heidän mukanaan kaupunkiin tulleet vaikutukset näkyvät yhä muun muassa kaupunginkaavoituksessa ja rakennuskulttuurissa. Uudet ideologiat, kuten puutarhakaupunki-ideologia ja julkiset, kaikkien käytössä olevat puistot, löysivät tiensä Kokkolan seudulle jo varhain.

Suomen länsirannikon erikoisuus, maankohoaminen, tekee Kokkolan seudusta omaperäisen niin kaupungin kehityshistorian, elinkeinojen historian kuin alueen luonnonhistoriankin kannalta. Yhtäältä maankohoaminen mahdollistaa monenlaisten kasvi- ja eliölajien levittäytymisen uusille alueille, maankohoamisrannikolla nähtävän kasvillisuuden sukkessiokehityksen ja erilaisten kasvupaikkojen syntymisen. Rannikon saarilla ja rantaniityillä on edelleen perinteisen maankäytön synnyttämiä perinnebiotooppeja ja niihin sopeutunutta kasvillisuutta ja eläimistöä. Toisaalta maankohoaminen siirtää rantaviivaa yhä etäämmälle kaupungin alkuperäisestä syntypaikasta muokaten fyysistä kaupunkirakennetta ja kaupungissa kehittyneitä toimintoja ja elinkeinoja.

Madaltuva ja kivinen rannikko synnytti Kokkolan edustalla useita majakoita, loistoja ja pookeja, jotka kertovat omaa tarinaansa merialueen historiasta. Veden alla on lähes kartoittamaton hylkypuisto, ja tervanpolton sekä tervakaupan jäänteet ovat

EN DEL AV NÄTVERKET AV NATIONALSTADSPARKER

Dessutom är ansökningar om inrättande av nya nationalstadsparker anhängiga. Varje nationalstadspark berättar sin egen del av vår nationella historia. Tillsammans skapar nationalstadsparkerna ett nätverk som lyfter fram särdragen i vårt natur- och kulturarv. I stadsparkernas områden är bevarandet av natur- och kulturarvselementen tryggt.

KARLEBYS ROLL SOM EN DEL AV NÄTVERKET AV NATIONALSTADSPARKER

Karleby nationalstadsparks särdrag är dess närhet till havet, landhöjningen och de historiska elementen, såsom närings- och bosättningshistorien samt skiktningen och bevarandet av stadsstrukturen. Dessutom utgör de mångsidiga och omfattande naturområdena och de mångsidiga rekreationstjänsterna en viktig del av nationalstadsparkens förverkligande. I Karleby gav närheten till havet upphov till sjöfarar-, köpmanna- och borgarsläkter som utvecklade stadens kulturella och sociala liv. Deras inflytande i staden syns fortfarande bland annat i stadsplaneringen och byggnadskulturen. De nya ideologierna, såsom trädgårdsstadsideologin, samt de offentliga parkerna som var tillgängliga för alla fann sin väg till Karlebyneiden redan tidigt.

Finlands västkusts specialitet, landhöjningen, gör Karlebyneiden originell med tanke på såväl stadens utvecklingshistoria, näringarnas historia som områdets naturhistoria. Å andra sidan möjliggör landhöjningen spridningen av många olika växt- och organismarter till nya områden, successionsutvecklingen av växtligheten på landhöjningskusten och uppkomsten av olika växtplatser. På öarna och strandängarna vid kusten finns det fortfarande värdbiotoper som uppkommit genom traditionell markanvändning och flora och fauna som anpassat sig till dem. Å andra sidan flyttar landhöjningen strandlinjen allt längre bort från stadens ursprungliga uppkomstplats och formar den fysiska stadsstrukturen och de funktioner och näringar som utvecklats i staden.

Den sluttande och steniga kusten utanför Karleby har gett upphov till flera fyrar, ledfyrar och båkar som berättar om havsområdets historia. Under vattnet finns en nästan okartlagd vrakpark och resterna av tjärbränning och tjärhandel kan ses på stränderna och i de gamla hamnområdena. Kusten med sina grynnor och skär, sandbankar

nähtävissä rannoilla ja vanhoilla satama-alueilla. Karikkoinen ja saarinen rannikko, hiekkapankit ja fladat muodostavat myös ainutlaatuisen elinympäristön vedenalaiselle luonnolle. Ne tarjoavat suojaista kasvupaikkaa monilajiselle kasvillisuudelle ja eliöstölle. Meri ja sen pakeneminen maankohoamisen vuoksi ovatkin vahvana pohjavireenä kaikissa Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston teemoissa.

Kokkolan rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa on säilyttää kertomus maanviljelyksestä, kalastuksesta ja hylkeenpyynnistä eläneen maankohoamisrannikon pikkukylän kasvusta laivanrakennuksen, tervanpolton ja kaupan avulla vireäksi, kansainväliseksi kauppakaupungiksi, joka synnytti oman sivistyneistönsä ja kaupunkiporvaristonsa. Kokkola tuo kansallisten kaupunkipuistojen verkoston tarinaan maankohoamisilmiön, jossa madaltuvat rannat ja loittoneva meri ovat pakottaneet siirtämään satamia yhä kauemmaksi keskustasta. Maankohoamisilmiö vaikuttaa myös voimakkaasti Kokkolan meri-, ranta- ja saaristoluontoon, joka on alati muutoksessa.

KOKKOLAN STRATEGIA

Kokkolaan on laadittu Kokkolan kaupunkistrategia 2022–2025 – Meillä on laajempi horisontti. Strategia kertoo, mihin suuntaan Kokkolan kaupunkia halutaan kehittää. Uutena kärkenä strategiassa on elämyksellisyys. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto vastaa tähän tavoitteeseen monilta osin. Kaupunkipuisto tarjoaa mahdollisuuksia harrastaa, liikkua ja tutustua kulttuuriin. Strategian tavoitteet yritys- ja lapsiystävällisyydestä toteutuvat kansallisessa kaupunkipuistossa. Elinvoimaohjelman kärkihankkeena yritystoiminta on vahvasti mukana puiston kehittämisessä. Kansallinen kaupunkipuisto lisää alueen houkuttelevuutta ja vetovoimaa. Puiston kehittämisessä eri toimijoiden osallisuus on tärkeässä roolissa. Lapset ja nuoret on otettu mukaan alusta alkaen osallistamalla ja tekemällä materiaalia puistosta yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Esteettömyys ja saavutettavuuden parantaminen on otettu huomioon suunnittelutyössä.

Kokkolan kaupunkistrategiassa korostetaan hiilineutraalisuustavoitetta. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat metsien suojelualueet edesauttavat hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa.

och flador utgör också en unik livsmiljö för undervattensnaturen. De erbjuder en skyddad växtplats för flora och fauna med många arter. Havet och dess flykt på grund av landhöjningen utgör en stark underton i alla teman i Karleby nationalstadspark.

Karlebyns roll i nätverket av nationalstadsparker är att bevara berättelsen om hur en liten by på landhöjningskusten som levt av jordbruk, fiske och sälfångst med hjälp av skeppsbyggnad, tjärbränning och handel växte till en livlig internationell handelsstad som skapade sin egen bildade klass och stadsborgarskap. I nätverket av nationalstadsparker lyfter Karleby fram landhöjningsfenomenet, där de sluttande stränderna och havet som drar sig allt längre bort har tvingat hamnarna allt längre bort från centrum. Landhöjningsfenomenet har också en kraftig inverkan på Karleby havs-, strand- och skärgårdsnatur, som ständigt förändras.

KARLEBYNS STRATEGI

För Karleby har utarbetats Karleby stadsstrategi 2022–2025 – Vi har en bredare horisont. Strategin berättar i vilken riktning man vill utveckla Karleby stad. Strategins nya fokus är upplevelser. Karleby nationalstadspark svarar till många delar på detta mål. Stadsparken erbjuder möjligheter att utöva hobbyer, röra på sig och bekanta sig med kultur. Strategins mål om företags- och barnvänlighet förverkligas i nationalstadsparken. Som ett av livskraftsprogrammet spetsprojekt deltar företagsverksamheten starkt i utvecklingen av parken. Nationalstadsparken gör området mer lockande och attraktivt. Olika aktörers delaktighet spelar en viktig roll i utvecklingen av parken. Barnen och de unga har redan från början tagits med genom att man engagerat dem och skapat material om parken tillsammans med dem. Förbättrandet av tillgängligheten har beaktats i planeringsarbetet.

I Karleby stadsstrategi betonas målet om kolneutralitet. Skyddsområdena för skogar i Karleby nationalstadspark bidrar till att uppnå målet om kolneutralitet. Målen för kolneutralitet beaktas i all verksamhet i nationalstadsparken. I Karleby nationalstadspark följs programmet för främjande av cykeltrafiken i Karleby och man strävar efter att främja kollektivtrafiken och utsläppsfria färdstätt. I utvecklingen av verksamheten i nationalstadsparken styrs och leds åtgärderna med beaktande av målen för kolneutralitet.

Hiilineutraalisuustavoitteet otetaan huomioon kaikessa kansallisen kaupunkipuiston toiminnassa. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella noudatetaan Kokkolan pyöräliikenteen edistämishjelmaa ja pyritään edistämään joukkoliikenteen sekä päästöttömien kulkutapojen suosimista. Kansallisen kaupunkipuiston alueella toiminnan kehittämisessä toimenpiteitä ohjataan ja johdetaan huomioiden hiilineutraalisuustavoitteet.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 7.3.2022 Kokkolan kaupungin metsäohjelman vuosille 2022-2031. Metsäohjelma toteuttaa ja tukee osaltaan Kokkolan kaupungin strategiaa. Metsäohjelmassa painotetaan kaupungin omistamien metsien kokonaiskestävää käyttöä ja hoitoa. Metsäohjelman visio on "Hyvinvointia ja hyötyä metsästä kestävästi", arvoina vastuullisuus, kestävyys, osaaminen ja monipuolisuus. Metsäohjelman painopisteet ovat taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys, ilmastokestävyys, turvemaat ja lähiluonnon monimuotoisuus.

En klimatplan utarbetas för Karleby stad. I planen presenteras bland annat teman i anslutning till biodiversitet som kommer att beaktas i de åtgärder som vidtas i nationalstadsparken. Planen visar med vilka åtgärder och investeringar man strävar efter att minska växthusgasutsläppen på kommunens område. Klimatplanen innehåller planerade investeringar och metoder för att aktivera invånare och lokala företag.

Stadsfullmäktige godkände 7.3.2022 Karleby stads skogsprogram 2022–2031. Skogsprogrammet verkställer och stödjer Karleby stads strategi. I skogsprogrammet betonas på ett totalt sett hållbar användning och skötsel av de skogar som ägs av staden. Skogsprogrammets vision är välbefinnande och nytta av skogen på ett hållbart sätt, programmets värden är ansvarsfullhet, hållbarhet, kunnskap och mångsidighet. Skogsprogrammets insatsområden är ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet, klimathållbarhet, torvmarker, närnaturens mångfald.

ALUERAJAUS JA LÄHTÖKOHDAT

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alue alkaa Luodon ja Kokkolan saaristoilta. Alue rajautuu merellä Tankarin saarelle ja Poroluodonkarille, joista se jatkuu Trullevin, Harrinniemen ja Vanhansatamanlahden läpi Suntinsuuhun sekä sieltä edelleen Suntin uomaa ja sen varren viheralueita pitkin Neristanin, Oppistanin ja Mäntykankaan puutalokortteleihin ja rautatieasemalle. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueen pinta-ala on noin 19 830 hehtaaria, josta maa-alueita on 1 215 hehtaaria ja vesialueita 18 615 hehtaaria. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto käsittää Kokkolan kaupunginosissa Hakalahti (8), Halkokari/Mustakari (102, 106), Hollihaka (4, 5, 9, 21, 24), Mäntykangas (7), Neristan (3), Pikiruukki/Tullimäki (59), Sannanranta/Elba (37), Morsiussaari (112) sekä ydinkeskusta (1, 2, 10) sijaitsevia alueita ja rakennuksia sekä saaria, joilla kaupunki katsoo olevan joko sellaisinaan tai sijaintinsa puolesta kokonaisuuden osana maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:ssä tarkoitettuja erityisiä arvoja.

Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on jaettu neljään osa-alueeseen.

Osa-alue 1: Tankar - Poroluoto - Kokkolan saariston Natura 2000 -alue - Trullevi - Rummelörenin ja Harrinniemen alueet

Osa-alue 2: Vanhansatamanlahti ja Suntinsuu - Sannanranta - Halkokarin ranta - Tullimäki ja Pikiruukki

Osa-alue 3: Suntin varsi - Hollihaka - 4. kaupunginosan reuna-alueet - Keskuspuisto - Kauppatori

Osa-alue 4: Neristan - Oppistan - Mäntykangas

OMRÅDESAVGRÄNSNING OCH UTGÅNGSPUNKTER

Karleby nationalstadsparks område börjar i Larsmo och Karleby skärgård. Området avgränsas till havs av ön Tankar och Renögrundet, varifrån det fortsätter genom Trullön, Harrbådan och Gamlahamnsviken till Sundmun och därifrån vidare längs Sundet och dess grönområden till trähuskvarteren i Neristan, Oppistan och Tallåsen fram till järnvägsstationen. Karleby nationalstadsparks areal är cirka 19 830 hektar, varav 1 215 hektar är markområden och 18 615 hektar vattenområden. Karleby nationalstadspark omfattar områden och byggnader samt öar i stadsdelarna Hakalax (8), Halkokari/Mustakari (102, 106), Hållhagen (4, 5, 9, 21, 24), Tallåsen (7), Neristan (3), Beckbruket/Tullbacken (59), Sandstrand/Elba (37), Brudskär (112) samt kärncentrum (1, 2, 10), där staden anser att det finns sådana särskilda värden som avses i 68 § i markanvändnings- och bygglagen, antingen som sådana eller på grund av deras läge som en del av en helhet.

Karleby nationalstadspark är indelad i fyra delområden.

Delområde 1: Tankar - Renögrundet - Karleby skärgårds Natura 2000-område - Trullön - Rummelörens och Harrbådans områden

Delområde 2: Gamlahamnsviken och Sundmun - Sandstrand - Halkokaris strand - Tullbacken och Beckbruket

Delområde 3: Sundet - Hållhagen - utkanten av fjärde stadsdelen - Centralparken - Salutorget

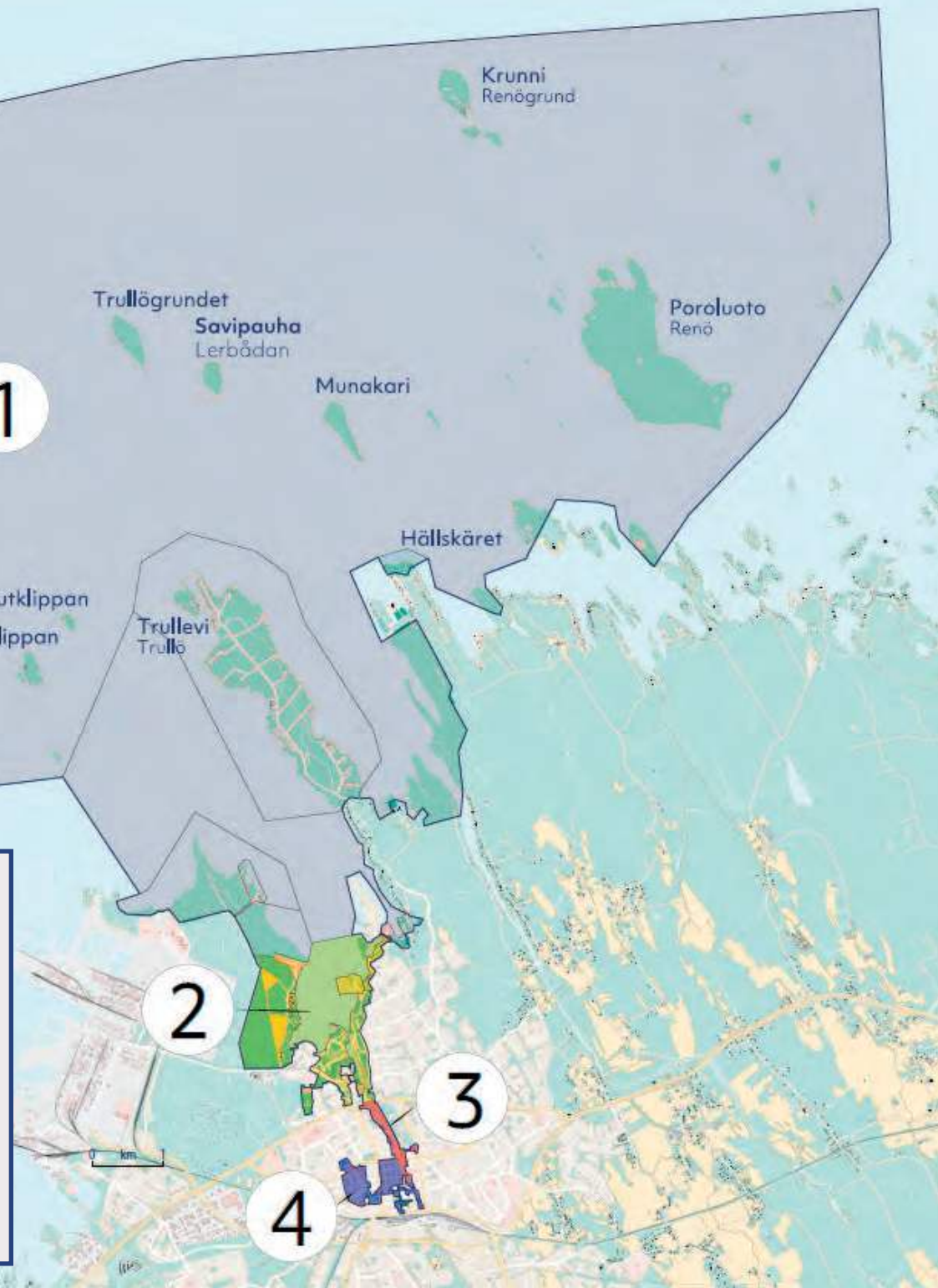
Delområde 4: Neristan - Oppistan - Tallåsen

Osa-alueiden rajaus kartalla
Delområdenas avgränsning på kartan

1. Tankar - Poroluoto - Kokkolan saariston Natura 2000 -alue - Trullevi - Rummelörenin ja Harrinniemen alueet
2. Vanhansatamanlahti ja Suntinsuu - Sannanranta - Halkokarin ranta - Tullimäki ja Pikiruukki
3. Suntin varsi - Hollihaka - 4. kaupunginosan reuna-alueet - Keskuspuisto - Kauppatori
4. Neristan - Oppistan - Mäntykangas

1. Tankar - Renögrundet - Karleby skärgårds Natura 2000-område - Trullön - Rummelörens och Harrbådans områden
2. Gamlahamnsviken och Sundmun - Sandstrand - Halkokaris strand - Tullbacken och Beckbruket
3. Sundet - Hällhagen - utkanten av fjärde stadsdelen - Centralparken - Salutorget
4. Neristan - Oppistan - Tallåsen

MAANOMISTUS

Valtaosa Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueesta on valtion omistamaa merialuetta. Valtion omistamia maa-alueita on lähinnä saaristossa. Mantereella suurin osa maa-alueesta on Kokkolan kaupungin omistuksessa. Vesialueista Kokkolan kaupungin omistamia alueita on Hopeakivenlahdella, Harrbådavikenissä, Kaustarinlahdella, Vanhansatamanlahdella ja Trullevinniemeä ympäröivillä vesialueilla. Lisäksi alueella on yksityistä maanomistusta. Yksityisenä maanomistuksena käsitetään tässä yhteydessä myös osakaskunnat, seurakunnat sekä muut yhteisöjen ja yritysten omistamat maa-alat, jotka eivät ole kaupungin tai valtion omistuksessa.

KAAVALLINEN TILANNE

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on voimassa vaiheittain laadittava Keski-Pohjanmaan maakuntakaava. Tällä hetkellä voimassa olevia vaihekaavoja on viisi. Keski-Pohjanmaan liitto on hyväksynyt viidennen vaihemaakuntakaavan 29.11.2021 ja päätös on tullut lainvoimaiseksi 3.2.2022. Maakuntakaavassa on laajasti osoitettu kansallisen kaupunkipuiston rajausesityksen sisään jääviä suojelu-, kulttuuri- ja maisema-arvoja sekä muita yksittäisiä kohteita. Lisäksi maakuntakaavassa on strategisluonteisia merkintöjä ja määräyksiä, jotka tukevat kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita.

YLEISKAAVOITETUT ALUEET

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueesta on yleiskaavoitettu noin 15 480 hehtaaria. Valtaosan alueesta kattaa Kokkolan yleiskaava 2010 vuodelta 1992, mutta alueiden käyttöä ohjaavat laajalti myös sittemmin laaditut osayleiskaavat.

Kaupunkipuiston alueeseen sisältyvät Natura 2000 -alueet on laajalti yleiskaavoitettu. Öjan ja Rödsö-Möllers ranta-yleiskaavassa (hyv. 25.8.2008) sekä Kälviän rannikon ja saariston osayleiskaavassa (hyv. 30.6.2000) Kokkolan ja Luodon saaristojen Natura 2000 -alueet on merkitty Natura 2000 -verkostoon kuuluviksi ja pääasiassa luonnonsuojelun alueiksi. Rummelön-Harrinniemen Natura 2000 -alueen eri osissa on myös voimassa useita osayleiskaavoja. Trullevin-Harrinniemen rantaosayleiskaavassa (hyv. 27.8.2018), Vanhansatamanlahden yleiskaavassa (hyv. 11.12.2000) sekä Kokkolan suurteollisuusalueen tuulivoima-alueen vaiheyleiskaavassa

MARKÄGANDE

Största delen av Karleby nationalstadsparks område är havsområde som ägs av staten. De statsägda markområdena finns främst i skärgården. På fastlandet ägs största delen av markområdet av Karleby stad. Av vattenområdena finns de områden som ägs av Karleby stad i Silverstensbukten, Harrbådaviken, Kaustarviken, Gamlahamnsviken och i vattenområdena kring Trullö udd. Dessutom förekommer privat markägande på området. Som privat markägande avses i detta sammanhang också delägarlag, församlingar samt andra markområden som ägs av samfund och företag och som inte ägs av staden eller staten.

PLANLÄGGNINGSSITUATIONEN

I Karleby nationalstadspark gäller landskapsplanen för Mellersta Österbotten som utarbetas etappvis. För närvarande finns det fem gällande etapplaner. Mellersta Österbottens förbund har godkänt den femte etapplandskapsplanen 29.11.2021 och beslutet har vunnit laga kraft 3.2.2022. I landskapsplanen har man i stor utsträckning anvisat skydds-, kultur- och landskapsvärden samt andra enskilda objekt som förblir inom nationalstadsparkens avgränsningsförslag. Dessutom innehåller landskapsplanen beteckningar och bestämmelser av strategisk karaktär som stöder målen för nationalstadsparken.

GENERALPLANLAGDA OMRÅDEN

Av Karleby nationalstadsparks område har cirka 15 480 hektar generalplanlagts. Största delen av området omfattas av Karleby generalplan 2010 från år 1992, men områdesanvändningen styrs i stor utsträckning även av delgeneralplaner som utarbetats senare.

De Natura 2000-områden som ingår i stadsparkens område är i stor utsträckning generalplanerade. I Öjas och Rödsö-Möllers strandgeneralplan (godk. 25.8.2008) samt i delgeneralplanen för Kelviä kust och skärgård (godk. 30.6.2000) har Natura 2000-områdena i Karleby och Larsmo skärgårdar märkts ut som hörande till nätverket Natura 2000 och i huvudsak som naturskyddsområden. I de olika delarna av Natura 2000-området Rummelön-Harrbådan finns också flera gällande delgeneralplaner. I stranddelgeneralplanen för Trullön-Harrbådan (godk. 27.8.2018), generalplanen för Gamlahamnsviken (godk. 11.12.2000) samt i etappgeneralplanen för vindkraftsområdet på Karleby

(hyv. 30.12.2012) alueet on merkitty Natura 2000 -verkostoon kuuluviksi ja luonnonsuojelualueiksi.

Trullevin ja Harrinniemen erityisiä arvoja turvaavassa rantaosayleiskaavassa (hyv. 27.8.2018) alueet on pääasiassa merkitty luonnon elinvoimaisuuden kannalta tärkeiksi viheralueiksi, loma-asuntojen alueiksi, lähivirkistysalueiksi, suojelualueiksi sekä luontoarvot säilyttäväksi maa- ja metsätalousalueiksi.

Morsiussaaren osayleiskaavassa (hyv. 29.8.2016) Morsiussaaren kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyvä osa on merkitty suojelualueeksi. Vanhansatamanlahdessa ja Suntinsuulla on puolestaan voimassa Vanhansatamanlahden yleiskaava. Suuri osa ranta-alueista on merkitty lähivirkistysalueiksi ja puistoiksi sekä muinaismuistoja sisältäviksi alueiksi. Vanhansatamanlahti ja Suntinsuu ovat myös laajalti asemakaavoitettuja.

Sannanrannan osayleiskaavassa (hyv. 29.8.2016) Sannanrantaan on merkitty retkeily- ja ulkoilualueita, rantapuiston ja puistometsän alueet, ympäristöt säilyttäviä loma-asuntojen alueita sekä ympäristöltään arvokkaita maa- ja metsätalousvaltaisia alueita. Suntin varrella, Kokkolan vanhakaupunki Neristanin sekä Oppistanin ja Mäntykankaan alueilla on voimassa Kokkolan keskikaupungin yleiskaava (hyv. 26.6.2006). Nämä alueet on myös asemakaavoitettu, mikä ohjaa niiden suojelua ja käyttöä tarkemmin.

Vanhansatamanlahden yleiskaavassa (hyv. 11.12.2000) ja Kokkolan keskikaupungin yleiskaavassa (hyv. 26.6.2006) on huomioitu/suojeltu luonto-, ympäristö-, virkistys-, maisema- ja kulttuurihistorialliset arvot sekä hyvin säilyneet arkkitehtoniset asuinaluekokonaisuudet, jotka kertovat oman aikansa muotokielestä ja asumisesta.

Kansallisen kaupunkipuistostatuksen hakuvaiheessa oli valmisteilla Keskustajaman yleiskaava 2030 (käynnistetty 18.12.2006) ja Kokkolan keskikaupungin yleiskaava (käynnistetty 9.4.2014), molemmat olivat osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa. Vuoden 2022 kaavoituskatsauksessa päätettiin yhdistää nämä kaksi kaavaa ja antaa sille nimeksi Keskustajaman yleiskaava 2040. Yleiskaavatyö sisältyy vuoden 2023 yleiskaavatöihin mutta tarkempaa aloitusajankohtaa ei ole vielä päätetty.

storindustrialområde (godk. 30.12.2012) har områdena märkts ut som hörande till Natura 2000-nätverket och som naturskyddsområden.

I stranddelgeneralplanen som tryggar Trullöns och Harrbådans särskilda värden (godk. 27.8.2018) har områdena i huvudsak markerats som grönområden som är viktiga för naturens livskraft, områden med fritidsbostäder, områden för närrekreation, skyddsområden samt jord- och skogsbruksområden som bevarar naturvärdena.

I delgeneralplanen för Brudskär (godk. 29.8.2016) har den del av Brudskär som ingår i nationalstadsparken markerats som skyddsområde. I Gamlahamnsviken och Sundmun gäller Gamlahamnsvikens generalplan. En stor del av strandområdena har betecknats som närrekreationsområden och parker samt som områden där det förekommer fornminnen. Gamlahamnsviken och Sundmun är också i stor utsträckning detaljplanerade.

I delgeneralplanen för Sandstrand (godk. 29.8.2016) har man i Sandstrand märkt ut ströv- och friluftsområden, strandparker och parkskogar, områden med fritidsbostäder som bevarar miljön samt jord- och skogsbruksdominerade områden med värdefull miljö. Längs Sundet, i områdena Neristan, Oppistan och Tallåsen i Karleby gamla stad gäller generalplanen för Karleby innerstad (godk. 26.6.2006). Dessa områden är också detaljplanerade, vilket styr skyddet och användningen av dem noggrannare.

I generalplanen för Gamlahamnsviken (godk. 11.12.2000) och i generalplanen för Karleby innerstad (godkänd 26.6.2006) har man beaktat/skyddat natur-, miljö-, rekreations-, landskaps- och kulturhistoriska värden samt välbevarade arkitektoniska bostadsområdesdelar som berättar om sin egen tids formspråk och boende.

I ansökningskedet för statusen som nationalstadspark pågick beredningen av generalplanen för centraltätorten 2030 (inledd 18.12.2006) och generalplanen för Karleby innerstad (inledd 9.4.2014), båda var i deltagande- och utvärderingsplanfasen. I planläggningsöversikten 2022 beslöt man att sammanslå dessa två planer och ge dem namnet Generalplan för centraltätorten 2040. Arbetet med generalplanen ingår i arbetet med generalplanen 2023, men det har ännu inte beslutats om någon exaktare tidpunkt för inledandet.

ASEMAKAAVOITETUT ALUEET

Kokkolan kaupungin keskeinen taajama-alue on pitkälti asemakaavoitettu. Asemakaavoitettuja alueita on noin 350 hehtaaria, ja näistä on asemakaavassa osoitettu viheralueeksi noin 106 hehtaaria.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueen saaristoa ja kaupungin edustaa (osa-alue 1) ei ole juurikaan asemakaavoitettu. Poikkeuksena tästä ovat Hällskär, joka on ranta-asemakaavassa merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi (hyv. 29.12.1986), sekä Nuorisokeskus Villa Elba, jonka pohjoispuoli on asemakaavassa merkitty luonnonsuojelualueeksi (hyv. 22.3.1994). Kokkolan saariston alueella on myös voimassa ranta-asemakaava Kandelin (vahvistettu 13.8.1980), jonka kaupunginhallitus on määrännyt kumottavaksi.

Kansallisen kaupunkipuistostatuksen jälkeen on laadittu Vanhan Varvin ja Soldatskärin asemakaava, joka on hyväksytty 15.11.2021. Kaava on laadittu kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätöksen määräykset huomioiden.

Tankarin majakkasaarelle on laadittu ranta-asemakaava, joka on hyväksytty 9.5.2022. Kaavassa on turvattu arvokkaan entisen majakka- ja luotsiyhdyskunnan kulttuuri- ja luontoarvojen säilyminen ja suojelu.

Kansallisen kaupunkipuiston osa-alueen 2 erityisarvoja turvaavat pitkälti 2000- ja 2010-luvuilla valmistuneet asemakaavat. Erinäisissä kaavoissa on suojeltu muun muassa Vanhansatamanlahden suojelualue, Mustakarin ja Vanhan aseoulun alueen rakennusperintö sekä Pikiruukin-Tullimäen välinen puistoalue. Halkokarin rannan rakennusperintö sekä alueen kulttuurihistorialliset ja luontoarvot on turvattu 17.6.2019 hyväksytyssä asemakaavassa.

Osa-alueella 3 eli Suntain varressa asemakaavoilla on suojeltu yksittäisten rakennusten lisäksi esimerkiksi Hollihaan puisto (hyv. 11.12.2017), asuinrakennusten korttelialue Isokadun pohjoispäästä (hyv. 11.12.2017) sekä perinnekorttelialue Kruunuvoudintalon ympäristöstä (hyv. 23.4.2018).

DETALJPLANERADE OMRÅDEN

Karleby stads centrala tätortsområde är i stor utsträckning detaljplanerat. Det finns cirka 350 hektar detaljplanerade områden och av dessa har cirka 106 hektar anvisats som grönområde i detaljplanen.

Skärgården i Karleby nationalstadspark och området utanför staden (delområde 1) är knappast detaljplanerat. Undantag till detta är Hällskär, som i stranddetaljplanen har betecknats som ströv- och friluftsområde (godk. 29.12.1986), samt Ungdomscentret Villa Elba, vars norra sida i detaljplanen har betecknats som naturskyddsområde (godk. 22.3.1994). I Karleby skärgårds område gäller också stranddetaljplanen Kandelin (fastställd 13.8.1980), som stadsstyrelsen har bestämt att ska upphävas.

Efter statusen som nationalstadspark har man utarbetat en detaljplan för Gamla Varvet och Soldatskär, som godkändes 15.11.2021. Planen har utarbetats med beaktande av bestämmelserna i beslutet om inrättande av nationalstadsparken.

För Tankar fyrö har utarbetats en stranddetaljplan, som godkändes 9.5.2022. I planen tryggas bevarandet och skyddet av det värdefulla före detta fyr- och lotssamhällets kultur- och naturvärden.

De särskilda värdena i delområde 2 i nationalstadsparken tryggas i stor utsträckning av detaljplanerna som färdigställdes på 2000- och 2010-talet. I vissa planer har bland annat byggnadsarvet i Mustakari och området kring Gamla vapenskolan skyddats. Byggnadsarvet på Halkokaris strand samt områdets kulturhistoriska värden och naturvärden tryggas i den detaljplan som godkändes 17.6.2019.

I delområde 3, dvs. längs Sundet, har man med detaljplaner utöver enskilda byggnader skyddat till exempel Hällhagens park (godk. 11.12.2017), kvartersområdet för bostadshus i norra ändan av Storgatan (godk. 11.12.2017) samt det traditionella kvartersområdet kring Kronofogdegården (godk. 23.4.2018).

I delområde 4 gäller fortfarande ställvis planer som godkändes på 1980-talet, såsom detaljplanen för Gamla staden Neristan från 1985 samt planläggningen av småhusområdena Tallåsen och Anders Chydenius-Packhusgatan från 1986. Byggnadsarvet i Oppistan skyddas i stor utsträckning av de detaljplaner som godkändes på 1990-talet. Delområdets särskilda värden har också tryggats

Osa-alueella 4 on paikoittain edelleen voimassa 1980-luvulla hyväksytyjä kaavoja, kuten Neristanin Vanhan kaupungin asemakaava vuodelta 1985 sekä Mäntykankaan ja Antti Chydeniuksenkatu-Pakkahuoneenkadun pientaloalueidenkaavoitukset vuodelta 1986. Oppistanin rakennusperintöä suojelevat pitkälti 1990-luvulla hyväksytyt asemakaavat. Osa-alueen erityisarvoja on turvattu myös uudemmilla asemakaavoilla. Esimerkiksi K.H. Renlundin museon suojelu on turvattu vuoden 2016 asemakaavassa ja Neristanin Isokatu 22 tontin arkeologisten muinaisjäännösten suojelu vuoden 2018 asemakaavassa. Lisäksi rautatieaseman alueella on vireillä asemakaavan muutos.

Tarkemmat tiedot osa-alueiden kaavoitus- ja suojelutilanteesta on esitetty liitteenä olevissa kohdekorteissa. Perustamispäätöksessä ilmenevät määräykset on kirjattu kohdekortteihin.

SUOJELUPÄÄTÖKSET

EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) ja lintudirektiivin (2009/147/EY) mukaisia Natura 2000 -alueita (Luodon saaristo FI0800132, Kokkolan saaristo FI0800136 ja FI1000033, Rummelön-Harrinniemi FI1000003) on kansallisen kaupunkipuiston alueella yhteensä noin 17 463 ha, josta valtion aluetta on noin 10 100 ha ja yksityisiä alueita noin 7 350 ha. Natura 2000 -alueista oli perustettu hoito- ja käyttösuunnitelman laatimishetkellä 39 yksityismaiden suojelualuetta. Yksityiset suojelualueet kattavat yhteensä 7 314 ha. Lisäksi ympäristöministeriö valmistelee asetusta Kokkolan saariston Natura 2000 -alueen valtion maiden ja vesialueiden perustamisesta luonnonsuojelualueeksi. Natura 2000 -alueiden suojelu on myös osoitettu Keski-Pohjanmaan maakuntakaavassa (maakunnallisesti tai seudullisesti arvokas maisema-alue) ja useassa osayleiskaavassa. Muita yleis- ja asemakaavoilla suojelualueiksi osoitettuja alueita on kansallisen kaupunkipuiston tarkastelualueella yhteensä noin 30 hehtaaria.

Osittain kaupunkipuiston alueelle sijoittuvat vuonna 2021 perustetut Trullewin pirunpellon, Nisulanpotin ja Kandelinskatan luonnonsuojelualueet. Suojelualueet kattavat yhteensä noin 40 ha alueen.

genom nyare detaljplaner. Till exempel skyddet av K. H. Renlunds museum tryggas i detaljplanen 2016 och skyddet av de arkeologiska fornlämningarna på tomten Storgatan 22 i Neristan tryggas i detaljplanen 2018. Dessutom pågår en ändring av detaljplanen på järnvägsstationens område.

Närmare uppgifter om planläggnings- och skyddssituationen i delområdena finns i objektkortet som finns som bilaga. De bestämmelser som framgår av beslutet om inrättande har antecknats på objektkortet.

SKYDDSBESLUT

Natura 2000-områden enligt EU:s habitatdirektiv (92/43/EEG) och fågeldirektiv (2009/149/EG) (Larsmo skärgård FI0800132, Karleby skärgård FI0800136 och FI1000033, Rummelön-Harrbådan FI1000003) utgör sammanlagt cirka 17 463 ha i nationalstadsparken, varav cirka 10 100 ha är statens område och cirka 7 350 ha privata områden. En karta över Natura 2000-områdena finns som bilaga. Av Natura 2000-områdena hade vid tidpunkten för utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplanen inrättats 39 skyddsområden på privat mark. De privata skyddsområdena omfattar sammanlagt 7 314 ha. Dessutom bereder miljöministeriet en förordning om inrättande av ett naturskyddsområde av statens marker och vattenområden inom Natura 2000-området i Karleby skärgård. Skyddet av Natura 2000-områdena har också anvisats i Mellersta Österbottens landskapsplan (landskapsområde som är värdefullt på landskapsnivå eller regional nivå) och i flera delgeneralplaner. Övriga områden som i general- och detaljplanerna anvisats som skyddsområden är sammanlagt cirka 30 hektar i nationalstadsparkens granskningsområde.

Naturskyddsområdena Trullöns djävulsåker, Nisulaspotten och Kandelinskatan som inrättades 2021 ligger delvis i nationalstadsparkens område. Skyddsområdena omfattar sammanlagt cirka 40 ha.

Natura -kohde - Natura-objekt

Joet - Åar

Kuntien rajat - Kommungränser

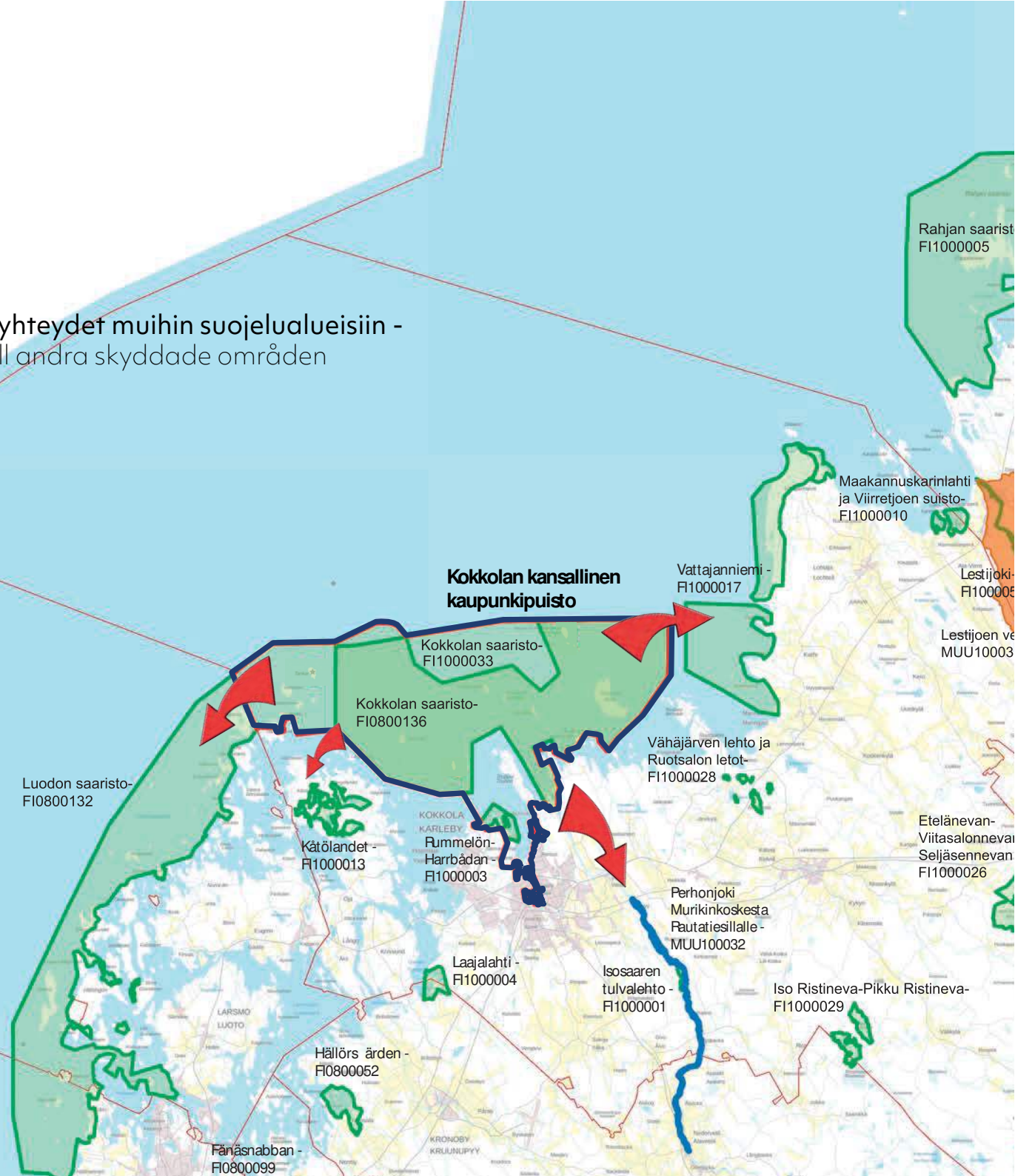

Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto -
Karleby nationalstadspark

Kokkolan kansallinen kaupunkipuiston yhteydet muihin suojelualueisiin -
Karleby nationalstadsparks anslutning till andra skyddade områden

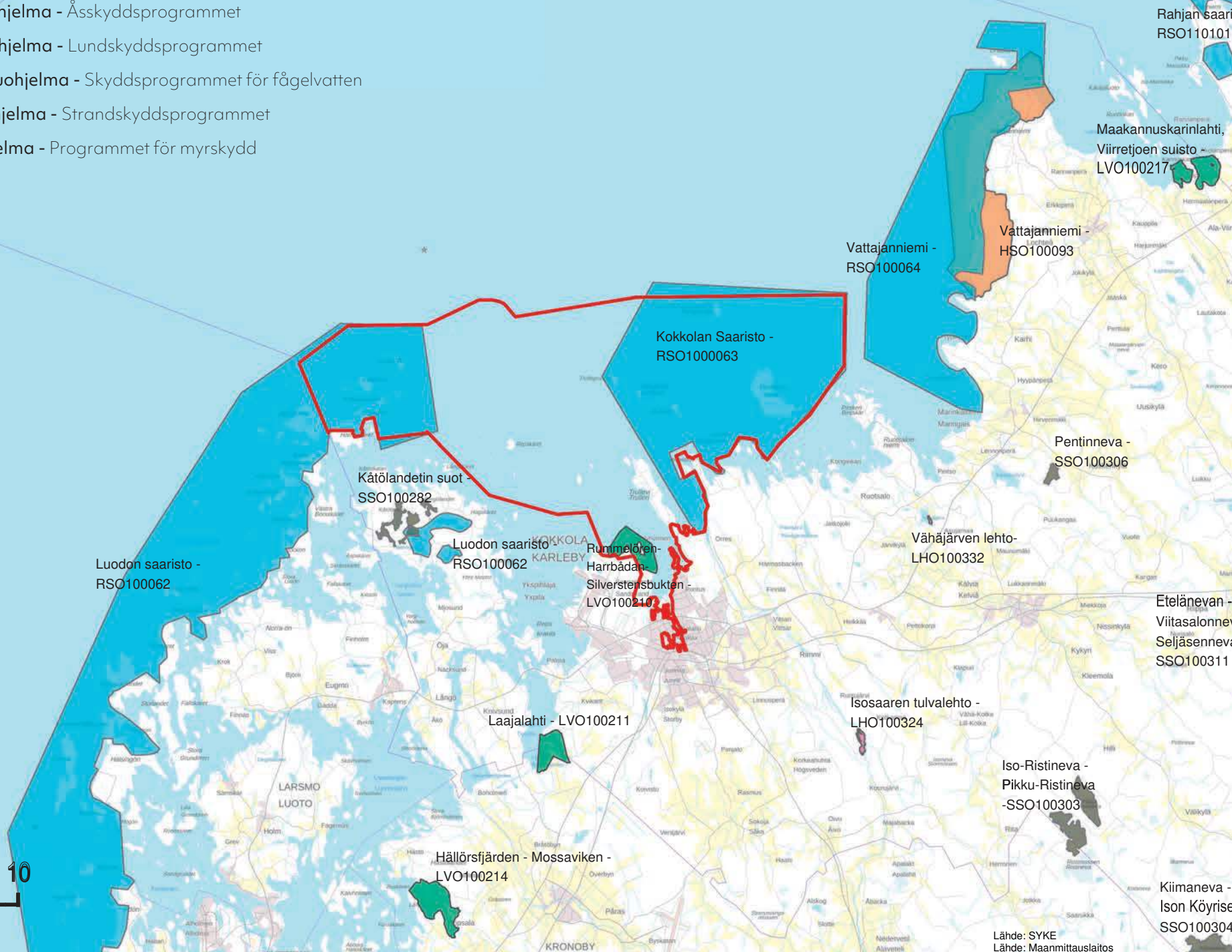
Kartta Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevista ja siihen liittyvistä Natura 2000 -alueista.
Karta över Natura 2000-områdena inom och i anslutning till Karleby nationalstadspark.

Valtakunnalliset luonnosuojeluohjelma -alueet.
Områden för nationella naturskyddsprogram.

- Harjujen suojeluohjelma - Åsskyddsprogrammet
- Lehtojen suojeluohjelma - Lunds skyddsprogrammet
- Lintuvesiensuojeluohjelma - Skyddsprogrammet för fågelvatten
- Rantojensuojeluohjelma - Strandskyddsprogrammet
- Soidensuojeluohjelma - Programmet för myrskydd

0 km 10

Kansallisen kaupunkipuiston alueella on useita muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kohteita. Saaristoalueella ja Suntinsuulla on suojeltu merkkejä muinaisesta toiminnasta, asumuksista ja kulkuväylistä. Lisäksi alueella on useita suojeltuja hylkyjä ja puolustusvarustuksia. Myös Kokkolan vanha asemakaava-alue on muinaismuistolain suojaama.

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) kansallisen kaupunkipuiston alueella ovat esimerkiksi Tankarin ja Trutklippanin majakka- ja luotsiyhdyskunnat ja Poroluodonkarin kalastajayhdyskunta. Valtakunnallisesti merkittäviä kohteita ovat myös Sannanrannan huvila-alue, Suntinsuun venevajat sekä keskusta-alueiden puutalokorttelit. Lisäksi Kruununvoudintalo ja Vartiolinna on suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010).

Kansallisen kaupunkipuiston alueella on myös muita huomioon otettavia kulttuuriperintö-, maisema- ja luontokohteita. Tähtikohteet on esitelty kartalla aluekuvauksissa. Kokkolan saariston ja rannikon kulttuurimaisema on maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Lisäksi Luodon-Kokkolan-Kälviän saaristo ja Rummelön-Harrinniemen lintuvesialue on kansainvälisesti arvokas linnustoalue (IBA-alue), ja Kaustarinlahden saaret on puolestaan nimetty maakunnallisesti arvokkaaksi linnustoalueeksi (MAALI-kohde). Kokkolan ja Luodon saaristot ovat osa valtakunnallista rantojen suojeluohjelmaa. Harrinniemen linjaloisto sekä Vanhan Varvin ja Soldatskärin rakennuskanta ja telakkarakenteiden alueet ovat myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on yhteensä 356 asemakaavalla suojeltua kohdetta. Lisäksi alueella on 19 muinaismuistolailla suojeltua kohdetta sekä neljä rakennusperintölailla suojeltua kohdetta. Suojellut rakennukset on eritelty liitteessä: Luettelo arvokkaista rakennuksista.

I nationalstadsparkens område finns flera objekt som skyddas av lagen om fornminnen (295/1963). I skärgårdsområdet och Sundmun har man skyddat tecken på forntida verksamhet, bosättningar och farleder. Dessutom finns det flera skyddade vrak och skyddad försvarsutrustning i området. Även Karleby gamla detaljplaneområde skyddas av lagen om fornminnen.

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009) i nationalstadsparkens område är till exempel Tankars och Trutklippans fyr- och lotsamhällen och Renögrundets fiskarsamhälle. Nationellt betydelsefulla objekt är också villaområdet vid Sandstrand, båthusen vid Sundmun samt trähuskvarteren i centrumområdena. Dessutom har Kronofogdegården och Vartiolinna skyddats genom lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010).

I nationalstadsparkens område finns också andra kulturarvs-, landskaps- och naturobjekt som ska beaktas. Stjärnobjekten presenteras på kartan i områdesbeskrivningarna. Kulturlandskapet i Karleby skärgård och vid kusten är ett värdefullt landskapsområde på landskapsnivå. Dessutom är Larsmo-Karleby-Kelviå skärgård och Rummelön-Harrbådans fågelvattenområde ett internationellt värdefullt fågelområde (IBA-område), och öarna i Kaustarviken har i sin tur utsetts till ett för landskapet värdefullt fågelområde (MAALI-objekt). Karleby och Larsmo skärgårdar är en del av det riksomfattande strandskyddsprogrammet. Harrbådans linjefyr samt Gamla Varvets och Soldatskärs byggnadsbestånd och områden med varvskonstruktioner är också kulturhistoriskt värdefulla objekt.

I Karleby nationalstadspark finns sammanlagt 356 objekt som är skyddade med detaljplaner. I området finns dessutom 19 objekt som är skyddade enligt lagen om fornminnen samt fyra objekt som är skyddade enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet. De skyddade byggnaderna specificeras i bilagan: Förteckning över värdefulla byggnader.

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT RKY

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen huomioonottamisesta kaavoituksessa ja lupamenettelyssä on laadittu ympäristöministeriön muistio 2.4.2020. Muistiossa on huomioitu valtioneuvoston 14.12.2017 tekemä päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) muutokset ja 1.1.2020 voimaan tullut museolaki (314/2019).

BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE (PÅ FINSKA: RKY)

Byggda kulturmiljöer av riksintresse ger en mångsidig helhetsbild av vår byggda miljöers historia och utveckling enligt region, tid och objekttyp.

Miljöministeriet har 2.4.2020 utarbetat en promemoria om beaktandet av byggda kulturmiljöer av riksintresse i planläggningen och tillståndsförfarandet. I promemorian har beaktats statsrådets beslut 14.12.2017 om riksomfattande mål för områdesanvändningen, ändringarna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och museilagen (314/2019) som trädde i kraft 1.1.2020.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee seitsemän RKY-aluea:

1. Tankarin ja Trutklippanin majakka- ja luotsiyhdyskunnat
  - a) Tankar
  - b) Trutklippan
2. Poroluodonkarin kalastajayhdyskunta
3. Sannanrannan huvila-alue
4. Kokkolan ruutukaava-alueen puutalokortteli
  - a) Kokkolan ruutukaava-alueen puutalokortteli
  - b) Suntinsuun venevajat
5. Mäntykankaan puutaloalue
6. Kokkolan pedagogio ja Roosin talo
  - a) Pedagogio
  - b) Roosin talo
7. Kokkolan rautatieasema

Lisäksi Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston välittömässä läheisyydessä sijaitsee kolme RKY-aluea:

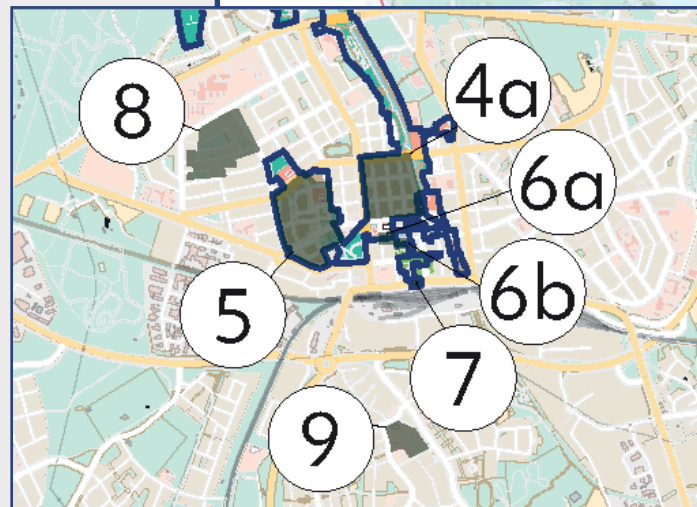
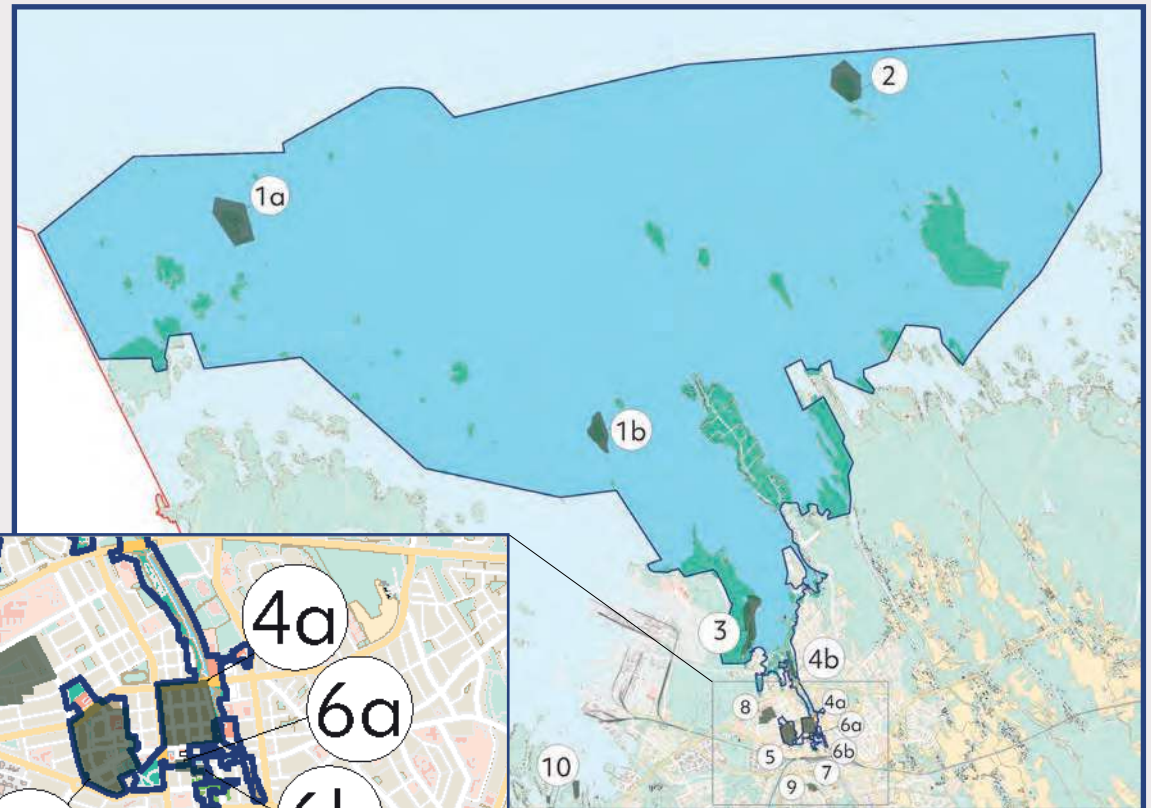
8. Kiviniityn 1960-luvun pientaloalue
9. Kaarlelan kirkko ja pappila
10. Villa Palma ja Villa Marocko

I Karleby nationalstadspark finns sju RKY-områden:

1. Tankars och Trutklippans fyr- och lotsamhällen
  - a) Tankar
  - b) Trutklippan
2. Renögrundets fiskarsamhälle
3. Sandstrands villaområde
4. Trähuskvarteren i Karleby rutplaneområde
  - a) Trähuskvarteren i Karleby rutplaneområde
  - b) Båthusen vid Sundmun
5. Tallåsens trähusområde
6. Pedagogiet i Karleby och Rooska gården
  - a) Pedagogiet
  - b) Rooska gården
7. Karleby järnvägsstation

I Karleby nationalstadsparkers omedelbara närhet finns dessutom tre RKY-områden:

8. Stenängens småhusområde från 1960-talet
9. Karleby kyrka och prästgård
10. Villa Palma och Villa Marocko

LUONNON MONIMUOTOISUUS JA ALUEEN LUONTOARVOT

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitseville Natura 2000 -alueille on tehty Natura-alueen tila-arvioinnit (Nata). Arvioinneissa on tunnistettu alueen hoito- ja kunnostustarpeita. Nata:a hyödynnetään hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa sekä huomioidaan Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella tehtävissä toimenpiteissä. Saariston Natura alueille (Luodon ja Kokkolan saariston Natura alueet) on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmia. Rummelö-Harrbådan alueelle on laadittu perinnebiotooppien hoitosuunnitelmia. Suunnitelmia on tarkoitus päivittää tarpeen mukaan ja Natura alueille laaditaan myös virkistykäyttösuunnitelmat. Natura-alueet kansallisen kaupunkipuiston tarkastelualueella kattavat pääasiassa vesialueita, mutta myös ulko- ja välisaariston luotoja ja metsäisiä saaria, dyynihietikoita, rantaniittyjä ja mannerrantoja. Natura 2000 alueiden suojelua toteutetaan muodostamalla luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita.

Alueiden suojelua, virkistyskäyttöä ja muita maankäyttömuotoja ohjataan ja yhteensovitetään hoito- ja käyttösuunnitelmilla, perinnebiotooppien hoitosuunnitelmilla, luonnonhoitosuunnitelmilla sekä virkistyskäyttösuunnitelmilla ja kulttuuriympäristö- ja maisemaselvityksillä.

LUONNONHOITO JA -SUOJELU

Viime vuosikymmeninä varsinkin rantaniittyjen ja saarten kasvillisuus on muuttunut, kun laidunnus on monin paikoin loppunut ja toisaalta vesistöt ovat rehevöityneet. Rantaniityillä kasvillisuuden monimuotoisuutta uhkaa lähinnä järviruo'ön (*Phragmites australis*) aiheuttama umpeenkasvu. Järviruoko suurikokoisena lajina ja voimakkaana kilpailijana tukahduttaa helposti alleen monet pienikokoisemmat rantaniittyjen kasvilajit. Järviruoko on hyötynyt ravinnekuormituksesta ja runsastunut monin paikoin.

Vielä 1940–50-luvuilla Sannanrannan sekä Rummelören ja Harrinniemen alueella laidunnettiin kaupunkilaisten karjaa. Maatalouden muutokset johtivat siihen, että laidunnus alueella loppui. Yhdessä rannikkovesien rehevöitymisen kanssa se johti rantaniittyjen kiihtyvään umpeenkasvuun. Elban, Rummelörin

NATURENS MÅNGFALD OCH OMRÅDETS NATURVÅRDEN

I Natura 2000-områdena som ligger inom Karleby nationalstadsparks område har man gjort bedömningar av Natura-områdets status (Nata). I bedömningarna har man identifierat områdets skötsel- och restaureringsbehov. Nata utnyttjas i utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplaner och beaktas i åtgärderna som görs i Karleby nationalstadspark. För skärgårdens Natura-områden (Larsmo och Karleby skärgårds Natura-områden) har en skötsel- och användningsplan utarbetats. För Rummelören-Harrbådan har utarbetats en vårdplan för kulturbiotoper. Planerna ska uppdateras enligt behov och planer för rekreativ användning ska också utarbetas för Natura-områdena. Natura-områdena i nationalstadsparkens granskningsområde omfattar i huvudsak vattenområden, men även skär i den yttre och mellersta skärgården och skogbevuxna öar, sanddyner, strandängar och fastlandsstränder. Skyddet av Natura 2000-områdena verkställs genom att bilda naturskyddsområden i enlighet med naturvårdslagen.

Skyddet av områden, rekreativ användning och andra former av markanvändning styrs och samordnas genom skötsel- och nyttjandeplaner, skötselplaner för vårdbiotoper, naturvårdsplaner samt rekreativ användningsplaner och kulturmiljö- och landskapsutredningar.

NATURVÅRDEN OCH -SKYDDET.

Under de senaste årtiondena har växtligheten på i synnerhet strandängar och öar förändrats när betesgången på många ställen har upphört och å andra sidan har vattendragen eutrofierats. På strandängarna hotas växtlighetens mångfald främst av igenväxning orsakad av bladvass (*Phragmites australis*). Som en stor art och en stark konkurrent kväver bladvassen lätt många mindre växtarter på strandängarna. Bladvassen har gynnats av näringsbelastningen och ökat på många ställen.

Ännu på 1940–50-talen betade stadsbornas boskap på Sandstrand samt på Rummelörens och Harrbådans område. Förändringarna i jordbruket ledde till att betesgången i området upphörde. Tillsammans med eutrofieringen av kustvattnen ledde detta till att strandängarna växte igen allt snabbare. På 1990-talet började man iståndsätta Elbas,

ja Harrinniemen arvokkaita rantaniittyjä alettiin kunnostaa 1990-luvulla aluksi järviruokoa niittämällä niittotalkoilla ja työleireillä. Myöhemmin alueelle perustettiin rantalaidun, jossa on pidetty kesäaikoina lampaita ja ylämaankarjaa syömässä kasvillisuutta. Laidunnuksen seurauksena niittyjen kasvillisuus on pysynyt matalampana eikä järviruoko ole päässyt valloittamaan niittyjä kokonaan. Laidunnuksessa on yli 30 hehtaaria rantaniittyä.

Saarissa laidunnuksen puute on muuttanut saarten kasvillisuutta. Tankarissa laidunnuksen loppuminen on saanut aikaan lehtipuiden ja pensaiden kasvua, mikä on rajoittanut avoimia näkymiä saaren keskiosien nummimaisemassa. Tämän johdosta Tankariin on laadittu maisemanhoitosuunnitelma, jonka toteuttamiseksi alueelta on raivattu puustoa ja pensaita. Saarella on aloitettu uudelleen laidunnus kesällä 2016. Poroluodonkarissa eli Krunnissa ja Kerttujen saarilla on hoitotoimia toteutettu lampaita laiduntamalla vuodesta 2005 alkaen.

Morsiussaaren eteläpäässä on asemakaavan mukainen luonnonsuojelualue (SL). Alueelle toteutetaan rantaniityn ja lintuvesialueen kunnostus laidunnuksella. Alue on ruovikoitunut ja menettänyt linnustollista arvoaan, kuten monet maankohoamisrannikon niityrannat. Ruovikoita poistetaan niityltä ja vesialueelta, jolloin saadaan yhteys matalan niityrannan ja vesistön välille. Yhteys niityrannan ja vesistön välillä on monille maankohoamisrannikon kahlaajille välttämätön elinpiirin edellytys. Hoito hyödyttää myös alueella pesiviä vesilintuja ja tiiroja. Toimenpiteellä palautetaan maiseman avoimuutta ja maankohoamisrannan luontaista matalaa kasvillisuutta. Laidunnussopimus takaa alueen pitkäaikaisen hoidon. Morsiussaaren eteläpään ohella kartoitetaan muiden alueen rantaniittyjen soveltuvuutta maisemalaidunnuskohteiksi.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on 8 luonnonhoitoaluetta. Suunnitteilla on uusia luonnonhoitoalueita Halkokarin rantaan, Varvin ja Trullevinniemen alueiden välissä olevalle rantaniitylle sekä Nisulanpotin alueelle ja Nisulanpotin läheisyydessä sijaitsevalle niittyalueelle. Kartta nykyisistä luonnonhoitokohteista löytyy liitteenä.

Rummelörens och Harrbådans värdefulla strandängar genom att slå vass på slättertalkon och arbetsläger. Senare anlades ett strandbete i området, där får och högländsboskap har hållits under sommaren för att äta av vegetationen. Som en följd av betesgången har växtligheten på ängarna hållits lägre och vassen har inte kunnat ta över ängarna helt och hållet. Betet omfattar över 30 hektar strandängar.

På öarna har avsaknaden av betesgång förändrat växtligheten. På Tankar har betesgångens upphörande lett till att lövträd och buskar vuxit, vilket har begränsat de öppna vyerna i hedmarkslandskapet i öns mellersta delar. Därför har en landskapsvårdsplan utarbetats för Tankar. För att genomföra planen har trädbestånd och buskar röjts från området. Sommaren 2016 återinfördes betesgången på ön. På ön Renögrundet, även kallad Krunni, och på Kertorna har man vidtagit skötselåtgärder genom att låta får beta sedan 2005.

I södra ändan av Brudskär finns ett naturskyddsområde (SL) enligt detaljplanen. I området istandsätts strandängen och fågelvattenområdet genom bete. Området har blivit vassbevuxet och förlorat sitt fågelvärde, liksom många ängsstränder längs landhöjningskusten. Från ängen och vattenområdet avlägsnas vassruggar, så att det uppstår en förbindelse mellan den grunda ängsstranden och vattendraget. Förbindelsen mellan ängsstranden och vattendraget är en nödvändig förutsättning för många vadare längs landhöjningskusten. Skötseln gynnar också vattenfåglar och tärnor som häckar i området. Genom åtgärden återställs landskapets öppenhet och den naturliga låga vegetationen på landhöjningsstranden. Avtalet om betesgång garanterar en långvarig skötsel av området. Vid sidan av den södra ändan av Brudskär kartläggs hur de övriga strandängarna i området lämpar sig som landskapsbetesmarker.

I Karleby nationalstadspark finns 9 naturvårdsområden. Nya naturvårdsområden planeras vid Halkokaris strand, vid strandängen mellan Varvet och Trullön samt vid området kring Nisulaspotten och i ängsområdet i närheten av Nisulaspotten. En karta över de nuvarande naturvårdsobjekten finns som bilaga.

Itämerennorppa, Mikko Silvola.
Östersjövikare, Mikko Silvola.

LIITO-ORAVA

Suojelukohteilla esiintyy Kokkolan kaupungin nimikkolaji, liito-orava. Alueen liito-oravakanta on vahva, mutta sopimaton metsien käsittely ja rakentaminen heikentävät ja vähentävät jatkuvasti lajin elinympäristöjä. Lajin tärkeät elinpiirit kartoitetaan ja niiden käsittelylle laaditaan ohjeistus. Elinpiireiltä ja niiden läheisyydestä kartoitetaan lajille soveltuvat kolopuut ja merkitään ne kartoille sekä sijainnit koordinaatein taulukkoon, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi metsäsuunnitelmissa. Viheryhdydet elinpiirien välillä turvataan alueiden suunnittelussa ja käytössä sekä puistojen ja metsien hoidossa. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto-saavutettavuus ja kestävä käyttö hankkeessa alueen metsiin on rakennettu ja sijoitettu sopiviin elinympäristöihin liito-oravan pönttöjä, joilla helpotetaan lajin pesäpulaa. Pesiä lisätään jatkossa tarpeen vaatiessa. Liito-orava on sateenvarjolaji, jonka elinympäristöjen suojele hyödyttää samalla monia muitakin vanhojen metsien ja rantametsien eliölajeja.

EKOLOGISET KÄYTÄVÄT

Ekologinen jatkuvuus ja eheys ovat yksiä kansallisten kaupunkipuistojen tärkeimpiä piirteitä. Ekologiset käytävät ovat kulkureittejä, joita pitkin eliöstä pystyy kulkemaan alueelta toiselle. Ne mahdollistavat alueiden liittymisen kaupunkia ympäröiviin luonnonalueisiin ja edistävät alueiden vuorovaikutusta. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella ekologiin käytäviin kiinnitetään liito-oravakannan vuoksi erityisesti huomiota Trullevin, Soldatskärin ja Varvin alueilla. Ekologiset käytävät ja niiden säilyminen huomioidaan kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa.

MAANKOHOAMISEN JA GEOLOGISEN HISTORIAN KOHTEET

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston tarkastelualueella maankohoamisrannikon luonnon muutoksen näkee parhaiten Rummelön-Harriniemen luonnonsuojelualueen matalilla hiekka- ja lieterannoilla, jossa luonto on jatkuvassa muutostilassa ja kasvillisuuden sukkessio rannoilla on hämmästyttävän nopeaa. Muita tutustumisen arvoisia maankohoamisilmiön tähtikohteita ovat monet Kokkolan saariston saaret, joiden silokallioilla jääkauden jäljet ovat selkeästi näkyvissä. Jääkauden geologiin merkkeihin silokallioilla ja maankohoamisrannikon luontotyyppeihin voi tutustua helposti esimerkiksi Tankarissa, Krunnissa, Trullögrundissa ja Repskärissä

FLYGEKORREN

I skyddsobjekten förekommer Karleby stads signaturart, flygekorren. Områdets flygekorrbestånd är starkt, men olämplig skötsel av skogar samt byggande försvagar och minskar ständigt artens livsmiljöer. Artens viktiga livsmiljöer kartläggs och anvisningar utarbetas för hanteringen av dem. I livsmiljöerna och deras närhet kartläggs ihåliga träd som lämpar sig för arten, och dessa markeras på kartor och med koordinater i en tabell, som kan utnyttjas till exempel i skogsplaner. Grönförbindelserna mellan livsmiljöerna tryggas i planeringen och nyttjandet av områdena samt i skötseln av parker och skogar. Inom projektet för tillgänglighet och hållbart nyttjande av Karleby nationalstadspark har man i områdets skogar byggt och placerat ut holkar för flygekorren i lämpliga miljöer för att underlätta bristen på bon för arten. Antalet bon utökas i fortsättningen vid behov. Flygekorren är en paraplyart och skyddet av dess livsmiljöer gagnar samtidigt många andra arter i gamla skogar och strandskogar.

EKOLOGISKA KORRIDORER

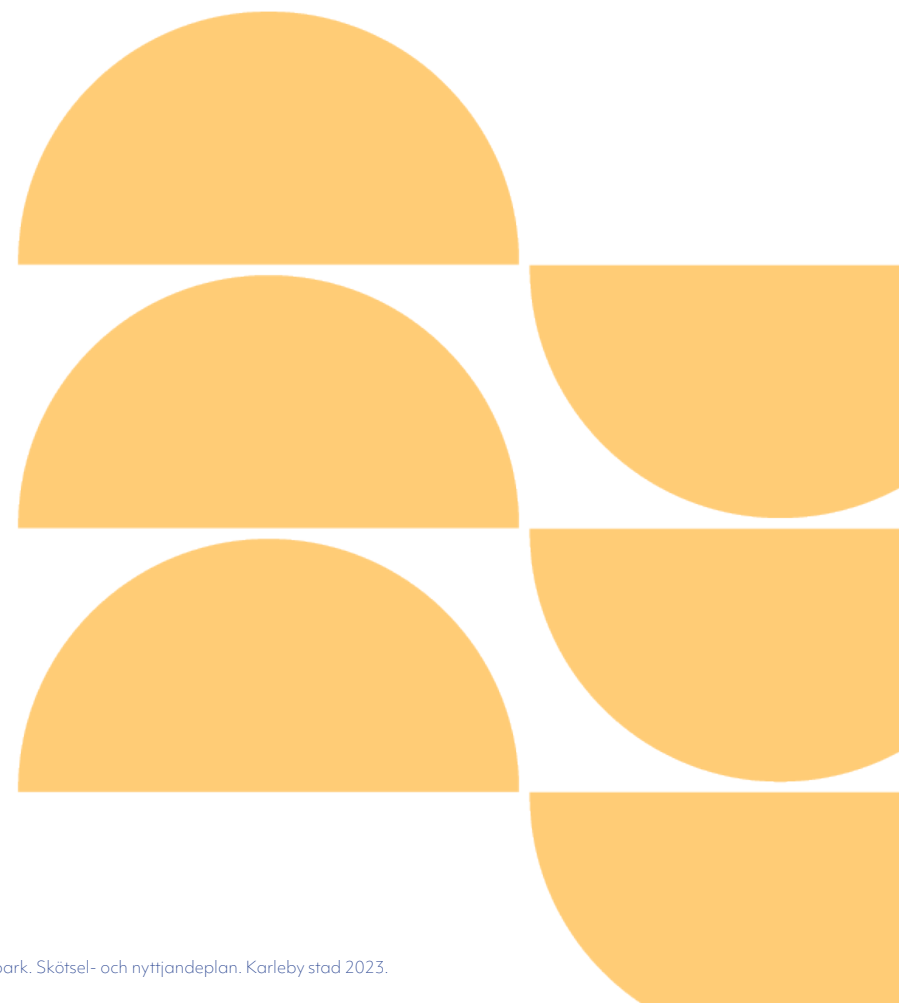
Ekologisk kontinuitet och enhetlighet är några av de viktigaste dragen i nationalstadsparkerna. Ekologiska korridorer är rutter längs vilka organismerna kan förflytta sig från ett område till ett annat. De gör det möjligt att ansluta områdena till de naturområden som omger staden och främjar växelverkan mellan områdena. På grund av flygekorrbeståndet fästs särskild uppmärksamhet vid de ekologiska korridorerna i Karleby nationalstadspark i områdena kring Trullön, Soldatskär och Varvet. Ekologiska korridorer och deras bevarande beaktas i planläggningen och stadsplaneringen.

OBJEKT MED LANDHÖJNING OCH GEOLOGISK HISTORIA

I Karleby nationalstadsparks granskningsområde kan man bäst se förändringarna i naturen på landhöjningskusten på de låga sand- och slamstränderna i Rummelön-Harrbådans naturskyddsområde, där naturen är i ständig förändring och växtlighetens succession på stränderna är förvånansvärt snabb. Andra högtintressanta objekt där man kan bekanta sig med landhöjningen är många av öarna i Karleby skärgård som bär tydliga spår av isristningar på klippställarna. Man kan lätt bekanta sig med istidens geologiska märken på rundhällar och med landhöjningskustens naturtyper till exempel på Tankar, Renögrundet, Trullögrundet och Repskär samt på Trullön. Rundhällar är vanliga i den egentliga yttre skärgården, i de inre delarna bildar moränen

sekä Trullevissa. Silokalliot ovat yleisiä varsinaisessa ulkosaaristossa, sisäosissa moreeni muodostaa pitkänomaisia drumliinimuotoja kalliokohoumien kaakkoispuolelle. Silokallioilla voi nähdä jääkauden merkkeinä luode-kaakko-suuntaisia jään ja kivenlohkareiden uurtamia jäätikköuurteita. Trullevissa sijaitsee viimeisen jääkauden aikana muodostunut muinaisranta eli pirunpelto. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on fladoja, kluuveja ja kluuvijärviä, eli sulkeutuneita merenlahtia. Nisulanpotin kluuvi sijaitsee Trullevissa ja on helposti saavutettava.

långsträckta drumlinformer på den sydöstra sidan av berghällarna. På rundhällarna kan man som tecken på istiden se räfflor i nordväst-sydostlig riktning som isen och stenblocken lämnat efter sig. På Trullön finns en fornstrand, en djävulsåker, som bildats under den senaste istiden. I Karleby nationalstadspark finns flador, glon och glosjöar, det vill säga slutna havsvikar. Glosjön Nisulaspotten ligger på Trullön och är lättillgänglig.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLAN

4. HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelusta päätettiin Kokkolan kaupungin kaupunkirakennelautakunnassa 19.1.2022. Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta käynnistettiin suunnittelutyöryhmän aloituspalaverilla 26.1.2022.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on tarjota välineitä alueen kaupunkiluonnon ja rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämiseen laajana ja eheänä kokonaisuutena. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellään Kansallisen kaupunkipuiston hoidon ja kehittämisen periaatteet. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa annetaan konkreettisia ohjeita ja määräyksiä, jotka ohjaavat kohti yksityiskohtaisempia suunnitelmia sekä puistoalueen käytännön hoitotoimenpiteitä. Hoito- ja käyttösuunnitelma ohjaa kaupunkia ja muita alueen toimijoita hoitamaan ja kehittämään kansallista kaupunkipuistoa luonnon- ja kulttuuriperinnöllisiä arvoja vaalien ja vahvistaen. Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu vahvistamaan alueen arvoja yhteistyössä alueen toimijoiden ja käyttäjien kanssa.

SISÄLTÖ JA KÄYTTÖOHJE

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tuodaan esiin arvottamiseen liittyvät periaatteet sekä miten arvoja tuodaan esiin kansallisen kaupunkipuiston alueella. Suunnitelmassa käydään läpi, miten esteettömyyttä ja saavutettavuutta voidaan kehittää kaupunkipuiston alueella. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkennetaan, mitä alueella tulee ottaa huomioon viheralueisiin, metsänhoitoon sekä virkistyskäyttöön liittyvien toimenpiteiden osalta.

Osalliset ja yhteistyötahot -kohdassa tutustutaan keskeisiin tahoihin, jotka vaikuttavat Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella tapahtuvaan suunnitteluun ja toimintaan. Erityisarvoja vahvistavat tekijät ja toimenpiteet sekä uhat -otsikoiden alle on listattu toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa Kokkolan kansalliseen kaupunkipuistoon. Näkyvyyden kehittäminen ja kaupunkipuiston käyttö -osiot antavat konkreettisia ohjeita siihen, miten

4. SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLAN

Beslutet om beredningen av skötsel- och nyttjandeplanen för Karleby nationalstadspark fattades av Karleby stads stadsstrukturmönd 19.1.2022. Utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplanen inleddes med planeringsarbetsgruppens inledande möte 26.1.2022.

Syftet med skötsel- och nyttjandeplanen för Karleby nationalstadspark är att erbjuda redskap för att bevara stadsnaturen och den byggda kulturmiljön i området som en omfattande och enhetlig helhet. I skötsel- och nyttjandeplanen fastställs principerna för skötseln och utvecklingen av nationalstadsparken. I skötsel- och nyttjandeplanen ges konkreta anvisningar och bestämmelser som styr mot mer detaljerade planer, samt praktiska skötselåtgärder för parkområdet. Skötsel- och nyttjandeplanen styr staden och andra aktörer i området att sköta och utveckla nationalstadsparken genom att värna om och stärka natur- och kulturarvsvärdena. Skötsel- och nyttjandeplanen har utarbetats för att stärka områdets värden i samarbete med områdets aktörer och användare.

INNEHÅLL OCH BRUKSANVISNING

I skötsel- och nyttjandeplanen presenteras principerna för värderingen samt hur värdena lyfts fram i nationalstadsparkens område. I planen går man igenom hur tillgängligheten kan utvecklas i stadsparken. I skötsel- och nyttjandeplanen preciseras vad som ska beaktas i området i fråga om åtgärder i anslutning till grönområden, skogsvård och rekreativ användning.

Under punkten Delaktiga och samarbetspartner bekantar vi oss med de viktigaste aktörerna som påverkar planeringen och verksamheten i Karleby nationalstadspark. Under rubrikerna Faktorer och åtgärder som stärker de särskilda värdena samt Hot finns en lista över åtgärder som kan påverka Karleby nationalstadspark. Avsnitten Utveckling av synligheten och användning av stadsparken ger konkreta anvisningar om hur man kommunicerar om stadsparken och hur parken kan utnyttjas. Under punkten Fortsatta åtgärder funderar man på hur arbetet med att utveckla parken fortsätter efter att skötsel- och nyttjandeplanen har gjorts upp. I beskrivningarna av delområdena beskrivs områdenas särdrag samt objektskorten i anslutning till området.

kaupunkipuistosta viestitään ja miten puistoa voidaan hyödyntää. Jatkotoimenpiteet-kohdassa pohditaan, miten puiston kehittämistyö jatkuu hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen jälkeen. Osa-aluekuvauksissa kuvataan alueiden erityispiirteet sekä alueeseen liittyvät kohdekortit.

Liitteinä olevat hoito- ja käyttösuunnitelman pohjana käytetyt selvitykset ja suunnitelmat ovat niiden alkuperäiskielellä. Aiemmin tehtyjä suunnitelmia ja selvityksiä ei ole käännetty ruotsiksi. Selvitykset, joista on olemassa ruotsinkielinen versio, on linkitetty kyseisellä kielellä ruotsinkieliseen osuuteen.

Kohdekorteissa (liitteenä) on esitetty:

- kuvaote, jossa esitetty kohteen rajaus
- kuvaote maanomistuskartasta, jossa sinisellä värillä esitetty kaupungin maanomistus (tilanne 2023)
- kuvaotteet alueella voimassa olevista kaavoista, ajantasa-asemakaavaote (tilanne 2023)
- kaavatilanne: kaavataso, jolla turvataan alueen arvot (maakunta-, yleis- ja/tai asemakaava)
- esitetty millä kaavatasolla tai suojelupäätöksellä alueen arvot on turvattu
- uhat
- rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjännökset
- virkistyskäyttö ja matkailu
- viheralueet
- infra
- metsänhoito
- luonnonhoito
- osallistamisen kautta tulleet ehdotukset alueen kehittämiseksi
- alueeseen liittyvät suunnitelmat ja selvitykset
- tuleva suunnittelu.

De bifogade utredningarna och planerna som ligger till grund för skötsel- och nyttjandeplanen finns på deras ursprungliga språk. Tidigare planer och utredningar har inte översatts till svenska. Utredningarna, av vilka det finns en svenskspråkig version, har länkats till den svenskspråkiga delen på det aktuella språket.

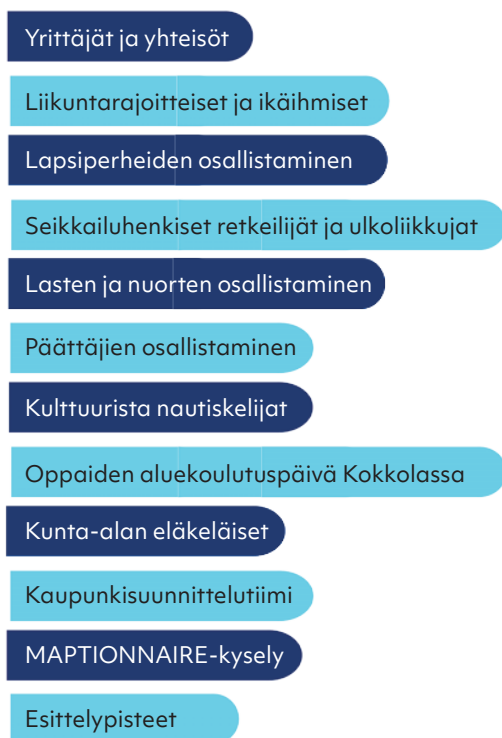
I objektskorten (bilaga) presenteras:

- ett bildutdrag med objektets avgränsning
- ett bildutdrag från markägarkartan där stadens markägande visas med blå färg (situationen 2023)
- bildutdrag ur gällande planer i området, utdrag ur aktuell detaljplan (situationen 2023)
- planläggningsituation: plannivå som tryggar områdets värden (landskaps-, general- och/eller detaljplan)
- på vilken plannivå eller genom vilket skyddsbeslut områdets värden har tryggats
- hot
- den byggda kulturmiljön och fornlämningar
- rekreationsanvändning och turism
- grönområden
- infra
- skogsvård
- naturvård
- förslag till utveckling av området som kommit genom delaktighet
- planer och utredningar i anslutning till området
- kommande planering.

OSALLISTAMINEN

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa on pyritty osallistamaan eri tahoja mahdollisimman laajasti. Osallistamisella pyrittiin tavoittamaan alueen eri käyttäjäryhmiä, yrittäjiä ja yhteisöjä sekä päättäjiä ja maanomistajia. Osana hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaa järjestettiin osallistamistilaisuuksia eri käyttäjäryhmille. Osallistumistilaisuuksien ohella kansallista kaupunkipuistoa esiteltiin erilaisissa tilaisuuksissa.

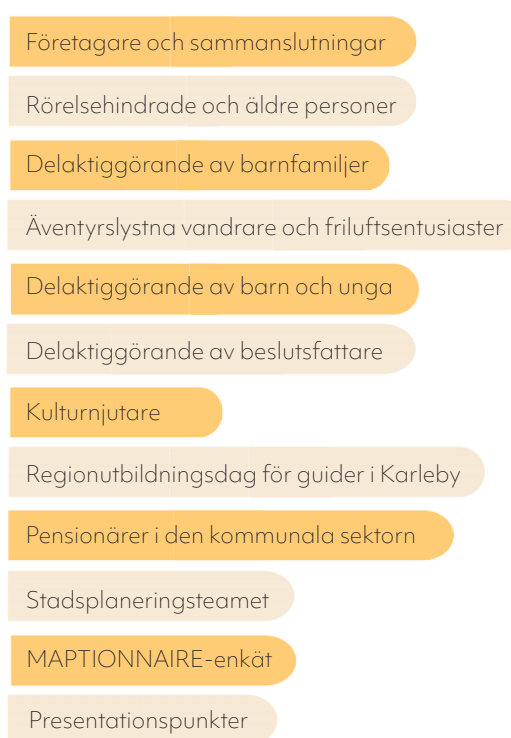
Eri käyttäjäryhmiä laajempaan osallistamiseen on valikoitu ryhmiä, jotka aiempien kyselyjen mukaan ovat alueen aktiivisimpia käyttäjiä.²⁰ Käyttäjäryhmät on jaoteltu viiteen eri ryhmään; lapsiperheet, lapset ja nuoret, liikuntarajoitteiset ja ikäihmiset, seikkailuhenkiset retkeilijät ja ulkoliikkujat sekä kulttuurista nautiskelijat.

DELAKTIGHET

Vid utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplanen har man strävat efter att engagera olika aktörer i så stor utsträckning som möjligt. Genom delaktigheten strävade man efter att nå olika användargrupper, företagare och samfund samt beslutsfattare och markägare i området. Som en del av utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplanen ordnades evenemang för delaktighet för olika användargrupper. Utöver delaktighetsevenemangen presenterades nationalstadsparken vid olika evenemang.

För att göra olika användargrupper mer delaktiga har man valt ut grupper som enligt tidigare enkäter är de mest aktiva användarna i området.²⁰ Användargrupperna är indelade i fem olika grupper: Barnfamiljer, barn och unga, rörelsehindrade och äldre, äventyrslystna vandrare och friluftsentusiaster samt kulturnjutare.

HOIDON JA KÄYTÖN YLEISET TAVOITTEET

Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on alueellinen vetovoimatekijä. Kansallinen kaupunkipuisto ja sen kehittäminen on Kokkolan kaupungin elinvoimaohjelman kärkihanke. Tavoitteena on vahvistaa asukkaiden sitoutumista ympäristöönsä ja vahvistaa kaupunkipuiston aluetta houkuttelevana matkailukohteena. Päämääränä on tarjota edustuksellista ja monipuolista nähtävää, koettavaa ja opittavaa. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto nostaa esiin kansallisesti arvokkaita kohteita ja alueita. Se tarjoaa hyvän ympäristön liikkua ja ulkoilla sekä nauttia kulttuurista jokaisena vuodenaikana. Puisto antaa hyvät puitteet sekä toimintaympäristön aluetta tukevalle liiketoiminnalle. Kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa monipuolisia kohteita sekä materiaalia opetus- ja harrastustoiminnassa hyödynnettäväksi. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on osa kansallista kaupunkipuistojen verkostoa, joka edesauttaa niin kansallisen kuin kansainvälisenkin yhteistyön edistämisessä.

ARVOJEN ESIINTUOMINEN JA SÄILYTTÄMINEN KOKKOLAN KANSALLISESSA KAUPUNKIPUISTOSSA

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston arvoja esiin tuomalla lisätään asukkaiden ja matkailijoiden tietämystä alueen arvoista. Arvojen esiintuomisella tuetaan alueen säilymistä ja lisätään kiinnostusta kansallista kaupunkipuistoa kohtaan.

- Tuotteistetaan kansallisen kaupunkipuiston tähtikohteita.
- Merkitään luonnonsuojelualueet maastoon.
- Tuodaan esiin alueen kulttuurihistoriaa opasteilla ja virtuaaliopasteilla.
- Jaetaan kartta- ja esitemateriaalia.
- Järjestetään opastettuja retkiä ja opaskoulutusta.
- Markkinoidaan tuotettua materiaalia kouluille ja päiväkodeille.
- Jaetaan materiaalia digitaalisesti eri kanavissa.
- Hoidetaan ja kunnostetaan arvokohteita sekä neuvotaan arvokohteiden hoidossa.
- Ohjeistetaan hoito-, korjaus- ja kunnostustöitä.
- Lisätään tietoa vanhojen rakennusten arvosta tiedottamalla sekä neuvomalla.
- Jatketaan yhteistyön tekemistä paikallisten toimijoiden, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa.

ALLMÄNNA MÅL FÖR SKÖTSELN OCH NYTTJANDET

Karleby nationalstadspark är en regional attraktionsfaktor. Nationalstadsparken och utvecklingen av den är ett spetsprojekt inom Karleby stads livskraftsprogram. Målet är att stärka invånarnas engagemang i sin omgivning och stärka stadsparkens område som ett attraktivt turistmål. Målet är erbjuda representativa och mångsidiga saker att se, uppleva och lära. Karleby nationalstadspark lyfter fram nationellt värdefulla objekt och områden. Den erbjuder en bra miljö för att röra på sig och vistas utomhus samt njuta av kultur under varje årstid. Parken erbjuder goda förutsättningar och en verksamhetsmiljö för affärsverksamhet som stöder området. Nationalstadsparken erbjuder mångsidiga objekt och material som kan utnyttjas i undervisnings- och hobbyverksamhet. Karleby nationalstadspark är en del av det nationella nätverket av stadsparker som främjar såväl nationellt som internationellt samarbete.

ATT LYFTA FRAM OCH BEVARA VÄRDEN I KARLEBY NATIONALSTADSPARK

Genom att lyfta fram värdena i Karleby nationalstadspark ökar man invånarnas och turisternas kunskap om områdets värden. Genom att lyfta fram värdena stöder man bevarandet av området och ökar intresset för nationalstadsparken.

- Nationalstadsparkens stjärnobjekt produktifieras.
- Naturskyddsområdena märks ut i terrängen.
- Man lyfter fram områdets kulturhistoria med hjälp av skyltar och virtuella skyltar.
- Kartmaterial och broschyrer delas ut.
- Guidade utflykter och guideutbildning ordnas.
- Det producerade materialet marknadsförs till skolor och daghem.
- Material delas digitalt i olika kanaler.
- Värdefulla objekt vårdas och iståndsätts och man ger råd om skötseln av värdefulla objekt.
- Anvisningar ges för skötsel, reparation och iståndsättning.
- Man ökar kunskapen om gamla byggnaders värde genom att informera och ge råd.
- Samarbetet med lokala aktörer, sammanslutningar och invånare fortsätter.

VEDENALAISEN LUONNON SUOJELEMINEN

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston rajauksen alueella Luodon saariston alue ja osittain Kokkolan saaristo kuuluvat Suomen ekologisesti merkittäviin vedenalaisiin meriluontoalueisiin (EMMA-alue). Vedenalaista eliöstöä on kartoitettu Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmassa (VELMU).

Perhonjokisuu on tärkeää aluetta vaelluskaloille. Ne kerääntyvät alueelle ennen kuin aloittavat nousun jokeen. Perhonjokeen nousee mm. erittäin uhanalainen vaellussiika, meritaimen ja nahkiainen. Vaellussiian kanta on viime vuosina ollut kasvussa. Kokkolan kaupungin keskiosaa halkoo kaakkois-luode-suuntainen muinaisen jäätikköjoen muodostama harju, joka jatkuu meren alla kymmeniä kilometrejä matalana hiekkamuodostumana. Se muodostaa veden alle hiekkasärkkäalueen eli Santapankin. Santapankki on vaarantuneeksi luokitellun merikutuisen siian eli karisiian lisääntymispaikka.

Perhonjoen suulla, Trulleinlahdella on n. 500 m leveä ja reilu 2 500 metriä pitkä kalaväylä, jonka alueella kalastus seisovilla pyydyksillä, kuten verkoilla ja rysillä, on kielletty. Lisäksi jokisuulta kolmen kilometrin etäisyydellä, eli käytännössä koko Trulleinlahdella, on kielletty isorysän käyttö. Kalastusrajoitukset kalaväylässä perustuvat vesilain 1 lukuun (27.5.2011/587, 12 § ja 13 §) sekä kalastuslakiin (Kalastuslaki 10.4.2015/379, 24 § ja 25 §). Kalastuskunnat voivat tarpeen mukaan lisäksi rajoittaa kalastusta omilla päätöksillään. Perhonjokisuun sekä Santapankin alueen hoitoa ja käyttöä käsitellään tarkemmin Kokkolan saariston hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

- Merialueiden kaavoituksessa otetaan huomioon EMMA-alue, VELMU-inventoinnit, Santapankki ja Perhonjokisuu.
- Tuetaan meriluonnon monimuotoisuutta.
- Huomioidaan luonnonvarojen käytössä kestävyysperiaatteet.
- Edistetään erilaisin toimenpitein kuormituksen vähentämistä vesistöihin.
- Ohjataan meriliikennettä ympäristöystävällisiin ja kestäviin ratkaisuihin.
- Varaudutaan öljyonnettomuusriskeihin ja edistetään niiden torjuntaa.

SKYDD AV DEN MARINA UNDERVATTENSATUREN

I området som ingår i Karleby nationalstadspark hör Larsmo skärgård och delvis Karleby skärgård till Finlands ekologiskt betydelsefulla marina undervattensmiljöer (EMMA-område). Undervattensorganismer har kartlagts i programmet för inventering av den marina undervattensmiljön (VELMU).

Perho ås mynning är ett viktigt område för vandringsfiskar. De samlas i området innan de börjar vandra upp i ån. Bland annat den starkt hotade vandrings-siken, havsöringen och nejonögat vandrar upp i Perho å. Beståndet av vandrings-sik har ökat under de senaste åren. Den centrala delen av Karleby stad genomkorsas av en ås i sydost-nordostlig riktning som bildats av en gammal glaciärflod och som fortsätter under havet i tiotals kilometer som en grund sandformation. Den bildar ett sandbanksområde under vattnet, dvs. Sandbanken. Sandbanken är en plats där den havslekande siken, dvs. sandsiken som också klassificeras som sårbar, förökar sig.

Vid Perho ås mynning, vid Trullövikén, finns en cirka 500 meter bred och drygt 2500 meter lång fiskled, inom vars område fiske med stående fångstredskap, såsom nät och ryssjor, är förbjudet. Dessutom är det förbjudet att använda storryssja på tre kilometers avstånd från åmynningen, dvs. i praktiken i hela Trullövikén. Fiskebegränsningarna i fiskleden grundar sig på 1 kap. i vattenlagen (27.5.2011/587, 12 § och 13 §) samt på lagen om fiske (Fiskelagen 10.4.2015/379, 24 § ja 25 §). Fiskelagen kan dessutom vid behov begränsa fisket genom egna beslut. Skötseln och nyttjandet av Perho ås mynning och området vid Sandbanken behandlas närmare i skötsel- och nyttjandeplan för Karleby skärgård.

- Vid planläggningen av havsområdena beaktas EMMA-området, VELMU-inventeringarna, Sandbanken och Perho åmynning.
- Den marina naturens mångfald stöds.
- Hållbarhetsprinciperna beaktas i användningen av naturresurser.
- Genom olika åtgärder främjas en minskning av belastningen på vattendragen.
- Sjötrafiken styrs till miljövänliga och hållbara lösningar.
- Man förbereder sig på riskerna för oljeolyckor och främjar bekämpningen av dem.

LAJIEN JA LUONTOTYYPPIEN SEURANTATUTKIMUS

Natura-alueiden osalta lajisto on kartoitettu Natura-alueiden tila-arvioinnissa (NATA). Nata:ssa määritetään aluekohtaiset luonto-, kulttuuri- ja käyttöarvot ja niiden tila sekä arvoihin kohdistuvat uhkatekijät. Nata:ssa arvioidaan aluekohtaisesti luontotyyppien ja lajien tilaa sekä tehtyjen suojelutoimenpiteiden riittävyttä. Lajiston ja ympäristöjen kehittymistä seurataan lisäksi luonnonhoitosuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Elban, Rummelörenin ja Harrinniemen alueen rantaniittyjen kehitystä seurataan aika ajoin toistettavilla kasvillisuuslinjakartoituksilla. Maastossa on vakioidut kasvillisuuslinjat, jotka sijoittuvat kohtisuoraan rantaviivaan nähden ja ovat noin 200–300 metriä pitkiä ulottuen vesirajan alapuolelta rantaniittyjen yläosiin. Kasvillisuuslinjojen kartoituksilla saadaan tietoa sekä maankohoamisen vaikutuksesta kasvillisuusvyöhykkeiden sijaintiin ja siirtymiseen että eri kasvilajien runsaudessa tapahtuviin muutoksiin.

- Säännöllisyys ja jatkuvuus seurannoissa.
- Suunnitellaan ja toteutetaan lajiston seuranta alueella tehtävien kunnostus- ja ennallistamistöiden yhteydessä ja seurataan lajistotutkimuksella toimenpiteiden tuloksia.
- Kiinnitetään huomiota erityistä uhanalaisiin lajeihin sekä EU:n lintu- ja luontodirektiivien suojelemaan lajeihin.
- Kiinnitetään huomiota helposti häiriintyviin ja alueella suojelun kannalta merkittäviin lajeihin.
- Hyödynnetään tuloksia suojelu- ja hoitotoimien tarpeellisuuden ja riittävyden arvioinnissa.
- Otetaan tulokset huomioon alueella tehtävien toimenpiteiden suunnittelussa.

UPPFÖLJNINGSUUNDERSÖKNING AV ARTER OCH NATURTYPER

För Natura-områdenas del har arterna kartlagts i bedömningen av Natura-områdenas status (NATA). I Nata fastställs de områdesspecifika natur-, kultur- och bruksvärdena och deras status samt de hotfaktorer som riktar sig mot värdena. I Nata bedöms naturtypernas och arternas status och skyddsåtgärdernas tillräcklighet områdesvis. Utvecklingen av arterna och miljöerna följs dessutom upp i samband med att naturvårdsplanerna utarbetas.

Utvecklingen av strandängarna i Elba, Rummelören och Harrbådan följs upp genom periodiska kartläggningar av vegetationslinjerna. I terrängen finns etablerade vegetationslinjer som ligger vinkelrätt mot strandlinjen och är cirka 200–300 meter långa och sträcker sig från vattenlinjen till strandängarnas övre delar. Genom kartläggningen av vegetationslinjerna får man information om både landhöjningens inverkan på vegetationszonernas läge och förflyttning samt förändringar i olika växtarters riklighet.

- Regelbunden och kontinuerlig uppföljning.
- Man planerar och genomför uppföljning av arterna i samband med istandsättnings- och restaureringsarbeten i området och följer upp resultaten av åtgärderna med hjälp av en artundersökning.
- Särskild uppmärksamhet fästs vid hotade arter samt arter som skyddas av EU:s fågel- och habitatdirektiv.
- Man fäster uppmärksamhet vid arter som lätt störs och som är viktiga med tanke på skyddet i området.
- Resultaten utnyttjas vid bedömningen av behovet av skydds- och skötselåtgärderna och deras tillräcklighet.
- Resultaten beaktas vid planeringen av de åtgärder som ska vidtas i området.

SAAVUTETTAVUUS JA ESTEETTÖMYYS

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston kehittämisessä huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus. Lähtökohtana on tuottaa ja suunnitella ympäristöä, jota kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus kokea. Liikkumisen esteettömyyden ohella suunnittelu- ja kehitystyössä huomioidaan näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueen suunnittelussa selvitetään mahdollisuudet esteettömyyden ja saavutettavuuden takaamiseksi.

- Kiinnitetään huomiota taukopaikkojen esteettömyyteen.
- Parannetaan esteettömien retkeilyreittien tarjontaa.
- Lisätään ja parannetaan jalankulun ja pyöräilyn reittejä.
- Varmistetaan opasteiden saavutettavuus.
- Parannetaan valaistusta.
- Kehitetään julkista liikennettä.
- Lisätään liikkumisesteisten parkkipaikkoja.
- Toteutetaan kohteiden kulkuväylät ja parkkipaikat esteettömästi.
- Huomioidaan esteettömyys penkkien ja pöytäryhmien sekä muiden fasiliteettien osalta.
- Helpotetaan kulkua pitkospuiden, portaiden ja liuskojen avulla.
- Lisätään esteettömyyden huomioivia Suntin ylityspaikkoja kävelijöille ja pyöräilijöille.
- Huomioidaan veneliikenteen ja venerantojen lisäämisen tarve.
- Kiinnitetään huomiota digitaalisen tiedon saavutettavuuteen.

TILLGÄNGLIGHET

I utvecklingen av Karleby nationalstadspark beaktas tillgängligheten. Utgångspunkten är att producera och planera en miljö som alla har en jämlik möjlighet att uppleva. Förutom tillgänglighet i fråga om rörelse beaktas i planerings- och utvecklingsarbetet även frågor som gäller syn, hörsel, förståelse och kommunikation. I planeringen av Karleby nationalstadsparks område utreds möjligheterna att garantera tillgänglighet. Uppmärksamhet fästs vid rastplatsernas tillgänglighet.

- Utbudet av tillgängliga vandringsleder förbättras.
- Lederna för gång- och cykeltrafik utökas och förbättras.
- Skyltarnas tillgänglighet säkerställs.
- Belysningen förbättras.
- Kollektivtrafiken utvecklas.
- Antalet parkeringsplatser för rörelsehindrade utökas.
- Objektens förbindelseleder och parkeringsplatser görs tillgängliga.
- Tillgängligheten i fråga om bänkar och bordsgrupper samt andra faciliteter beaktas.
- Man gör det lättare att ta sig fram med hjälp av spångar, trappor och ramper.
- Antalet tillgängliga övergångsställen över Sundet för fotgängare och cyklister ökas.
- Behovet av att öka båttrafiken och båtstränderna beaktas.
- Uppmärksamhet fästs vid den digitala informationens tillgänglighet.

VIHER- JA VIRKISTYSALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Viheralueita hoidetaan ja kehitetään viheralueohjelman mukaisesti. Edellinen viheralueohjelma on päivätty vuoden 2020 loppuun saakka ja uuden työstäminen on tarkoitus aloittaa mahdollisimman pian.

Viher- ja virkistysalueiden kehittämisessä huomioidaan:

- Luonnon monimuotoisuuden kehittäminen kaupunkiolosuhteissa esimerkiksi niittyjen ja puistometsien avulla.
- Osallisuus ja eri käyttäjäryhmien huomioiminen viheralueiden suunnittelussa.
- Kestävän ympäristörakentamisen (KESY) periaatteiden tuominen viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon.
- Vieraskasvien torjunta kaupungin alueilla ja torjuntatyöstä tiedottaminen maanomistajille.
- Yhteistyö paikallisten toimijoiden, matkailun ja tapahtumajärjestäjien kanssa.
- Ulkovalaistuksen kehittäminen ja ajanmukaistaminen sekä erikoiskohteiden valaistus.
- Taide- ja kulttuuriyhteistyö.
- Olemassa olevien rakenteiden ylläpito ja kehittäminen.
- Osallisuus virkistysalueiden kehittämistyössä.
- Huomioidaan alueiden ympärivuotinen käyttö.
- Lisätään reittien ja alueiden monikäyttöisyyttä.
- Kehitetään reittien ja alueiden saavutettavuutta
  - › fyysinen saavutettavuus
  - › informaatio ja viestintä
  - › palvelut
  - › sosiaalinen saavutettavuus.
- Huomioidaan esteettömyys reitistöjen ja alueiden kehittämisessä.
- Ohjataan retkeilyalueilla kulkua poluille ja pyritään vähentämään alueiden muuta kulutusta.
- Huomioidaan ympäristökestävyys virkistysalueiden kehittämistyössä.
- Tarkennetaan infoa virkistyskäyttöön soveltuvista alueista.
- Tarkennetaan infoa virkistyskäyttöön soveltumattomista ja virkistyskäytöltä rauhoitetuista alueista.

UTVECKLING AV GRÖN- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

Grönområdena sköts och utvecklas i enlighet med grönområdesprogrammet. Det föregående grönområdesprogrammet har daterats fram till slutet av 2020 och avsikten är att arbetet med det nya ska inledas så snart som möjligt.

I utvecklingen av grön- och rekreationsområden beaktas:

- Utvecklingen av den biologiska mångfalden i stadsförhållanden till exempel med hjälp av ängar och parkskogar.
- Delaktighet och beaktande av olika användargrupper i planeringen av grönområden
- Införande av principerna för hållbart miljöbyggande (KESY) i planeringen, byggandet och underhållet av grönområden.
- Bekämpning av främmande växter i stadens områden och information om bekämpningsarbetet till markägarna.
- Samarbete med lokala aktörer, turism och evenemangsarrangörer.
- Utveckling och modernisering av utebelysningen samt belysning av specialobjekt.
- Konst- och kultursamarbete.
- Underhåll och utveckling av befintliga strukturer.
- Delaktighet i utvecklingen av rekreationsområden.
- Användningen av området året runt beaktas.
- Diversifieringen av lederna och områdena ökas.
- Ledernas och områdenas tillgänglighet utvecklas
  - › fysisk tillgänglighet
  - › information och kommunikation
  - › tjänster
  - › social tillgänglighet.
- I utvecklingen av lednätverket och områdena beaktas tillgängligheten.
- I strövområdena styrs användningen till stigarna och man strävar efter att minska det övriga slitaget i områdena.
- Miljö hållbarheten beaktas i arbetet med att utveckla rekreationsområdena.
- Informationen om områden som lämpar sig för rekreation preciseras.

- Mahdollistetaan reittien nivominen yhteen pidemmäksi kokonaisuudeksi.

Virkistysalueiden osalta huomioidaan alueella voimassa olevat ulkoliikuntapaikkojen kehittämissuunnitelmat sekä -selvitykset. Pää tavoitteena virkistysalueiden kehittämisessä on kuntalaisten liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen sekä sen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Alkuvuonna 2023 valmistuneessa luontoliikunta- ja retkeilyreittiselvityksessä kerättiin informaatiota retkeilyreittien fasiliteteista ja kunnostustarpeista. Selvityksen pohjalta suunnitellaan reittien kunnostustarpeet tuleville vuosille. Kansallisen kaupunkipuiston osalta selvitys täydentää hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Selvityksessä huomioidaan kansallisen kaupunkipuiston arvot ja erityispiirteet.

- Ulkoliikuntapaikkojen toiminnanselvitys 2020.
- Kuntoratojen kehittämissuunnitelma 2021.
- Luontoliikunta- ja retkeilyreittiselvitys 2023.
- Skeittipaikkojen kehittämissuunnitelma 2020.

Natura-alueiden osalta alueella on tarve virkistyskäyttösuunnitelman laatimiselle. Tuleva Natura-alueiden virkistyskäyttösuunnitelma huomioidaan alueella tapahtuvassa suunnittelussa ja toiminnassa.

METSÄNHOITO

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alasta metsätalousmaata on n. 417 hehtaaria. Metsämaata tai sellaiseksi luokiteltavaa on n. 333 hehtaaria. Kitu- ja joutomaata on n. 84 ha. Metsätalousmaan koko pinta-ala on luokiteltu kansallinen RAMS-kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston metsätalousmaan suojelu- ja arvometsäkohteiden pinta-ala on yhteensä n. 158 ha (38%). Metsämaasta suojelu- ja arvometsäkohteina metsänhoidon ulkopuolella on n. 83 ha (25%), josta tiukasti suojeltua on n. 59 ha (18%). Metsien suojelutavoitteissa kaupunkipuiston alue on lähellä EU:n biodiversiteetti- ja ennallistamisstrategioiden tavoitteita, tiukasti suojellun metsämaan osalta tavoitteet ylitetään.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston metsänhoidossa noudatetaan Kokkolan kaupunginvaltuuston hyväksymän kaupungin metsäohjelman painopisteitä ja tavoitteita huomioiden erityisesti luonnon monimuotoisuuden, ilmastokestävyyden ja virkistyskäytön näkökulmat.

- Informationen om områden som inte lämpar sig för rekreation och områden som är fredade för rekreation preciseras.
- Det ska bli möjligt att sammanlänka lederna till en längre helhet.

För rekreatiomsområdenas del beaktas gällande utvecklingsplaner och -utredningar för utomhusmotionsplatser i området. Huvudmålet för utvecklingen av rekreatiomsområdena är att öka kommuninvånarnas fysiska aktivitet och därigenom främja välfärd och hälsa. I utredningen om naturmotion och friluftsleder som blivit klar i början av 2023 har samlats information om friluftsledernas faciliteter och restaureringsbehov. Utifrån utredningen planeras behoven av istandsättning av lederna för de kommande åren. För nationalstadsparkens del kompletterar utredningen skötsel- och nyttjandeplanen. I utredningen beaktas nationalstadsparkens värden och särdrag.

- Verksamhetsutredning för idrottsanläggningar utomhus 2020.
- Utvecklingsplan för motionsbanorna 2021.
- Utredning om naturmotion och friluftsleder 2023.
- Utvecklingsplan för skatingplatser 2020.

För Natura-områdenas del finns det ett behov av att göra upp en plan för rekreatiansanvändningen i området. Den kommande planen för rekreatiansanvändning av Natura-områdena beaktas i planeringen och verksamheten i området.

SKOGSVÅRD

I Karleby är ca 417 hektar av nationalstadsparkens areal skogsbruksmark, ca 333 hektar är skogsmark eller klassas som sådan och ca 84 hektar är myrar och tvinmark. Skogsbruksmarkens totala areal har klassificerats enligt den nationella RAMS-underhållsklassificeringen. Av skogsbruksmarken i Karleby nationalstadspark är sammanlagt ca 158 hektar (38 %) skyddade skogar och värdeskogar. Skyddade skogar och värdeskogar som inte omfattas av skogsvård uppgår till ca 83 hektar (25 %) av skogsbruksmarken, varav ca 59 hektar (18 %) är strikt skyddade. När det gäller målen för skydd av skog ligger nationalstadsparkens område nära målen i EU:s strategi för biologisk mångfald och restaurering av

Metsäohjelman mukaiset metsänhoidon keskeisimmät tavoitteet
Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella:

- Lisätään metsien eri-ikäisrakennetta ja luontaista uusiutumista siihen soveltuvilla kasvupaikoilla.
- Säilytetään riittävät varttuneita metsiä sisältävät viherkäytävät.
- Ylläpidetään metsien hiilinielua huolehtimalla metsien kasvu- ja uusiutumiskyvystä, jatkamalla puuston kiertoaika ja ylläpitämällä riittävää kasvavien metsien osuutta.
- Vahvistetaan ekologisen kestävyuden huomioimista FSC-sertifiointiin liittymällä.
- Huolehditaan metsien virkistyksestä viihtyisyydestä ja metsärakenteen monipuolisuudesta.
- Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on erityisesti luonnon monimuotoisuuteen ja metsätalouden luonnonhoitoon liittyvä Liito-orava LIFE (vv. 2020-2026) demonstraatio- ja koulutuskohde Trullevisissa.

natur, och målen överskrider när det gäller strikt skyddad skogsmark.

Vid skötseln av skogarna i Karleby nationalstadspark iaktas de insatsområden och mål i stadens skogsprogram som godkänts av Karleby stadsfullmäktige med särskilt beaktande av naturens mångfald, klimathållbarhet och rekreationsanvändning

Centrala mål för skötseln av skogar enligt skogsprogrammet inom området för Karleby nationalstadspark:

- Öka olikåldrigt bestånd och naturlig förnyelse av skogar på lämpliga växtplatser.
- Bevara tillräckliga grönkorridorer med gammal skog.
- Bevara skogarnas kolsänkor genom att sköta om skogarnas tillväxt- och förnyelseförmåga, förlänga skogens omloppstid och upprätthålla en tillräcklig andel växande skogar.
- Se till att ekologisk hållbarhet beaktas genom att ansöka om FSC-certifiering.
- Sköta om skogarnas rekreationsmässiga trivsamtet och skogsstrukturens mångsidighet.
- Inom området för Karleby nationalstadspark, i Trullön, finns ett Liito-orava LIFE (2020–2026) visnings- och utbildningsobjekt som särskilt hänför sig till naturens mångfald och naturhänsyn i skogsbruket.

YHTEISTYÖ JA OSALLISET

- K.H. Renlundin museo
- Kokkolan luonnontieteellinen museo Kieppi
- Museovirasto
- paikalliset ja kansalliset kulttuuriseurat ja -säätiöt
- kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt
- alueella toimivat yritykset sekä yrittäjäjärjestöt
- Kokkolan kaupunki:
  - › elinkeinot ja kaupunkikehitys
  - › aluepelastuslaitos
  - › kaupunkiympäristö
  - › sivistyskeskus
  - › terveysturvallisuus
- nuorisovaltuusto
- lapsivaltuusto
- tapahtumajärjestäjät
- alueella toimivat kansalaisjärjestöt: mm.
  - › asukasyhdistykset,
  - › harrastus-, liikunta- ja urheiluseurat,
  - › maahanmuuttaja-, nuoriso-, vammais- ja vanhusjärjestöt
  - › paikalliset luonto- ja ympäristöseurat
- metsästysseurat
- Saaristoneuvosto
- osakaskunnat
- Metsähallitus
- ELY-keskus
- Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto.

SAMARBETE OCH INTRESSENER

- K.H. Renlunds museum
- Karleby naturvetenskapliga museum Kieppi
- Museiverket
- lokala och nationella kulturföreningar och kulturstiftelser
- fastighets- och markägare, invånare samt bostadsaktiebolag
- företag och företagargorganisationer som är verksamma i regionen
- Karleby stad:
  - › näringsliv och stadsutveckling
  - › det regionala räddningsverket
  - › stadsmiljö
  - › bildningscentralen
  - › hälsoövervakningen
- ungdomsfullmäktige
- barnfullmäktige
- evenemangsarrangörer
- medborgarorganisation i området: bl.a.
  - › invånarföreningar
  - › hobby-, motions- och idrottsföreningar
  - › invandrar-, ungdoms-, funktionsnedsättnings- och äldreorganisationer
  - › lokala natur- och miljöföreningar
- jaktföreningar
- Skärgårdsrådet
- delägarlag
- Forststyrelsen
- NTM-centralen
- Nätverket av nationalstadsparker.

Kaija Kontulaisen teräslankaveistokset, Teemu Hujanen.
Kaija Kontulainens ståltråds-skulpturer, Teemu Hujanen.

Tyrni, Rosanna Telaranta.
Havtorn, Rosanna Telaranta.

Tankarin kirkko, Kokkolan kaupunki.
Tankar kyrka, Karleby stad.

ERITYISARVOJA VAHVISTAVAT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

LUONNONSUOJELU

- Säilytetään alueella olemassa olevat luontoarvot. Kaikilla luontoalueilla ei ole tarvetta tehdä mitään hoito- tai kehittämistoimenpiteitä.
- Luonnonsuojelualueilla puututaan luvattomaan veneiden pitoon.
- Luonnonsuojelualueet merkitään maastoon.
- Lisätään opastusta luontokohteista sekä niitä koskevista säännöistä.

MATKAILU JA VIRKISTYSKÄYTTÖ

- Alueella on selkeästi osoitettavia jo olemassa olevia matkailu- ja veneilykohteita.
- Alueella on matkailullisia kehittämismahdollisuuksia, kuten majakat ja loistot, virkistyskalastus sekä luontomatkailu.
- Merelliset ja saaristokohteet tuodaan suuremman yleisön saavutettavaksi. Ihmisille tarjotaan mahdollisuus päästä saariin ja merelle ilman omaa venettä esimerkiksi vuokraveneellä tai venetaksilla.
- Kaavoituksen yhteydessä pohditaan, varataanko ulkoilualueiden läheisyyteen pysäköintitilaa.
- Lisätään keskusta-alueelle ja muiden palveluiden läheisyyteen pyöräkatoksia.
- Kehitetään katkeamattomia kevyen liikenteen väyliä Heinolasta, Kirkonmäeltä ja rautatieasemalta merelle.

KAUPUNKIKEHITYS

- Monipuolistetaan olemassa olevan rakennuskannan käyttöä.
- Edistetään kaupunkikuvan eheytymistä kannustamalla rakentamaan tyhjä tontit miljööseen soveltuviksi.
- Kehitetään keskustaa huomioiden kaikki ikäluokat, tarjotaan palveluita eri-ikäisille.
- Rajataan keskusta-alueita selkeämmin, jolloin

MÅL OCH ÅTGÄRDER SOM STÄRKER DE SÄRSKILDA VÄRDENA

NATURSKYDD

- De befintliga naturvärdena i området bevaras. I alla naturområden behöver man inte vidta skötsel- eller utvecklingsåtgärder.
- I naturskyddsområdena ingriper man i olovlig båthållning.
- Naturskyddsområdena märks ut i terrängen.
- Informationen om naturobjekten och reglerna för dem utökas.

TURISM OCH REKREATIONSANVÄNDNING

- Det finns tydligt anvisade befintliga turistmål och platser dit man kan ta sig med båt i området.
- I området finns det möjligheter att utveckla turismen, såsom fyrar och sektorfyrar, fritidsfiske och naturturism.
- Havs- och skärgårdsobjekten görs tillgängliga för en större publik. Människor erbjuds tillgång till öar och hav utan egen båt, till exempel med hyresbåt eller båttaxi.
- I samband med planläggningen funderar man på om det ska reserveras parkeringsplatser i närheten av friluftsområdena.
- Cykeltak läggs till i centrumområdet och i närheten av andra tjänster.
- Oavbrutna gång- och cykelleder från Heinola, Kyrkbacken och järnvägsstationen till havet utvecklas.

STADSUTVECKLING

- Användningen av det befintliga byggnadsbeståndet görs mångsidigare.
- Förenhetligandet av stadsbilden främjas genom att man uppmuntrar till byggande på tomma tomter på ett sätt som lämpar sig för miljön.
- Man utvecklar centrum med beaktande av alla åldersklasser, erbjuder tjänster för personer i olika åldrar.
- Man avgränsar centrumområdet tydligare, så att

voidaan myös selkeämmin ohjata resursseja keskeisimpiin kehittämiskohteisiin.

- Panostetaan keskusta-alueen viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

KULTTUURIPERINTÖ

- Tehdään alueen kulttuuri-, rakennus- ja luonnonhistoria eläväksi ja näkyväksi.
- Säilytetään merenkulun rakennushistorian maamerkit.
- Laaditaan maamerkeille kunnostussuunnitelmat ja haetaan kunnostukseen rahoitusta eri rahoitusinstrumenteista esimerkiksi EU-rahastoista.
- Pyritään säilyttämään alkuperäisiä merellisiä elinkeinoja, kuten ammattikalastus.

UHAT

LUONNONSUOJELU

- Rantaniittyjen umpeenkasvu ja sitä seuraavat lajistomuutokset.
- Ilmastomuutos ja meriveden pinnan nousu uhkaavat rantojen sukkessiokehitystä.
- Rannikkovesien rehevöityminen.
- Saariston avointen varpu- ja katajikkonummien umpeenkasvu.
- Ihmistoiminnan aiheuttama häirintä luonnonarvoiltaan merkittävillä saarilla ja ranta-alueilla.
- Matkailun ja virkistyskäytön aiheuttama kulutus ja häiriöt.
- Rantarakentaminen.
- Ruoppaukset.
- Arvokkaiden elinympäristöjen hakkuut.
- Metsästys ja kalastus.
- Alueella tapahtuva rakentaminen, kohteisiin ja olosuhteisiin sopimaton metsien käsittely ja ojitukset.

man också tydligare kan styra resurser till de viktigaste utvecklingsobjekten.

- Man satsar på trivseln och säkerheten i centrumområdet.

KULTURARVET

- Områdets kultur-, byggnads- och naturhistoria görs levande och synlig.
- Sjöfartens byggnadshistoriska landmärken bevaras.
- Man utarbetar planer för restaurering av landmärken och ansöker om finansiering för restaureringen från olika finansieringsinstrument, till exempel EU-fonder.
- Man strävar efter att bevara de ursprungliga marina näringarna, såsom yrkesfisket.

HOT

NATURSKYDD

- Igenväxning av strandängar och därpå följande förändringar i artbeståndet.
- Klimatförändringen och höjningen av havsvattenståndet hotar successionsutvecklingen vid stränderna.
- Eutrofieringen av kustvattnen.
- Igenväxning av de öppna ris- och enhedarna i skärgården.
- Störningar orsakade av mänsklig verksamhet på öar och strandområden med betydande naturvärden.
- Slitage och störningar orsakade av turism och rekreativ användning.
- Strandbyggande.
- Muddringar.
- Avverkning av värdefulla livsmiljöer.
- Jakt och fiske.
- Byggande, olämplig skötsel av skogar och dikning i området.

KULTTUURIPERINTÖ

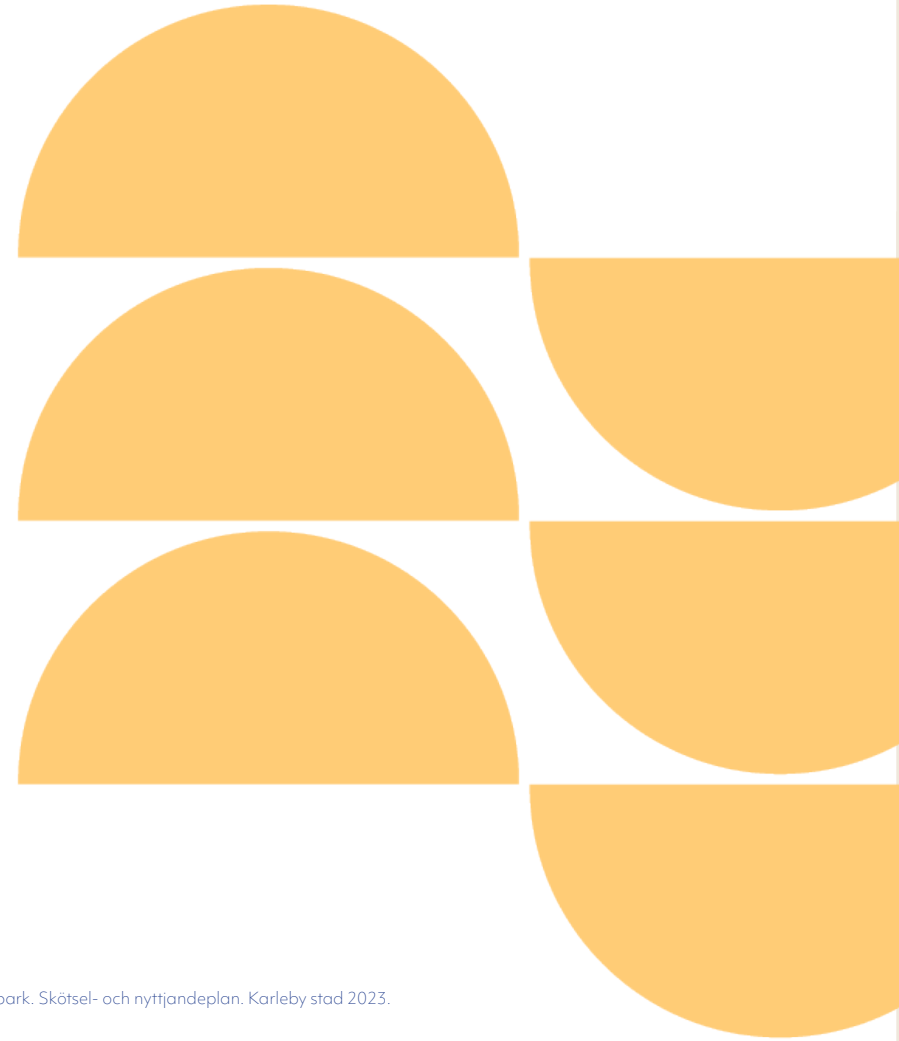

- Vanhojen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja ympäristöjen hoidon laiminlyönti.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden luotsi- ja majakkarakennusten kunnan heikentyminen.
- Rakennuskannan käytön väheneminen ja rakennusten jääminen vajaakäytölle.
- Historiallisten kerrosten häviäminen ja ilmettä muuttavat muokkaukset.
- Suojelutavoitteiden osalta joko vanhentuneet asemakaavat, tai asemakaavat, joissa suojelu puuttuu kokonaan.

KULTURARVET

- Försummelse av skötseln av gamla kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.
- De kulturhistoriskt värdefulla lots- och fyrbyggnadernas skick försämras.
- Användningen av byggnadsbeståndet minskar och byggnaderna underutnyttjas.
- Förlust av historiska skikt och förändringar av utseendet.
- Suojelutavoitteiden osalta joko vanhentuneet asemakaavat, tai asemakaavat, joissa suojelu puuttuu kokonaan.

Villa Elban luontopolku, Kokkolan kaupunki.
Villa Elbas naturstig, Karleby stad.

Posliinikoirat, Kokkolan kaupunki.
Porslinshundar Karleby stad.

Rautatieasema, Joni Virtanen.
Järnvägsstation, Joni Virtanen.

HOIDON JA KÄYTÖN ALUEELLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET
REGIONALA MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSEL OCH NYTTJANDE

5. HOIDON JA KÄYTÖN ALUEELLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Hoidon ja käytön tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty tarkemmin kohdekorteissa. Kohdekortit ovat päivittyvä työkalu alueen hoidon ja käytön tueksi. Kohdekorteista löytyvät kohdekohtaiset tiedot ja määräykset. Kohdekortteihin on kirjattu alueeseen liittyvät selvitykset ja suunnitelmat, jotka tulee ottaa huomioon alueen suunnittelussa ja alueelle toteutettavissa toimenpiteissä. Kohdekorttien aluejakoon ja alueiden nimiin on tehty hakemusvaiheen jälkeen joitakin muutoksia korttien käytön selkeyttämiseksi. Varvin ja Soldatskärin kohdekortit on yhdistetty alueille tehdyn yhteisen kaavan vuoksi. Kohdekortit Suntti välillä Torikatu-Rautatienkatu ja Pitkäsillankatu on yhdistetty. Kohdekorttiin Harrinniemi – Hopeakivenlahti on lisätty Hietapankki kohdekortissa alueen lounaispuolella aiemmin ollut maa-alue. Osa kohdekorteista on nimetty uudelleen. Kohdekorttien vanhat nimet löytyvät aluekuvauksista sulkeissa nykyisen nimen jälkeen. Kohdekorteissa viitataan luontoliikunta- ja retkeilyreittisuunnitelmaan, jossa virkistyskäytön tavoitteet ja toimenpiteet on eritelty tarkemmin. Perustamispäätöksessä määrätyt MRL 70 § :n mukaiset määräykset ovat nähtävillä kohdekorteissa. MRL 70 §:n mukaiset toimenpiteet ovat toteutuneet Soldatskärin ja Varvin alueen osalta kaavoituksen yhteydessä.

5. REGIONALA MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSEL OCH NYTTJANDE

Målen och åtgärderna för skötseln och nyttjandet presenteras närmare på objektskorten. Objektskorten är ett verktyg som uppdateras som stöd för skötseln och nyttjandet av området. Objektskorten innehåller objektspecifika uppgifter och bestämmelser. I objektskorten har man antecknat utredningar och planer i anslutning till området som ska beaktas i planeringen av området och i åtgärderna som genomförs i området. Efter ansökningskedet har vissa ändringar gjorts i områdesindelningen och områdenas namn för att förtydliga användningen av korten. Varvets och Soldatskärs objektskort har slagits samman på grund av att man gjort en gemensam plan för områdena. Objektskorten Sundet mellan Torggatan-Järnvägsgatan och Långbrogatan har slagits samman. På objektskortet Harrbådan - Silverstensbukten har man lagt till det markområde sydväst om området som tidigare fanns på Sandbankens objektskort. En del av objektskorten har fått ett nytt namn. Objektskortens gamla namn finns inom parentes efter det nuvarande namnet. I objektskorten hänvisas till planen för naturmotion och friluftsleder där målen och åtgärderna för rekreationsanvändningen specificeras närmare. Bestämmelserna enligt 70 § i MBL som fastställts i beslutet om inrättande finns till påseende på objektskorten. Åtgärderna enligt MBL 70 § har genomförts i samband med planläggningen för Soldatskärs och Varvets område.

1

Tankar • Tankar

Poroluoto • Renögrundet

Kokkolan saariston Natura 2000 -alue • Karleby Skärgårds Natura 2000-område

Trullevi • Trullön

Rummelörenin ja Harrinniemen alueet • Rummelörens och Harrbådans områden

1) TANKAR – POROLUOTO – KOKKOLAN SAARISTON NATURA 2000 -ALUE – TRULLEVI – RUMMELÖRENIN JA HARRINNIEMEN ALUEET

ALUEEN KOHDEKORTIT

- 1.1 Luodon saaristo
- 1.2 Kokkolan saaristo
- 1.3 Hällskär
- 1.4 Trullevinniemi
- 1.5 Hietapankki
- 1.6 Harrinniemi - Hopeakivenlahti
- 1.7 Rummelö
- 1.8 Nuorisokeskus Villa Elban pohjoispuoli
- 1.9 Soldatskär ja Vanha Varvi

ALUEEN KUVAUS

Alueen vahvuudet ja erityisarvot kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat maankohoamisen seurauksena syntyneet luonto- ja kulttuuriarvot sekä alueen virkistyskäyttöarvot, kuten, veneily, kalastus ja saariston retkeilykohteet. Maankohoaminen on jättänyt voimakkaan jälkensä Kokkolan luontoon ja muokkaa edelleen maisemaa ja lajistoa rannikko- ja saaristoalueilla. Kokkolan saariston meriväylät, majakat, loistot ja merenalaiset hylkykohteet kertovat Kokkolan keskeisestä roolista kaupankäynnin historiassa.

Poroluodonkari on Perämeren rannikon kalastusperinteen poikkeuksellisen monimuotoinen ja arvokas edustaja. Tankarin saari on puolestaan toiminut rannikon kalastajien ja hylkeenpyytäjien tukikohtana jo 1700-luvulta lähtien. Myöhemmin saaresta tuli luotsitoiminnan tukikohta ja vuonna 1889 saarelle valmistui majakka, joka yhdessä luotsirakennusten kanssa muodostaa hyvin säilyneen ja yhtenäisen rakennushistoriallisesti arvokkaan ympäristön. Pitkä asutus- ja laidunnuskäyttö muodosti saarelle perinnebiotooppeja, joita nykyään ylläpidetään erilaisin hoitotoimenpitein. Matkailukäyttö palveluineen on ohjattu sataman tuntumaan, saarella liikkuminen on ohjattu luontopolulle ja arvokkaimmilla linnuston pesimäalueilla on liikkumisrajoituksia. Saaren länsiosan luonnontilaiset boreaaliset rantametsät ja laajat tyrnikasvustot on tavoitteena säilyttää luonnontilaisina.

1) TANKAR – RENÖGRUNDET – KARLEBY SKÄRGÅRDS NATURA 2000-OMRÅDE – TRULLÖN – RUMMELÖRENS OCH HARRBÅDANS OMRÅDEN

OMRÅDETS OBJEKTSKORT

- 1.1 Larsmo skärgård
- 1.2 Karleby skärgård
- 1.3 Hällskär
- 1.4 Trullö udd
- 1.5 Sandbanken
- 1.6 Harrbådan - Silverstensviken
- 1.7 Rummelören
- 1.8 Ungdomscentret Villa Elbas norra sida
- 1.9 Soldatskär och Gamla Varvet

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Områdets styrkor och särskilda värden för nationalstadsparken är de natur- och kulturvärden som uppkommit till följd av landhöjningen samt områdets rekreativvärden, såsom båtliv, fiske och utflyktsmål i skärgården. Landhöjningen har lämnat kraftiga spår i naturen i Karleby och formar fortfarande landskapet och arterna i kust- och skärgårdsområdena. Farlederna, fyrarna, sektorfyrarna och skeppsvraken under vattnet vittnar om Karlebys centrala roll i handelshistorien.

Renögrundet är en exceptionellt mångsidig och värdefull representant för fisketraditionen vid Bottenvikens kust. Ön Tankar har i sin tur fungerat som bas för kustfiskare och säljägare sedan 1700-talet. Senare blev ön en bas för lotsverksamheten och 1889 färdigställdes en fyr som tillsammans med lotsbyggnaderna utgör en välbevarad och enhetlig byggnadshistoriskt värdefull miljö. Den långa perioden av bosättning och betesgång ledde till att vårdbiotoper uppstod på ön. Dessa upprätthålls numera genom olika skötselåtgärder. Användningen i turistsyfte och tjänsterna i anslutning till turismen har styrts till närheten av hamnen, rörelsen på ön har styrts till naturstigen och det finns begränsningar i rörelsefriheten på de mest värdefulla häckningsområdena för fåglar. Målet är att bevara de naturliga boreala strandskogarna och de vidsträckta havtornsbestånden i öns västra del i naturtillstånd.

Harrinniemen ruotsinkielinen nimi on Harrbåda. Osassa liitteistä käytetään ruotsinkielistä nimitystä ja tämän vuoksi hoito- ja käyttösuunnitelmassa käytetään rinnakkain nimityksiä Harrinniemi ja Harrbåda. Alueella sijaitsevan luonnonsuojelualueen vakiintunut nimi on Rummelön-Harrbådan luonnonsuojelualue.

Rummelörenin ja Harrinniemen alueella pesii runsas lintulajisto. Alueella on tavattu peräti 242 lajia, joista 86 pesii alueella säännöllisesti ja 14 epäsäännöllisesti. Alueella on tavattu myös suurharvinaisuuksia. Rummelörenin ja Harrinniemen alue on myös merkittävä sulkasato- ja muutonaikainen levähdyspaikka. Luonnonsuojelualue on valtakunnallisestikin merkittävä joutsenten ja kahlaajien kevät- ja syysmuutonaikainen lepäilyalue. Harrinniemellä on nähtävissä tuulen ja aallokon kasaamia hiekkadyynimuodostumia. Harrinniemen kärjessä sukeltaa mereen yksi Suomen pisimmistä jäätikköjokien muodostamista harjuista. Harju saa alkunsa Keski-Suomesta Laukaasta ja Saarijärveltä ja jatkuu luoteeseen meren alla kansallisen kaupunkipuiston tarkastelualueella vedenalaisena hiekkapankkina aina ulkosaariston uloimmille luodoille saakka.

Vielä 1700-luvulla Trullevi oli Kokkolan laivaväylää suojaava saari ja sen nimi oli tuolloin Trullö. Pitkä ja kapea niemi on syntynyt maankohoamisen seurauksena. Alueen arvokkaita luontokohteita ovat pirunpelto sekä maankohoamisen myötä muokkautuneet rantaniityt, fladat ja arvokkaat elinympäristöt. Trullevin monimuotoisissa elinympäristöissä viihtyvät niin linnut, hylkeet, liito-orava kuin siilikin. Alue on suosittu marjastuskohde ja alueen ulkoilureitit ovat ympärivuotisessa käytössä. Ulkoilureittien varrelta Trullevista löytyvät Vasikkasaaren leirikeskus, Kokkolan Ladun omistama Rastimaja sekä kalasatama, jossa on lintutorni, esteetön maisemalava, nuotiopaikka, veneenlaskupaikka ja käymälä. Alueen kahdella uimarannalla on infotaulut, pukukopit, käymälät ja järjestetty jätehuolto. Valkohiedan uimarannalla on lisäksi laavu ja Punakallioilta löytyy nuotiopaikka.

Suunnittelualueen liito-oravakanta on toistaiseksi vahva, mutta sopimaton metsien käsittely ja rakentaminen heikentävät ja vähentävät jatkuvasti lajin elinympäristöjä. Liito-oravia esiintyy alueen suojelluilla kohteilla, mutta pääosa kannasta elää suojelemattomilla metsäalueilla ja kaavoitetuilla viheralueilla Trullevin niemen kärjestä aina Suntinsuun puistoalueelle asti.

Harrbådans finskspråkiga namn är Harrinniemi. I en del av bilagorna används den finskspråkiga benämningen och därför används benämningarna Harrinniemi och Harrbådan parallellt i skötsel- och nyttjandeplanen. Det etablerade namnet på naturskyddsområdet i området är Rummelören-Harrbådans naturskyddsområde.

I Rummelörens och Harrbådans område häckar ett stort antal fågelarter. I området har man påträffat hela 242 arter, varav 86 häckar regelbundet i området och 14 häckar oregelbundet. I området har man också påträffat stora rariteter. Rummelören och Harrbådan är också en viktig rastplats under ruggningen och flyttningen. Naturskyddsområdet är också nationellt sett ett viktigt viloområde för svanar och vadare under vår- och höstflyttningen. På Harrbådan kan man se sanddynsformationer som vinden och vågorna format. Vid Harrbådans udde dyker en av Finlands längsta åsar som bildats av glaciärälvar ner i havet. Åsen börjar i Laukas och Saarijärvi i Mellersta Finland och fortsätter mot nordväst i nationalstadsparkens granskningsområde som en sandbank under vattnet ända till de yttersta skären i den yttre skärgården.

Ännu på 1700-talet var Trullön en ö som skyddade farleden till Karleby. Till följd av landhöjningen har en lång och smal udde uppstått. Områdets värdefulla naturobjekt är djävulsåker samt strandängar, flador och värdefulla livsmiljöer vilka bildats i och med landhöjning. I Trullöns mångsidiga livsmiljöer trivs såväl fåglar som sälar, flygekorrar och igelkottar. Området är ett populärt bärplockningsobjekt och områdets friluftsleder används året runt. Längs friluftslederna i Trullön finns lägergården Kalvholmen, Rastimaja som ägs av Kokkolan Latu, samt en fiskehamn med ett fågeltorn, en tillgänglig landskapsplattform, en sjösättningsplats för båtar och en toalett. På områdets två badstränder finns informationstavlor, omklädningsrum, toaletter och ordnad avfallshantering. På Vitsands badstrand finns dessutom ett vindskydd och i Rödbergen finns en eldplats.

Planområdets flygekorrbestånd är tills vidare starkt, men olämplig skötsel av skogar samt byggande försvagar och minskar ständigt artens livsmiljöer. Flygekorrar förekommer på de skyddade objekten i området, men största delen av beståndet lever i oskyddade skogsområden och planlagda grönområden från Trullö udd ända till Sundmuns parkområde.

ALUEEN ARVOT

- Maankohoamisen seurauksena syntyneet luonto- ja kulttuuriarvot.
- Kulttuuriarvot, jotka liittyvät merenkulku- ja elinkeinohistoriaan, kuten tervakauppaan, kalastukseen, hylkeenpyyntiin ja hylkyihin, sekä kulttuuriympäristöihin, kuten majakoihin, loistoihin, pookeihin ja kalastajakyliin.
- Luontoarvot, kuten lintu-, kala- ja kasvilajisto sekä vedenalainen luonto.
- Virkistyskäyttöarvot, kuten virkistyskalastus, veneily ja saariston retkeilykohteet.

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT (RKY)

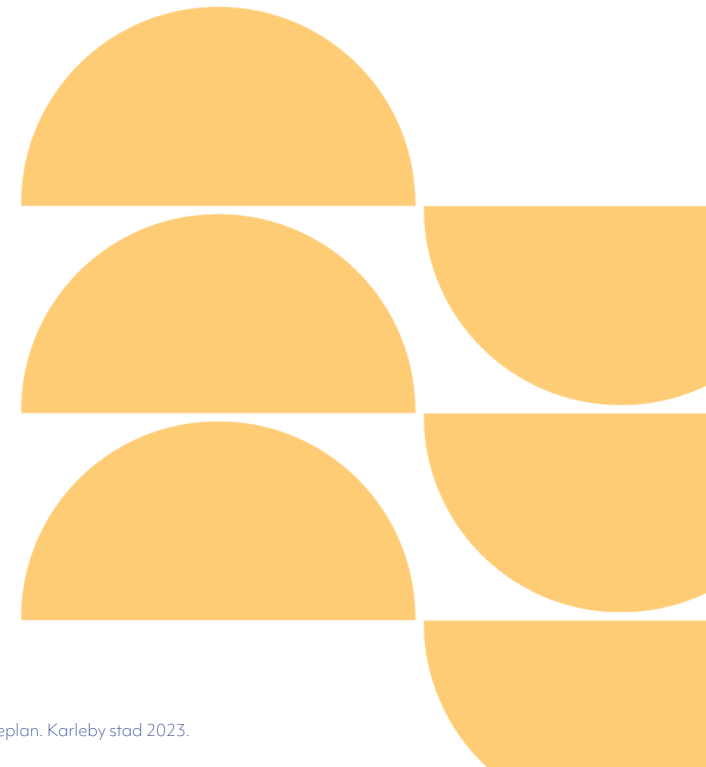
- Tankarin ja Trutklippanin majakka- ja luotsiyhdyskunnat
- Poroluodonkarin kalastajayhdyskunta.

OMRÅDETS VÄRDEN

- Natur- och kulturvärden som uppkommit till följd av landhöjningen.
- Kulturvärden relaterade till sjöfarts- och näringshistorien, såsom tjärhandel, fiske, sälfångst och vrak, samt kulturmiljöer såsom fyrar, sektorfyrar, båkar och fiskarbyar.
- Naturvärden, såsom fågel-, fisk- och växtarter samt undervattensnatur.
- Rekreationsanvändningsvärden, såsom fritidsfiske, båtliv och utflyktsmål i skärgården.

BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE (RKY)

- Tankars och Trutklippans fyr- och lotssamhällen
- Renögrundets fiskarsamhälle.

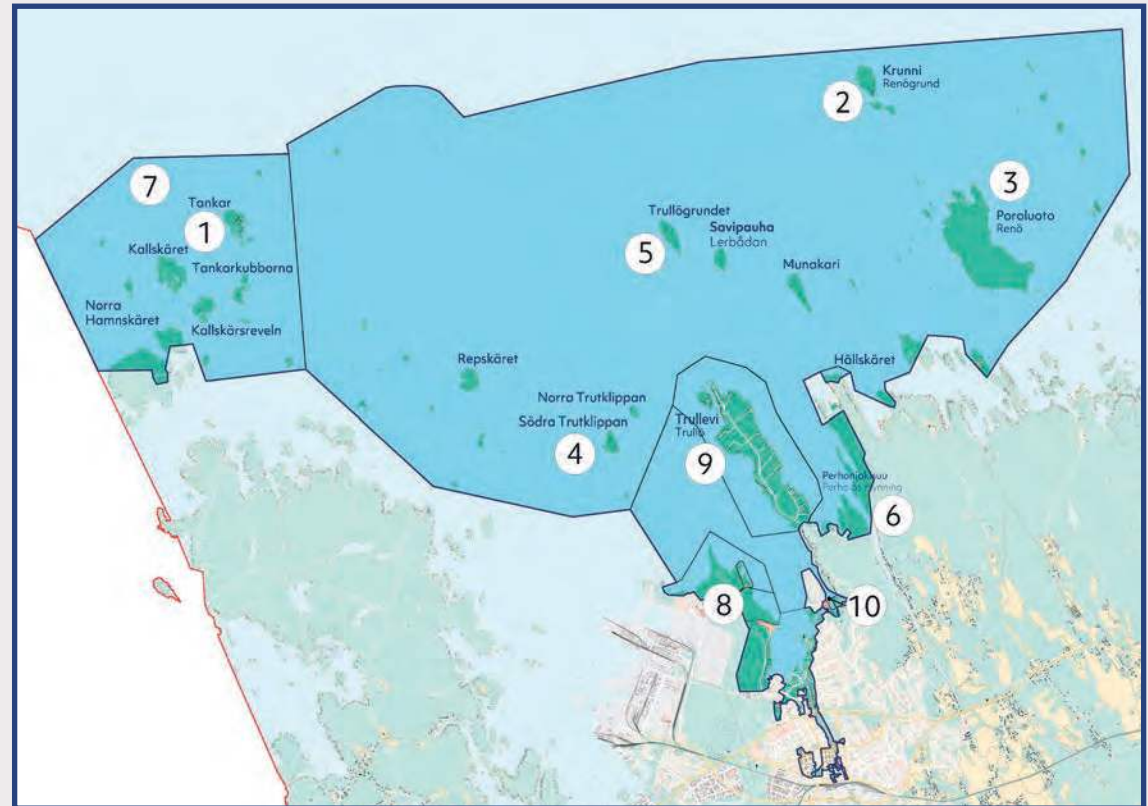

ALUEEN TÄHTIKOhteET KARTALLA

1. Tankar
2. Poroluodonkari eli Krunni
3. Poroluoto
4. Södra Trutklippan
5. Trullögrundet
6. Perhonjokisuu
7. Laivaloukku
8. Rummelön-Harrbådan luonnonsuojelualue
9. Trullevi
10. Vanhan varvin telakkajäänökset

OMRÅDETS HÖGINTRESSANTA OBJEKT PÅ KARTAN

1. Tankar
2. Renögrundet
3. Renö
4. Södra Trutklippan
5. Trullögrundet
6. Perho ås mynning
7. Skeppsbrotsområdet
8. Rummelören-Harrbådan naturskyddsområde
9. Trullön
10. Kvarlevorna av Gamla varvet

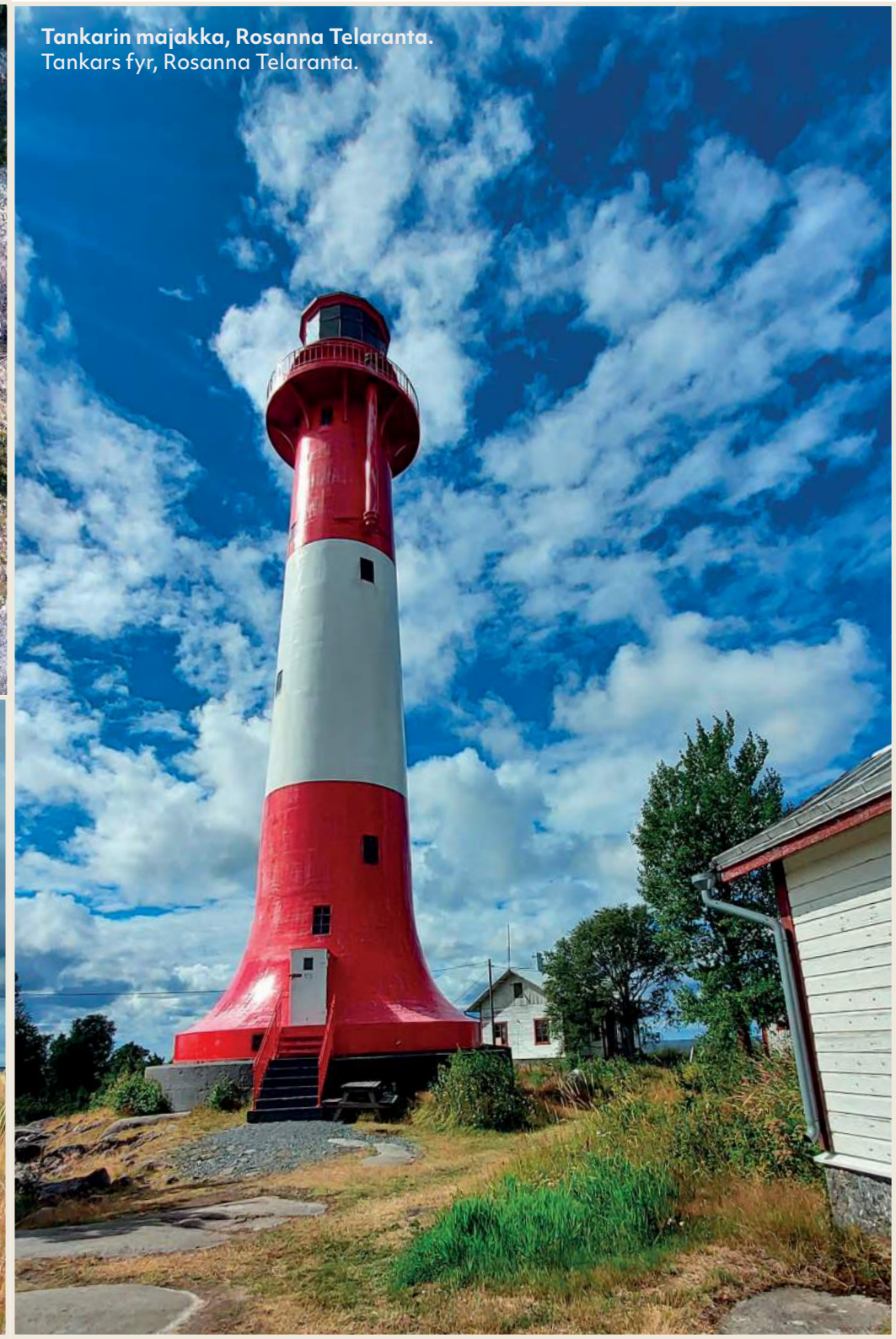

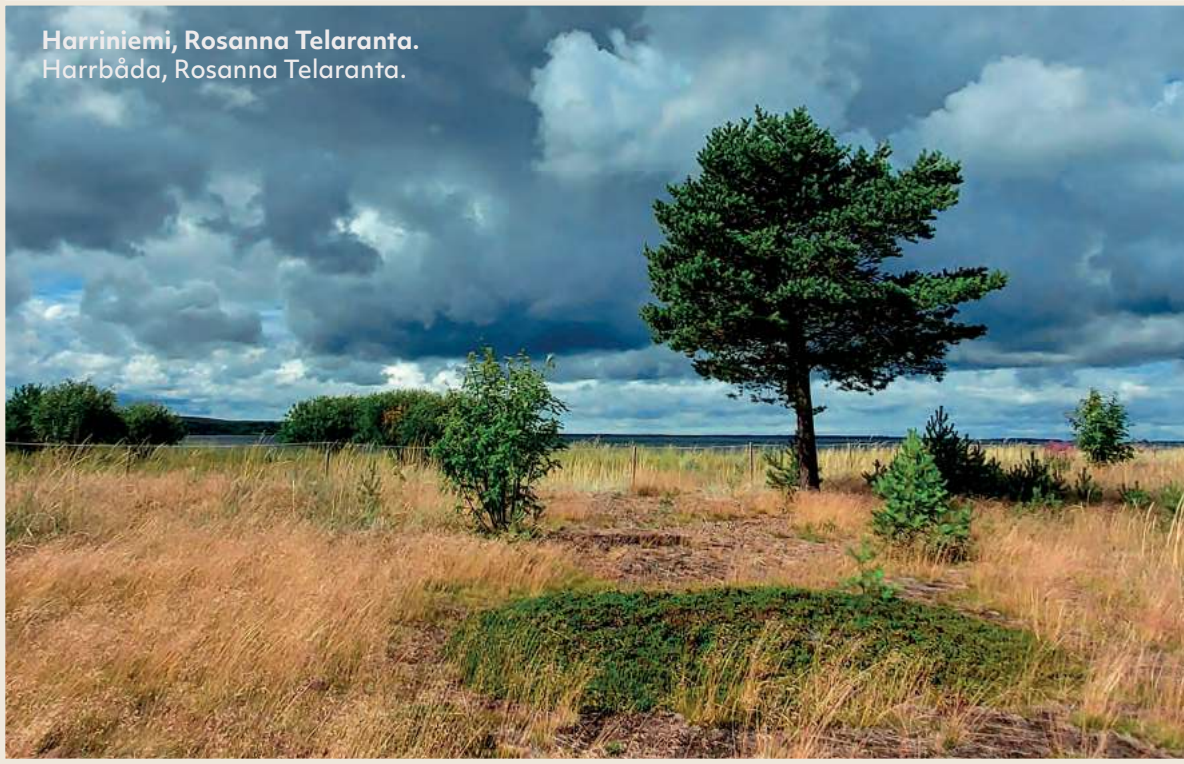
Jatulintarha, Aki Paavola.
Jungfrudans Aki Paavola.

Tankarin majakka, Rosanna Telaranta.
Tankars fyr, Rosanna Telaranta.

Harriniemi, Rosanna Telaranta.
Harrbåda, Rosanna Telaranta.

2

Vanhansatamanlahti ja Suntinsuu • Gamlahamnsviken och Sundmun
Sannanranta • Sandstrand
Halkokarin Ranta • Halkokaris strand
Tullimäki ja Pikiruukki • Tullbacken och Beckbruket

Villa Elba, Hannu Moilanen.
Villa Elba, Hannu Moilanen.

2) VANHANSATAMANLAHTI JA SUNTINSUU - SANNANRANTA - HALKOKARIN RANTA - TULLIMÄKI JA PIKIRUUKKI

ALUEEN KOHDEKORTIT

- 2.1 Nuorisokeskus Villa Elba
- 2.2 Sannanranta
- 2.3 Vanhansataman lahti
- 2.4 Rähänranta
- 2.5 Mustakari
- 2.6 Halkokarin ranta
- 2.7 Meripuisto
- 2.8 Pikiruukin ja Tullimäen välinen alue
- 2.9 Vanhan aseoulun alue
- 2.10 Tullimäen siirtolapuutarha

ALUEEN KUVAUS

Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto kertoo tarinaa laivanrakennuksen ja tervakaupan kehityksestä Kokkolan seudulla. Tämä tarina on vahvasti esillä Vanhansatamanlahden ja Suntinsuun alueella. Alue säilyttää muistumia huvilakulttuurin syntyajoilta ja toisen maailmansodan ajoilta. Viheralueet ja ulkoilureitistöt mahdollistavat pääsyn meren äärelle kokemaan Kokkolan merellisyyden ja rannikon luonnon. Viheralueet muodostavat yhtenäisen viheryhteyden ja reitit kaupungin keskustasta Suntinsuulle ja sieltä Sannanrannan ja Trullewin ulkoilualueille ja -reiteille. Kokkolan rannikoilla on ollut satamatoimintaa jo vuosisatojen ajan. Maankohoamisen vuoksi satamia on siirretty useaan otteeseen. Aluksi satama oli Suntin rannassa kirkonmäen lähetyvillä. Kaupungin perustamisen aikaan maa oli jo kohonnut niin paljon, että satamalle päätettiin määrätä paikka Kauppatorin läheisyydestä. Se sijaitisi edelleen Suntissa, mutta lähempänä merta. Maan kohotessa yhä enemmän 1730-luvulla satamatoiminnot siirrettiin Halkokarille. Sittemmin sataman paikaksi valikoitui Ykspihlaja, joka toimi jo 1700-luvulla talvisatamana. Kaupungin edustalla Vanhansatamanlahdella voi maankohoamisesta huolimatta edelleen liikkua veneellä, sillä veneväyliä pidetään auki ruoppaamalla.

Satamien ohella rannoille on rakennettu kesäasuntoja ja huviloita. Huvilakulttuuri rantautui kansainvälisten tuulahdusten siivittämänä Kokkolaan 1860-luvulla. Sannanrannan huvila-alue on syntynyt

2) GAMLAHAMNSVIKEN OCH SUNDMUN - SANDSTRAND - HALKOKARIS STRAND - TULLBACKEN OCH BECKBRUKET

OMRÅDETS OBJEKTSKORT

- 2.1 Ungdomscentret Villa Elba
- 2.2 Sandstrand
- 2.3 Gamlahamnsviken
- 2.4 Rähänranta
- 2.5 Mustakari
- 2.6. Halkokaris strand
- 2.7 Havsparken
- 2.8 Området mellan Beckbruket och Tullbacken
- 2.9 Gamla vapenskolans område
- 2.10 Tullbackens koloniträdgård

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Karleby nationalstadspark berättar om skeppsbyggandets och tjärhandelns utveckling i Karlebynejden. Den här berättelsen är starkt framträdande i Gamlahamnsviken och Sundmun. Området bevarar minnen från villakulturens uppkomst och andra världskriget. Grönområdena och friluftslederna gör det möjligt att ta sig till havet för att uppleva Karlebys maritima karaktär och kustnaturen. Grönområdena bildar en enhetlig grönförbindelse med leder från stadens centrum till Sundmun och därifrån till Sandstrand och Trullöns friluftsområden och -leder.

Längs Karlebys kust har det funnits hamnverksamhet redan i århundraden. På grund av landhöjningen har hamnarna flyttats flera gånger. Till en början låg hamnen vid Sundets strand nära kyrkbacken. När staden grundades hade landet redan stigit så mycket att man beslutade att flytta hamnen till en plats i närheten av Salutorget. Den låg fortfarande i Sundet, men närmare havet. När landet steg allt mer flyttades hamnfunktionerna på 1730-talet allt mer till Halkokari. Senare valdes Yxpila som plats för hamnen. Yxpila fungerade redan på 1700-talet som vinterhamn. Utanför staden vid Gamlahamnsviken kan man trots landhöjningen fortfarande röra sig med båt, eftersom farlederna hålls öppna genom muddring.

Förutom hamnar har man byggt sommarbostäder och villor på stränderna. På 1860-talet svepte villakulturen in över Karleby av internationella vindar. Sandstrands villaområde har uppstått

varakkaiden porvareiden ja virkamiesten kesähuvila-asutusalueeksi. Alue oli aikoinaan hiekkapintaista ja metsätöntä merenrantaa. Suurimmat koristeelliset huvilat sijaitsivat rannassa. Pienemmät kesäasunnot sijaitsivat tien varrella metsän reunassa ja niistä osa on vaatimattomampia mökkejä. Maankohoamisen vuoksi rantaviiva on nykyisin kauempana asutuksesta. Yksi Kokkolan vanhoista satamista on sijainnut Sannanrannan edustalla ja entinen tullihuone oli aikoinaan yhdessä huviloista. Sannanrannan pohjoisosa oli 1860-luvulla matala saari, jota kutsuttiin Elbaksi. Tuolloin Elban saarella oli suolamakasiini, jonka seinät kostealla ilmalla kimalsivat suolasta. Myöhemmin rakennus purettiin ja hirsistä rakennettiin koulu Vitsariin. Saaren mukaan on nimetty Nuorisokeskus Villa Elba. Villa Elba oli alun perin maatalo.

Harriniemen hiekkaisella niemenkärjelle rakennettiin Harrinniemen linjaloisto vuonna 1953. Linjaloistoa kutsutaan nykyisin usein virheellisesti majakaksi. Loisto poistettiin käytöstä vuonna 1979. Tämän jälkeen betoninen torni on päässyt pahasti rapistumaan. Nykyään loisto toimii lähinnä maamerkinä.

Vanhansatamanlahden toisella puolella, vastapäätä Sannanrantaa, sijaitsee Mustakarinen pieni saari Halkokarin edustalla. Saari sijaitsee noin 100 metrin päässä mantereesta ja sinne on siltayhteys. Mustakarilla on sijainnut 1700- ja 1800-luvuilla purjelaivojen korjaustelakka. Mantereen puolella Halkokarilla sijaitseva Halkokarin kahakan muistomerkki muistuttaa suomalaisten ja englantilaisten välisestä kahakasta Oolannin sodan aikaan.

Meripuisto edustaa alueen uusimpia puistoja ja se sijaitsee merenrannalla Suntin suulla Vanhansatamanlahden pohjukassa. Alueella on virkistys- ja liikuntapalveluita ja se toimii yhdyspisteenä merelle. Meripuisto yhdistää Kokkolan keskusta-alueen merelle Suntin vesistön vartta kulkevan kevyen liikenteen reitistön myötä.

Meripuiston läheisyydessä sijaitsee Pikiruukki. Pikiruukin nimi oli 1700-luvulla Rövarskär eli Ryövärinkari. Ryövärinkari oli tuolloin saari Suntissa. Alue on toiminut meritullina ja siellä on valmistettu pikeä sekä rakennettu laivoja. Pikiruukin alue on kuulunut aikoinaan puolustusvoimille ja siellä on toiminut asekoulu.

Sotien jälkeen oli pulaa elintarvikkeista, ja nähtiin tarpeelliseksi perustaa siirtolapuutarha. Tullimäen siirtolapuutarha-

som ett sommarbosättningsområde för välbärgade borgare och tjänstemän. Området var en gång i tiden en sandbevuxen och skogsfri havsstrand. De största dekorativa villorna låg vid stranden. De mindre sommarbostäderna ligger längs vägen vid skogsbrynet och en del av dem är mer anspråkslösa stugor. På grund av landhöjningen ligger strandlinjen numera längre bort från bosättningen. En av de gamla hamnarna i Karleby har legat utanför Sandstrand och det tidigare tullhuset var en gång i tiden i en av villorna. Norra delen av Sandstrand var på 1860-talet en låglänt ö som kallades Elba. På den tiden fanns det saltmagasin på Elba, vars väggar glittrade av salt då luften var fuktig. Senare revs byggnaden och av timret byggdes en skola i Vittsar. Ungdomscentret Villa Elba har uppkallats efter ön. Villa Elba var ursprungligen en bondgård.

Harrbåda ensfyr byggdes på Harrbådas sandudde år 1953. Ensfyren, som numera ofta felaktigt kallas fyr, togs ur bruk år 1979. Numera är betongtornet förfallet och tjänar mest som ett landmärke.

På andra sidan Gamlahamnsviken, mitt emot Sandstrand, ligger den lilla ön Mustakari utanför Halkokari. Ön ligger cirka 100 meter från fastlandet och den har en broförbindelse. På Mustakari fanns ett reparationsvarv för segelfartyg på 1700- och 1800-talen. Minnesmärket över Halkokaristriden, som ligger på Halkokari på fastlandssidan, påminner om en ett slag mellan finländare och engelsmän under åländska kriget.

Havsparken representerar de nyare parkerna i området och ligger vid havsstranden i Sundmun i Gamlahamnsvikens innersta del. I området finns rekreations- och motionstjänster och det fungerar som en förbindelsepunkt till havet. I och med lederna för gång- och cykeltrafik längs Sundet förenar Havsparken Karleby centrumområde med havet.

I närheten av Havsparken ligger Beckbruket. På 1700-talet hette Beckbruket Rövarskär eller Ryövärinkari. Rövarskär var då en ö i Sundet. Området har fungerat som en sjötull och där har man tillverkat beck och byggt fartyg. Beckbrukets område har en gång i tiden tillhört försvarsmakten och där har funnits en vapenskola.

Efter kriget rådde brist på livsmedel och det ansågs nödvändigt att grunda en koloniträdgård. I Tullbackens koloniträdgård finns fortfarande över 80 stugor och odlingslotter. Där fortsätter koloniträdgårdstraditionen och området värnas med respekt för

alueella on edelleen yli 80 mökkiä ja palstaa. Se jatkaa siirtolapuutarhaperinnettä ja aluetta vaalitaan perinteitä kunnioittaen.

Suntin venevajat jatkoivat aikoinaan vanhojen rantamakasiinien perinnettä. Rantojen madaltumisen vuoksi uudet venevajat oli rakennettava lähemmäs merta, Halkokarille ja Pikiruukin puolelle Suntia. Merikaupungissa veneliikenne oli aina ollut vilkasta, mutta mahdollisesti myös huvilakulttuurin nousu kasvatti veneiden säilytyspaikan tarvetta. Suntin varrella on edelleen lähes sata venevajaa.

ALUEEN ARVOT

- Monipuolisten luonnonalueiden tarjoamat luontoarvot.
- Vedenalaisten muinaisjäännösten ja kulttuuriympäristöjen kulttuurihistorialliset arvot.
- Ulkoilureitistöjen, viheralueiden, ranta-alueiden ja uimarantojen tarjoamat virkistysarvot.
- Rakennetun kulttuuriympäristön, kuten huvilasutuksen, venevajojen sekä siirtolapuutarhan historialliset ja arkkitehtoniset arvot.
- Alueen sotahistoria.

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT (RKY)

- Sannanrannan huvila-alue.
- Kokkolan ruutukaava-alueen puutalokorttelit - Suntinsuun venevajat.

traditionerna.

Båthusen vid Sundet fortsatte en gång i tiden traditionen med gamla strandmagasin. På grund av strandförskjutningen måste nya båthus byggas närmare havet, på Halkokari och på Becksbrukssidan av Sundet. I havsstaden hade båttrafiken alltid varit livlig, men eventuellt ledde också villakulturens uppgång till ett ökat behov av förvaringsplatser för båtar. Längs Sundet finns fortfarande nästan hundra båthus.

OMRÅDETS VÄRDEN

- Naturvärden som de mångsidiga naturområdena erbjuder.
- Kulturhistoriska värden hos fornlämningarna under vatten och kulturmiljöerna.
- Rekreativvärden som friluftslederna, grönområdena, strandområdena och badstränderna erbjuder.
- Historiska och arkitektoniska värden i den byggda kulturmiljön, såsom villabosättningen, båthusen och koloniträdgården.
- Områdets krigshistoria.

BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE (RKY)

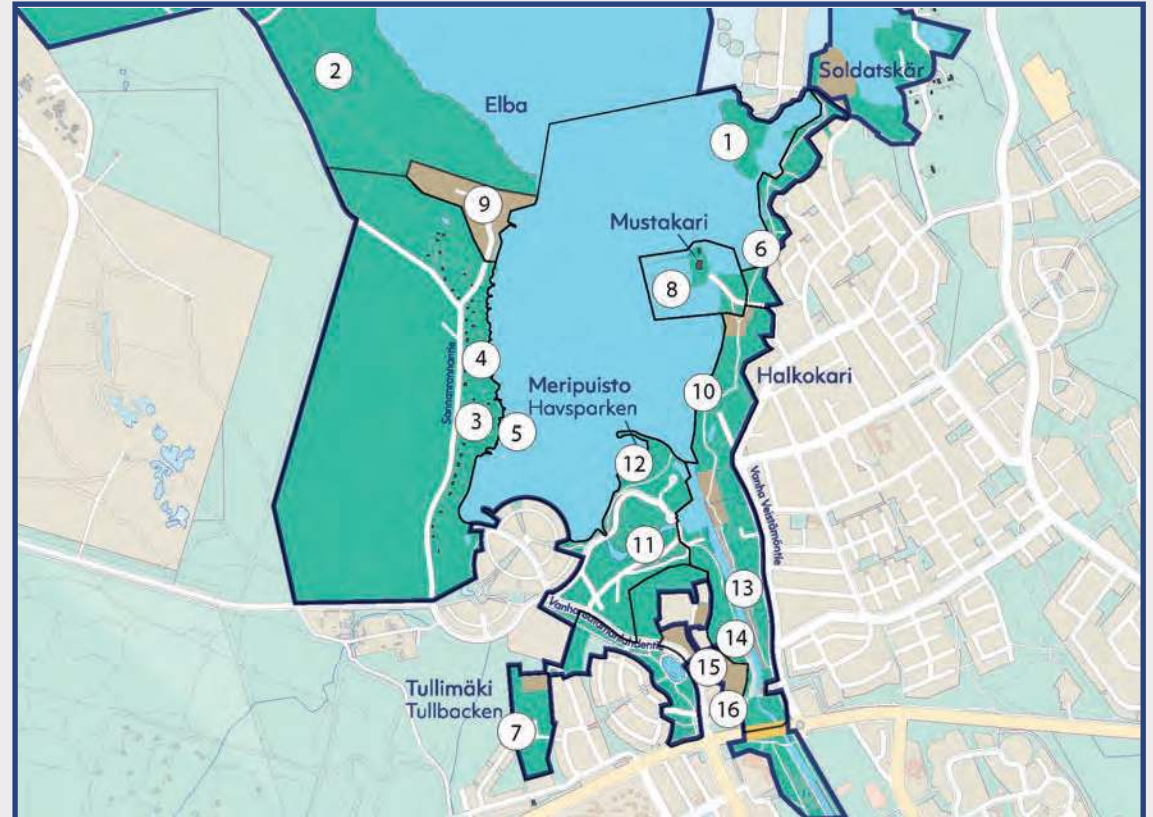
- Sandstrands villaområde.
- Trähuskvarteren i Karleby rutplaneområde - Båthusen vid Sundmun.

ALUEEN TÄHTIKOHTTEET KARTALLA

1. Morsiussaaren eteläpään saaret
2. Sannanrannan-Elban-Harrinniemen ulkoilualue
3. Sannanrannan meritullipaikka
4. Sannanrannan vanha huvila-asutus
5. Sannanrannan talvisatama
6. Mustakarin-Morsiussaaren rantaraitti
7. Tullinmäen siirtolapuutarha
8. Mustakari
9. Villa Elba
10. Halkokarin muinaismuistoalue
11. Suntinsuun leirintäalue
12. Meripuisto – Havsparken
13. Suntinsuun venevajat
14. Pikiruukin vanha varikkoalue ja meritullipaikka
15. Pikiruukin 1950-luvun kerrostalot, Meritullintie 6 ja 8
16. Timo ja Tuomo Suomalaisen rivitalorakennukset 1960-luvulta Pikiruukissa

OMRÅDETS HÖGINTRESSANTA OBJEKT PÅ KARTAN

1. Holmarna vid Brudskärs södra spets
2. Friluftsområdet Sandstrand - Elba - Harrbådan
3. Sjötullsområdet i Sandstrand
4. Den gamla villabebyggelsen i Sandstrand
5. Vinterhamnen i Sandstrand
6. Strandstråket från Mustakari till Brudskär
7. Tullbackens koloniträdgård
8. Mustakari
9. Villa Elba
10. Halkokari fornminnesområde
11. Camping Sundmun
12. Havsparken
13. Båthusen vid Sundmun
14. Den gamla depån och sjötullen i Beckbruket
15. Höghusen från 1950-talet i Beckbruket, Sjötullsvägen 6 och 8
16. Radhuslängorna ritade av Timo och Tuomo Suomalainen från 1960-talet i Beckbruket

Suntin venevajat, Hannu Moilanen.
Båthusen vid Sundet, Hannu Moilanen.

Mustakari, Kokkolan kaupunki.
Mustakari, Karleby stad.

Sannanranta Kokkolan kaupunki.
Sandstrand, Karleby stad.

Villa Elba, Kokkolan kaupunki.
Villa Elba, Karleby stad.

3

Suntin varsi • Sundet
Hollihaka • Hällhagen
Neljännen kaupunginosan reuna-alueet • Utkanten av fjärde stadsdelen
Keskuspuisto • Centralparken
Kauppatori • Salutorget

3) SUNTIN VARSI - HOLLIHAAN JA 4. KAUPUNGINOSAN REUNA-ALUEET - KESKUSPUISTO - KAUPPATORI

ALUEEN KOHDEKORTIT

- 3.1 Suntin varsi Pohjoiselta ohikulkutieltä Torille (Hollahaan puisto)
- 3.2 Isokadun pohjoispää
- 3.3 Kruununvoudintalon ympäristö
- 3.4 Vanha kalahalli ja tori (Vanha kalahalli)

ALUEEN KUVAUS

Ei voi puhua Kokkolasta jollei puhu myös Suntista. Nimi tulee ruotsinkielisestä sanasta "sund", joka tarkoittaa salmea. Sunti, puhekielessä Suntti, eli Kaupunginsalmi on jäänne merenlahdesta. Vesistö halkoo Kokkolan keskustaa ja toimii merkittävänä viherväylänä, virkistysalueena ja linkkinä keskusta-alueelta merelle. Alue tuo Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston tarinaan kertomuksen Kokkolan kaupungin kehittymisestä vauraaksi kaupunkikaupungiksi. Suntin merkitys kaupungin ja kaupankäynnin sydämenä ja valtavirtana sekä kaupunkia ja maaseutua erottavana rajana on havaittavissa yhä tänä päivänä. Suntinvarren erityispiirre on yhä käytössä olevat puiset venehuoneet. Alueella on myös hyvin säilyneitä arkkitehtonisia asuinaluekokonaisuuksia, jotka kertovat oman aikansa kaupunkisuunnittelun, arkkitehtuurin ja asumisen ihanteista.

Brita Marian puistossa sijaitsee 90 lajin arboretum eli puulajipuisto. Puisto on saanut nimensä Karl Herman Renlundin äidin mukaan. Puisto on rahoitettu Stiftelsen Brita Maria Renlundin muistosäätiön varoilla. K.H. Renlund perusti säätiön vuonna 1918 äitinsä muistoksi. Säätiön hallituksessa toimii perustajan toiveesta ainoastaan naisia. Brita Marian puiston yhteydessä on Hollahaan puisto, joka on nykyaikainen, toiminnallinen puisto. Brita Marian puiston kanssa samalla puolella Suntia Isokadun pohjoispäässä sijaitsee asuinpientalojen korttelialue, jossa on kaavalla suojeltuja rakennuksia.

Hakalahden Kruununvoudintalo rakennettiin nykyiselle paikalleen 1700-luvun lopussa. Se on tärkeä osa Kokkolan historiaa ja ainoita vielä käytössä olevia rakennuksia noilta ajoilta. Sen kulttuurihistoriallinen arvo tekee kohteesta merkittävän osan Kokkolan kansallista kaupunkipuistoa. Tontilla on ollut asutusta

3) SUNDET - HÅLLHAGEN, UTKANTEN AV FJÄRDE STADSDELEN - CENTRALPARKEN - SALUTORGET

OMRÅDETS OBJEKTSKORT

- 3.1 Sundet från Norra omfartsvägen till Torget (Hållhagens park)
- 3.2 Storgatans norra ända
- 3.3 Kronofogdegårdens omgivning
- 3.4 Gamla fiskhallen och torget (Gamla fiskhallen)

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Man kan inte tala om Karleby om man inte också talar om Sundet. På finska använder man benämningen "Suntti", som kommer från det svenska ordet "sund". Sundet, i finskt talspråk Suntti, eller Stadssundet är en kvarleva av en havsvik. Vattendraget löper genom Karleby centrum och fungerar som en betydande grönled, ett rekreativområde och en länk från centrumområdet till havet. Området berättar om Karleby stads utveckling till en välmående handelsstad. Sundets betydelse som stadens och handelns hjärta och huvudfåra samt som en gräns som skiljer staden och landsbygden åt syns än idag. Ett särdrag längs Sundet är båthusen i trä som fortfarande används. I området finns också välbevarade arkitektoniska bostadsområdeshelheter som berättar om sin tids ideal inom stadsplanering, arkitektur och boende.

I Brita Marias park finns ett arboretum med 90 trädarter. Parken har fått sitt namn efter Karl Herman Renlunds mor. Parken har finansierats med medel från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minnesstiftelse. K.H. Renlund grundade stiftelsen 1918 till minne av sin mor. Enligt grundarens önskan verkar endast kvinnor i stiftelsens styrelse. I anslutning till Brita Marias park finns Hållhagens park, som är en modern, funktionell park. På samma sida av Sundet som Brita Marias park, i norra ändan av Storgatan ligger ett kvartersområde för små bostadshus, där det finns byggnader som är skyddade enligt planen.

Kronofogdegården i Hakalax byggdes på sin nuvarande plats i slutet av 1700-talet. Den är en viktig del av Karlebys historia och en av de få byggnader från denna tid som fortfarande är i bruk. Dess kulturhistoriska värde gör objektet till en betydande del av Karleby nationalstadspark. På tomten har det funnits bosättning redan i mitten av 1500-talet, då gården fick namnet Hakalax. På Kronofogdegårdens gårdsplan ligger Hakalaxgården, som paret Hakalax har donerat

jo 1500-luvun puolessavälissä, jolloin tila sai nimen Hakalax. Kruununvoudintalon pihapiirissä sijaitsee Hakalaxin talo, jonka Hakalaxin pariskunta on lahjoittanut kaupungille. Yhdessä Kruununvoudintalon kanssa se muodostaa eheän pihapiirin, jossa on edelleen nähtävillä vanhoja puutarhakasveja.

Kauppatorin laidalla sijaitseva Kalahalli on funkis-tyylinen vuonna 1938 rakennettu rakennus. Kalahalli kertoo ajasta, jolloin Suntia pitkin pääsi vielä veneellä kauppatorille. Kalastajat toivat kalat veneillä suoraan kalahalliin. Kalahallin edessä Suntissa oli varattu venepaikat kalastajille.

ALUEEN ARVOT

- Suntin ja sen ympäristön tarjoamat virkistysarvot.
- Halkokarin kahakkaan ja tervakaupungin historiaan liittyvät kulttuuriarvot.
- Monikerrokselliseen rakennuskantaan liittyvät arkkitehtoniset arvot.

till staden. Tillsammans med Kronofogdegården bildar den en sammanhängande gårdshelhet, där man fortfarande kan se gamla trädgårdsväxter.

Fiskhallen vid Salutorget är en byggnad i funkisstil byggd 1938. Fiskhallen berättar om den tid då man ännu kom med båt längs Sundet till salutorget. Fiskarna förde fisken med båt direkt till fiskhallen. Framför fiskhallen hade man reserverat båtplatser för fiskarna i Sundet.

OMRÅDETS VÄRDEN

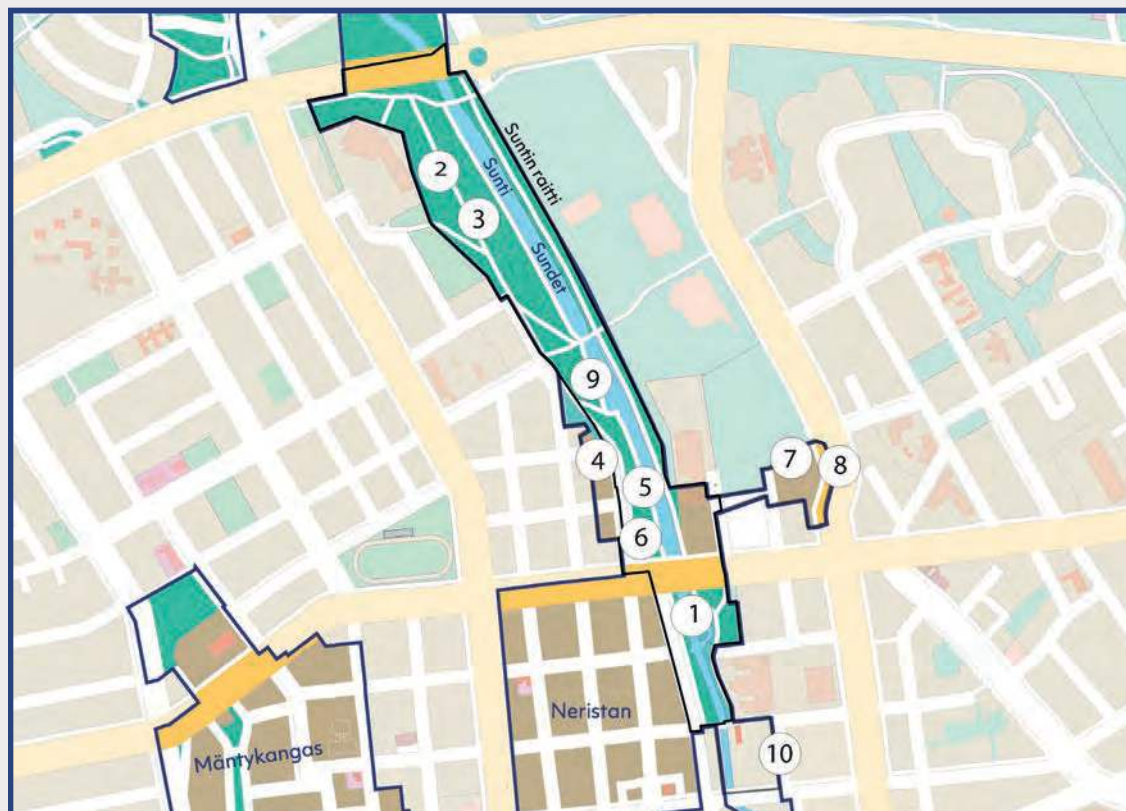
- Rekreativvärden som erbjuds av Sundet och dess omgivning.
- Kulturvärden i anslutning till slaget vid Halkokari och tjärstadens historia.
- Arkitektoniska värden i anslutning till byggnadsbeståndet i flera skikt.

ALUEEN TÄHTIKOHEET KARTALLA

1. Sunti
2. Hollihaka
3. Suntain varren puistot ja kevyenliikenteen reitit
4. Puistoaluetta reunustava rakennuskanta Hollihaassa ja 4. kaupunginosassa
5. Englannipuisto
6. Englantilainen vene eli barkassi
7. Kruununvoudintalo
8. Hakalaxin talo
9. Puurokarin meritullipaikka
10. Kauppatori

OMRÅDETS HÖGINTRESSANTA OBJEKT PÅ KARTAN

1. Sundet
2. Hållhagen
3. Parkerna och lederna för lätt trafik längs Sundet
4. Byggnaderna som angränsar till parkområdet i Hållhagen och fjärde stadsdelen
5. Engelska parken
6. Den engelska barkassen
7. Kronofogdegården
8. Hakalax gård
9. Sjötullsplatsen vid Puurokari
10. Salutorget

Sunti ja maisemakehys, Kokkolan kaupunki.
Sundet och landskapsram, Karleby stad.

Kruununvoudintalo, Rosanna Telaranta.
Kronofogdegården, Rosanna Telaranta.

Maalla ja merellä (Ukri Merikanto, 1950-2012), Rosanna Telaranta.
På land och till havs, (Ukri Merikanto, 1950-2012), Rosanna Telaranta.

Neristan • Neristan
Oppistan • Oppistan
Mäntykangas • Tallåsen

4) NERISTAN – OPPISTAN – MÄNTYKANGAS

ALUEEN KOHDEKORTIT

- 4.1 Mäntykankaan koulun alue
- 4.2 Antti Chydeniuksenkatu - Pakkahuoneenkatu
- 4.3 Mäntykangas
- 4.4 Länsipuisto
- 4.5 Vanha kaupunki, Neristan
- 4.6 Kirkon kortteli ja Chydeniuksen puisto (Oppistan)
- 4.7 Museokortteli
- 4.8 Roosin talo (K.H. Renlundin museo)
- 4.9 Kirjasto – kävelykatu
- 4.10 Rautatieasema
- 4.11 Sunti välillä Torikatu – Rautatienkatu ja Pitkäsillankatu

ALUEEN KUVAUS

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston monikerroksellinen arkkitehtuuri kertoo tarinaa kaupungin kehittymisestä ja eri aikakausien arkkitehtuuri-ihanteista ja rakennuskulttuurista. Se osoittaa, miten kaupunki jakautui ”alakaupungin” merenkävijöiden ja käsityöläisten sekä ”yläkaupungin” porvariston –kauppiain ja hallintovirkamiesten – muodostamaksi kokonaisuudeksi. Alueen puistot ja katuverkosto aukioineen sekä ruutukaava-alueella että Mäntykankaalla kertovat, miten maailmalla vallalla olleet edistykselliset kaupunkisuunnittelun virtaukset tulivat jo varhain Kokkolaan.

Johan Persson Gädan Neristanin ja Oppistanin alueelle suunnittelemassa asemakaavassa korttelit oli jaettu tasakokoisiin tontteihin. Ajan ja omistajanvaihdosten myötä ne jakautuivat erityisesti länsireunalla huomattavasti pienemmiksi suhteessa itäpuolen tontteihin. Tämä synnytti sosiaalista eriytymistä ja kaupunki jaettiin puhekielessä Neristaniin ja Oppistaniin, alakaupunkiin ja yläkaupunkiin. Oppistanissa asuivat kaupungin varakkaimmat kauppiat ja laivanvarustajat ja siellä sijaitsivat kaupungin hienoimmat talot sekä julkiset rakennukset. Neristan oli käsityöläisten ja merenkävijöiden asuinalue, ja siellä talot olivat vaatimattomampia. Mannerheiminaukiolla on toiminut kaupungin vanha kauppatori. Kauppatorilla käytiin torikauppaa vuoteen 1936 asti. Vuodesta 1942 vanha kauppatori on tunnettu nimellä Mannerheimin aukio. Museokorttelissa sijaitseva

4) NERISTAN – OPPISTAN – TALLÅSEN

OMRÅDETS OBJEKTSKORT

- 4.1 Tallåsens skolas område
- 4.2 Anders Chydenius gata - Packhusgatan
- 4.3 Tallåsen
- 4.4 Västra parken
- 4.5 Gamla stan, Neristan
- 4.6 Kyrkkvarteret och Chydeniusparken (Oppistan)
- 4.7 Museikvarteret
- 4.8 Rooska gården (K.H. Renlunds museum)
- 4.9 Biblioteket – gågatan
- 4.10 Järnvägsstationen
- 4.11 Sundet mellan Torggatan – Järnvägs gatan och Långbrogatan

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Karleby nationalstadsparks mångskiktade arkitektur berättar en historia om stadens utveckling och arkitekturideal och byggnadskultur från olika tidsperioder. Den visar hur staden delades i en helhet bestående av sjöfarare och hantverkare i ”nedre staden” samt borgare – köpmän och förvaltningstjänstemän – i ”övre staden”. Parkerna i området och gatunätet med sina torg både i rutplansområdet och i Tallåsen berättar hur de avancerade strömningarna i stadsplaneringen ute i världen redan tidigt nådde Karleby.

I den detaljplan som Johan Persson Gädda gjort upp för Neristan och Oppistan var kvarteren indelade i lika stora tomter. Med tiden och på grund av ägarbyten delades de i synnerhet vid den västra kanten i betydligt mindre tomter jämfört med tomterna på den östra sidan. Detta ledde till social differentiering och staden indelades i talspråk i Neristan och Oppistan, den nedre staden och den övre staden. I Oppistan bodde stadens rikaste handlare och skeppsredare och där fanns stadens finaste hus och offentliga byggnader. Neristan var ett bostadsområde för hantverkare och sjöfarare och där var husen anspråkslösare. På Mannerheimplatsen fanns tidigare stadens salutorg. På salutorget idkade man torghandel fram till 1936. Sedan 1942 är det gamla salutorget känt som Mannerheimplatsen. Det rödmyllade pedagogiehuset från 1690-talet i museikvarteret är Finlands äldsta skola. På museikvarterets gårdsplan finns byggnader från fyra århundraden.

1690-luvun punamullattu pedagogitalo on Suomen vanhin koulu. Museokorttelin pihapiirissä rakennuksia on neljältä vuosisadalta.

Mäntykankaalla maastonmuotoja mukaileva kaava laadittiin puutarhakaupunki-ideologian periaatteita noudatellen. Kaavan laati arkkitehti Lambert Petterssonin vuonna 1909. Hän noudatti suunnitelmassaan Camillo Sitten taiteellisuutta ja vapaamuotoisuutta yhdistäviä kaupunkisuunnitteluideoita. Neristanin ruutukaava-alueelta kadut jatkuvat Mäntykankaalle viuhkamaisesti hajautuen kohti länttä. Katujen risteyksissä on pienet aukiot, jotka suunniteltiin kaupunkilaisten kohtauspaikoiksi.

Mäntykankaan kupeessa sijaitsevan Katariinantorin puistoaluetta ympäröi suuri määrä historiaa. Aluetta hallitsee vuonna 1927 valmistunut Keski-Pohjanmaan Suojeluskuntajärjestön keskustalo, Vartiolinna. Katariinantorin laidalla seisoo Kokkolan vanha vesitorni. Tarve yleisen vesijohtoverkoston rakentamiseen Kokkolassa syntyi 1900-luvun alkupuolella. Vesitornin rakennustyöt aloitettiin vuonna 1914, mutta urakka valmistui vasta vuonna 1921. Torin reunalla sijaitsee pohjoismaista niukkaa klassismia edustava huoltoasema vuodelta 1931. Niin kutsuttu Grahns Shell on Kokkolan ensimmäinen huoltoasema ja maamme vanhin yhtäjaksoisesti samalla liikepaikalla toiminut huoltamo. Länsipuisto on yksi Kokkolan historiallisista puistoista. Nykyisen Länsipuiston alueella oli 1800-luvun puolivälissä joitakin yksityisiä puutarhoja, mutta suuri osa alueesta oli luonnontilassa. Kokkolaan 1860-luvulla perustettu puutarhayhdistys kunnosti Länsipuiston alueen hyvin hoidetuksi yleiseksi puistoksi.

Katariinan kalmisto sijaitsee Länsipuiston ja vanhan vesitornin tuntumassa. Kalmisto perustettiin 1770-luvulla vanhan ruttoisten hautausmaan läheisyyteen, koska kirkkotarha oli tullut täyteen ja hygieniasyistä hautaaminen siirrettiin pois kaupungista. Nykyiset hautakammiot varsinaiseen Katariinan kalmistoon rakennettiin 1750-luvun puolivälissä. Anders Chydenius laati 1781 suunnitelman, johon Kalmiston nykyinen ulkoasu pitkälti perustuu. Kalmiston laidalla sijaitsee Veikko Leppäsen suunnittelema ja vuonna 1958 pystytetty Karjalaan jääneiden muistopatsas.

Planen för Tallåsen som följer formerna i terrängen utarbetades enligt principerna för trädgårdsstadsideologin. Planen utarbetades av arkitekt Lambert Pettersson 1909. I sin plan följde han Camillo Sittes idéer för stadsplanering som förenar konstnärlighet och fria former. Från Neristans rutplansområde fortsätter gatorna till Tallåsen på ett solfjäderaktigt sätt och sprider sig västerut. I gatukorsningarna finns små torg som planerades som mötesplatser för stadsborna.

Katarinetorget parkområde invid Tallåsen omges av en stor mängd historia. Området domineras av Mellersta Österbottens skyddskårsorganisations centralhus, Vartiolinna, som färdigställdes 1927. Vid Katarinetorget står Karleby gamla vattentorn. Behovet av att bygga ett allmänt vattenledningsnät i Karleby uppstod i början av 1900-talet. Byggnadsarbetet på vattentornet inleddes 1914, men arbetet slutfördes först 1921. Vid torgkanten finns en bensinstation från 1931 som representerar den enkla nordiska klassicismen. Den så kallade Grahns Shell är Karlebys första servicestation och vårt lands äldsta servicestation som oavbrutet verkat på samma ställe. Västra parken är en av Karlebys historiska parker. I mitten av 1800-talet fanns det några privata trädgårdar i den nuvarande Västra parken, men en stor del av området var i naturtillstånd. Trädgårdsföreningen som grundades i Karleby på 1860-talet restaurerade området i Västra parken till en välskött allmän park.

Katarine gravgård ligger nära Västra parken och gamla vattentornet. Begravningsplatsen grundades på 1770-talet i närheten av den gamla pestgravgården, eftersom det inte längre fanns plats i gravgården och av hygieniskäl flyttades gravläggningen bort från staden. Nuvarande gravkamrar i egentliga Katarine gravgård byggdes i mitten på 1750-talet. Gravgårdens nuvarande form baserar sig till stor del på en plan utarbetad av Anders Chydenius år 1781. Invid gravgården finns en skulptur designad av Veikko Leppänen. Den restes år 1958 till minne av de som blev kvar i Karelen.

ALUEEN ARVOT

- Monikerroksellisen kaupunkirakenteen ja arkkitehtuurin synnyttämät kulttuuriarvot sekä kaupunkitaiteelliset arvot.
- Viheralueiden tarjoamat virkistysarvot

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT RKY

- Mäntykankaan puutaloalue
- Kokkolan pedagogio ja Roosin talo
- Kokkolan rautatieasema
- Kokkolan ruutukaava-alueen puutalokorttelit.

OMRÅDETS VÄRDEN

- Kulturvärden och stadskonstnärliga värden som uppkommit genom stadsstruktur och arkitektur med många skikt.
- Grönområdenas rekreativvärden.

BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE (RKY)

- Tallåsens trähusområde
- Pedagogiet i Karleby och Rooska gården
- Karleby järnvägsstation
- Trähuskvarteren i Karleby rutplaneområde.

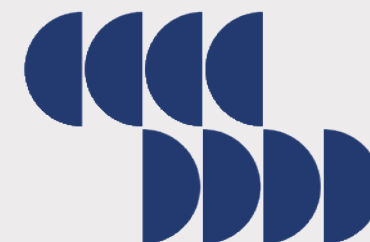
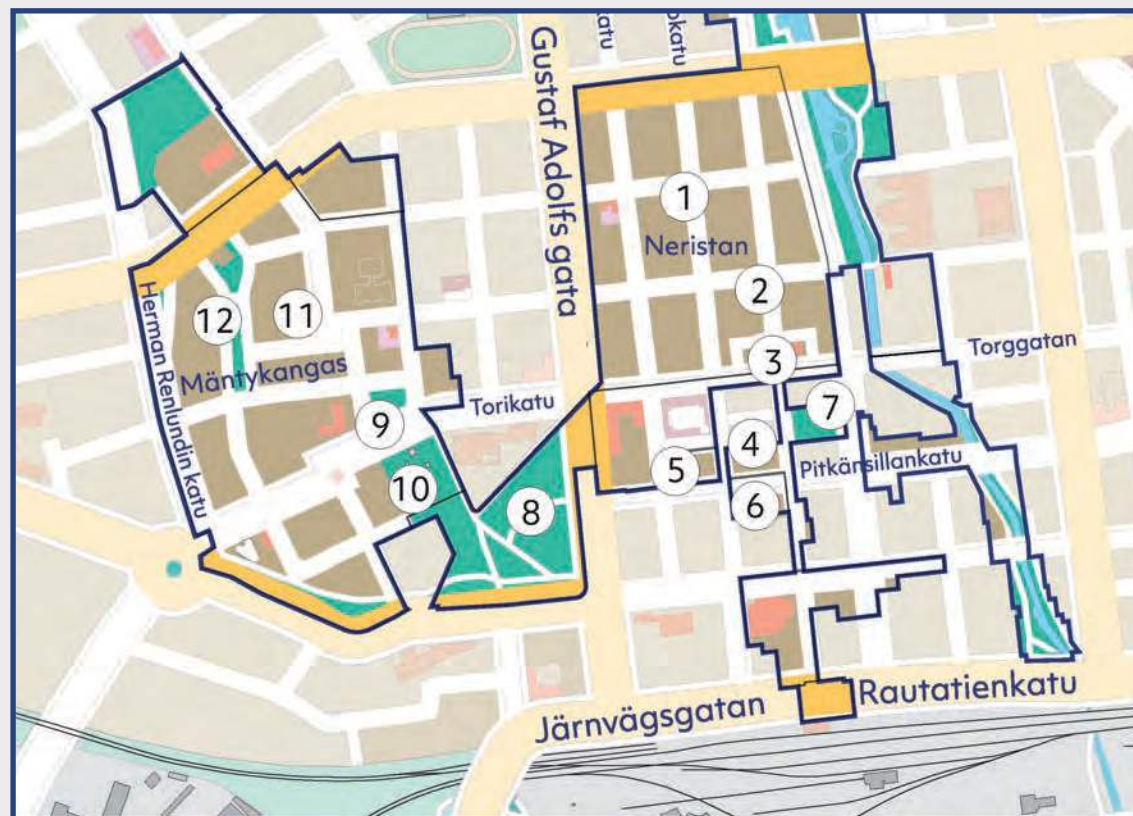

ALUEEN TÄHTIKOhteet KARTALLA

1. Neristanin puukaupunginosa
2. Keskusta-alueen renessanssikatuverkosto
3. Mannerheiminaukion rakennuskanta
4. Oppistanin kivikaupunginosa
5. Pedagogion kortteli
6. Roosin talo
7. Chydeniuksenpuisto
8. Länsipuisto
9. Katariinantori ja ympäröivä rakennuskanta
10. Katariinan kalmisto
11. Mäntykangas
12. Mäntykankaanpuisto

OMRÅDETS HÖGINTRESSANTA OBJEKT PÅ KARTAN

1. Trästadsdelen Neristan
2. Det renässanstida gatunätet i centrum
3. Byggnaderna vid Mannerheimplatsen
4. Stenstadsdelen Oppistan
5. Pedagogiets kvarter
6. Rooska gården
7. Chydeniusparken
8. Västra parken
9. Katarinetorget med omgivande byggnader
10. Katarine kyrkogård
11. Tallåsen
12. Tallåsens park

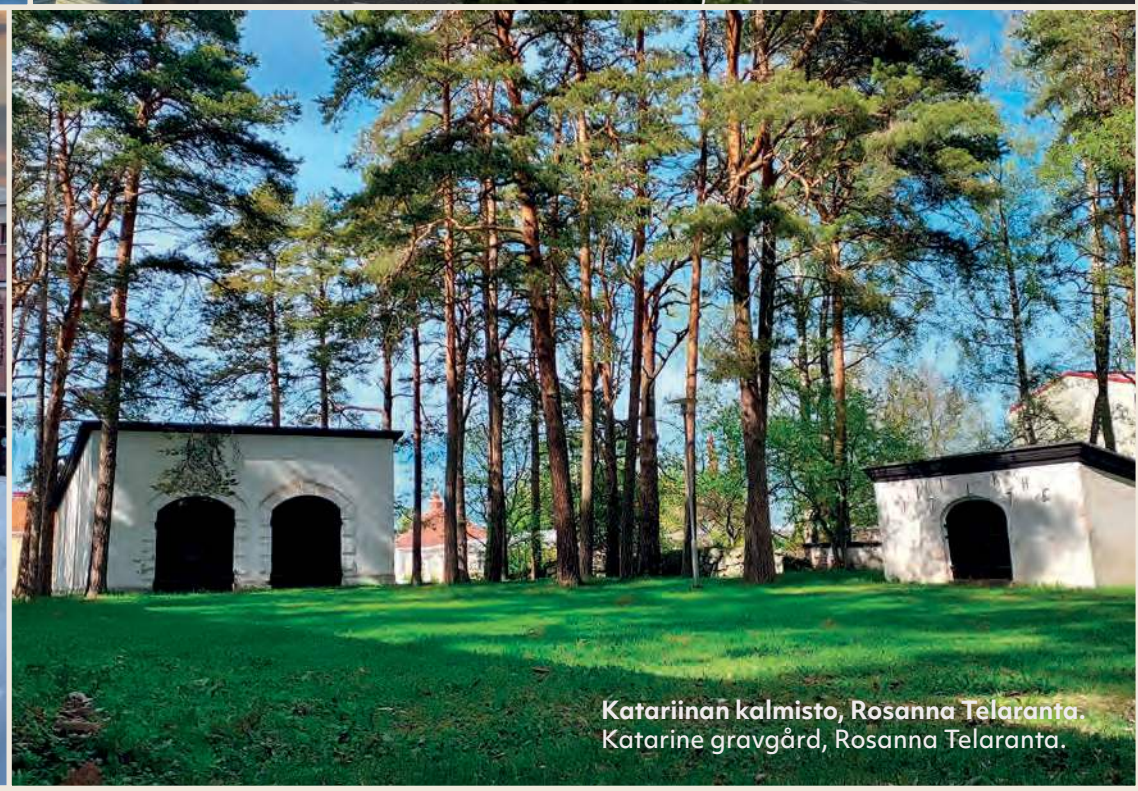
Pedagogio, Kokkolan kaupunki.
Pedagogiet, Karleby stad.

Vanha vesitorni, Sami Mutka.
Gamla vattentornet, Sami Mutka.

Kokkolan Raatihuone, Kokkolan kaupunki.
Karleby rådhus, Karleby stad.

Katariinan kalmisto, Rosanna Telaranta.
Katarine gravgård, Rosanna Telaranta.

KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TUNNETTAVUUDEN JA NÄKYVYYDEN KEHITTÄMINEN UTVECKLING AV KÄNNEDOMEN OM OCH SYNLIGHETEN HOS NATIONALSTADSPARKEN

6. KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TUNNETTAVUUDEN JA NÄKYVYYDEN KEHITTÄMINEN

VIESTINTÄ JA TIEDOTUS

Kokkolan kansalliselle kaupunkipuistolle on laadittu viestintäsuunnitelma, joka löytyy liitteenä. Viestintäsuunnitelmaan on kirjattu Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston viestinnälliset tarpeet. Suunnitelma päivitetään vuosittain.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston näkyvyyden ja tunnettavuuden kannalta viestintä on keskeisessä roolissa. Kaupunkipuistosta viestitään kaupungin omia kanavia kuten tapahtumakalenteria ja verkkosivuja hyödyntäen. Lisäksi Kokkolan kansallisesta kaupunkipuistosta viestitään tiedottamalla mediaa. Markkinoinnissa ja matkailussa hyödynnetään kansallisen kaupunkipuiston verkkosivuja, esitteitä sekä video- ja kuvamateriaalia.

Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on saanut hyvin näkyvyyttä paikallismedioissa. Aktiivinen tiedottaminen ja yhteistyö paikallislehden kanssa on ollut toimiva tapa tuoda esiin kansallista kaupunkipuistoa. Toimivalla tiedottamisella lisätään Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston tunnettavuutta.

TIEDOTTAMISEN KANAVAT

VERKKOSIVUT

Kokkolan kansallisella kaupunkipuistolla on verkkosivut Kokkolan kaupungin sivujen alaisuudessa. Sivustolla kerrotaan yleisesti Kokkolan kansallisesta kaupunkipuistosta ja sen perustamisesta. Verkkosivuilla esitellään alueen tähtikohteet ja annetaan vinkkejä tekemiseen kaupunkipuiston alueella.

Kansallisten kaupunkipuistojen verkostolla on yhteiset sivut, joilla tuodaan esille, mitä kansalliset kaupunkipuistot ovat ja esitellään kaikki Suomen kansalliset kaupunkipuistot. Kokkolan osuudessa

6. UTVECKLING AV KÄNNEDOMEN OM OCH SYNLIGHETEN HOS NATIONALSTADSPARKEN

KOMMUNIKATION OCH INFORMATION

En kommunikationsplan har utarbetats för Karleby nationalstadspark. Planen finns som bilaga. I kommunikationsplanen anges de kommunikationsbehov som Karleby nationalstadspark har. Planen uppdateras årligen.

Kommunikationen har en central roll med tanke på synligheten hos och kännedomen om Karleby nationalstadspark. Man informerar om stadsparken via stadens egna kanaler, såsom evenemangskalendern och webbplatsen. Dessutom kommunicerar man om Karleby nationalstadspark genom att informera medierna. I marknadsföringen och turismen utnyttjas nationalstadsparkens webbplats, broschyrer samt video och bildmaterial.

Karleby nationalstadspark har fått stor synlighet i de lokala medierna. Aktiv kommunikation och samarbete med lokaltidningen har varit ett fungerande sätt att lyfta fram nationalstadsparken. Genom fungerande kommunikation ökar man kännedomen om Karleby nationalstadspark.

INFORMATIONSKANALER

WEBBPLATSEN

Karleby nationalstadspark har en webbplats under Karleby stads webbplats. På webbplatsen berättas allmänt om Karleby nationalstadspark och dess inrättande. På webbplatsen presenteras områdets högtintressanta objekt och man får tips på vad man kan göra i nationalstadsparken.

Nätverket av nationalstadsparker har en gemensam webbplats där man lyfter fram vad nationalstadsparkerna är och presenterar alla Finlands nationalstadsparker. I Karleby-delen berättas om objektens historia och vad det finns att se och uppleva i Karleby nationalstadspark.

kerrotaan kaupunkipuiston kohteiden historiasta ja siitä, mitä nähtävää ja koettavaa Kokkolan kaupunkipuistossa on. Edellä mainittujen sivujen ohella Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on esillä Visit Keskipohjanmaa -sivustolla, johon on koottu matkailuun liittyviä linkkejä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueelta.

SOSIAALINEN MEDIA

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston ensisijainen sosiaalisen median alusta on Instagram. Instagramissa käytetään tiliä @ihän_pihalla_kokkolassa. Tilin tarkoituksena on antaa vinkkejä ja ehdotuksia ulkona tapahtuvaan toimintaan Kokkolan alueella sekä jakaa tietoa tutustumisen arvoisista kohteista alueella. Tilille tehdään somesuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Lisäksi Kokkolan kansallisesta kaupunkipuistosta viestitään Kokkolan kaupungin facebook-sivuilla sekä Youtube-kanavalla. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston viestinnässä tehdään yhteistyötä eri vaikuttajien kanssa ja tuodaan esille esteettömyyttä sekä saavutettavuutta.

OPASTUS

INTERPRETAATIOSUUNNELMA

Kokkolan kansalliselle kaupunkipuistolle laaditaan interpretaatiosuunnitelma. Interpretaatiosuunnitelma on kulttuuri- ja luonnonperinnön esittelyn työkalu. Interpretaatio tarkoittaa tulkintaa ja sen avulla pyritään löytämään keinoja opastaa ja viestiä kohteesta vierailijoille johdonmukaisesti. Suunnitelma toimii työkaluna, jolla autetaan vierailijaa löytämään kohteen merkityksiä ja oppimaan kohteesta.

Interpretaatiosuunnitelmassa käydään läpi Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston pääteema sekä keskeisimmät alateemat. Suunnitelmassa erotellaan kävijäryhmiä ja etsitään keinoja tuoda esille kullekin kävijäryhmälle sopivimmalla tavalla kansallisen kaupunkipuiston tarinaa ymmärrettävästi ja eri kävijäryhmiä kiinnostavasti. Tavoitteena on opastuksen johdonmukaistaminen sekä tavoitteellisen kokonaisuuden luominen. Opastuksen päämääränä on lisätä oppimista sekä ymmärrystä. Suunnitelmassa on jaoteltu eri osa-alueita kansallisen kaupunkipuiston alueelta. Jokainen osa-alue on omanlaisensa kokonaisuus, josta viestimiseen interpretaatiosuunnitelma antaa tukea.

Utöver ovan nämnda sidor finns Karleby nationalstadspark på webbplatsen Visit Keskipohjanmaa, där man har samlat turistrelaterade länkar från Karleby nationalstadspark.

SOCIALA MEDIER

Den primära plattformen för sociala medier i Karleby nationalstadspark är Instagram. På Instagram används kontot @ihän_pihalla_kokkolassa. Syftet med kontot är att ge tips och förslag på verksamhet utomhus i Karlebyneiden samt att sprida information om platser som är värda att bekanta sig med i området. För kontot upprättas en plan för sociala medier som uppdateras årligen. Dessutom informerar vi om Karleby nationalstadspark på Karleby stads Facebook-sidor och på Youtube-kanalen. I kommunikationen om Karleby nationalstadspark samarbetar man med olika påverkare och lyfter fram tillgängligheten.

GUIDNING

INTERPRETATIONSPLAN

För Karleby nationalstadspark utarbetas en interpretationsplan. Interpretationsplanen är ett verktyg för presentation av kultur- och naturarvet. Med interpretation avses tolkning och med dess hjälp försöker man hitta sätt att konsekvent guida och kommunicera om objektet till besökarna. Planen fungerar som ett verktyg för att hjälpa besökaren att hitta objektets betydelser och lära sig om objektet.

I interpretationsplanen går man igenom huvudtemat för Karleby nationalstadspark samt de viktigaste undertemana. I planen skiljer man åt olika besökargrupper och söker metoder för att på ett förståeligt sätt och på ett sätt som intresserar de olika besökargrupperna lyfta fram nationalstadsparkens historia på det sätt som bäst passar de olika besökargrupperna. Målet är att göra guidningen konsekvent och skapa en målinriktad helhet. Målet med guidningen är att öka inläringen och förståelsen. I planen har man delat in nationalstadsparken i olika delområden. Varje delområde är en egen helhet och interpretationsplanen stöder kommunikationen om den.

Virtuaaliopasteiden kuvaukset, Rosanna Telaaranta.
Inspelningen av virtuella guidningar, Rosanna Telaaranta.

KAUPUNGIN OMAT KÄVELYKIERROKSET

Kokkolan kaupunki järjestää opastettuja kierroksia Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueelle ajankohtaisiin kohteisiin. Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä kävelykierrokset toteutettiin rautatieasemalta torille sekä Mäntykankaalla.

OPASTUSKESKUS

Selvitetään tarve ja mahdollisuus kansallisen kaupunkipuiston opastuskeskuksen perustamiselle. Opastuskeskuksessa voidaan tuoda esille kaupunkipuiston keskeisimpiä piirteitä historiasta ja luonnonperinnöstä. Keskus auttaa vierailijaa löytämään puistosta itselle merkityksellisiä kohteita ja keinoja tutustua niihin. Opastuskeskus toimii kansallisen kaupunkipuiston infopisteenä ja näyttelytilana.

OPASKOULUTUS

Tavoitteena on kouluttaa ja ohjata oppaita kertomaan Kokkolan kansallisesta kaupunkipuistosta johdonmukaisesti ja kaupunkipuiston arvoja kunnioittaen.

- järjestetään opaskoulutusta
- interpretaatiosuunnitelma oppaiden ja muiden toimijoiden käyttöön
- yhteistyö Kokkolan matkailuoppaiden kanssa.

GRAAFINEN ILME

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston graafista ilmettä käytetään opasteissa, esitteissä ja oheistuotteissa. Ilmeellä pyritään luomaan tunnistettavaa ja yhtenäistä kuvaa Kansallisen kaupunkipuiston alueesta ja kaupunkipuistosta välittyvästä mielikuvasta. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston ilme vastaa Kokkolan kaupungin brändiä. Kaupunkipuistolle on suunniteltu oma brändin mukainen logo. Värimaailmana Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston materiaaleissa ja tuotteissa on sininen. Sävyt ovat Kokkolan brändikäsikirjan mukaisia. Värisävyistä käytetään ensisijaisesti Aava-värisävyä, jota täydennetään muilla brändin väreillä. Väri on tärkeä tekijä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston ilmeen ja tunnistettavuuden vahvistamisessa. Sininen väri korostaa meren merkitystä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston tarinassa. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston materiaaleissa käytetään Kokkolan brändikirjan graafisia elementtejä täydentämään graafista ilmettä ja luomaan yhtenäisyyttä kaupungin ilmeeseen. Typografia perustuu Objektiv sekä Bely -kirjasinperheiden fonttien käyttämiseen brändikirjan esittämällä tavalla.

STADENS EGNA RUNDVANDRINGAR

Karleby stad ordnar guide rundturer till aktuella platser i Karleby nationalstadspark. I samband med att skötsel- och nyttjandeplanen utarbetades genomfördes rundvandringar från järnvägsstationen till torget och på Tallåsen.

INFORMATIONSCENTRUM

Behovet av och möjligheten att inrätta ett informationscentrum för nationalstadsparken utreds. I informationscentret kan man lyfta fram stadsparkens mest centrala drag i fråga om historia och naturarv. Centret hjälper besökaren att hitta objekt som är betydelsefulla för hen och sätt att bekanta sig med dem. Informationscentret fungerar som nationalstadsparkens informationspunkt och utställningslokal.

GUIDEUTBILDNING

Målet är att utbilda och vägleda guider att berätta om Karleby nationalstadspark på ett konsekvent sätt och med respekt för stadsparkens värden.

- guideutbildning ordnas
- interpretationsplan för guider och andra aktörer
- samarbete med turistguiderna i Karleby.

GRAFISKT UTSEENDE

Karleby nationalstadsparks grafiska utseende används i skyltar, broschyrer och övriga produkter. På så sätt strävar man efter att skapa en identifierbar och enhetlig bild av nationalstadsparkens område och den bild som förmedlas av nationalstadsparken.

Karleby nationalstadsparks utseende motsvarar Karleby stads varumärke. Nationalstadsparken har en egen logo i enlighet med varumärket. Färgvärlden i Karleby nationalstadsparks material och produkter är blå. Nyanserna följer Karleby varumärkeshandbok. Av färgnyanserna används i första hand färgnyansen Aava, som kompletteras med andra färger i varumärket. Färgen är en viktig faktor för att stärka Karleby nationalstadsparks utseende och identifierbarhet. Den blåa färgen framhäver havets betydelse i berättelsen om Karleby nationalstadspark.

I materialet i Karleby nationalstadspark används de grafiska elementen i Karleby varumärkesbok för att komplettera det grafiska utseendet och skapa enhetlighet i stadens image. Typografin grundar sig på användningen av typsnittsfamiljerna Objektiv och Bely på det sätt som beskrivs i varumärkesboken.

Katarinantorin kirkko, Rosanna Telaranta.
Katarinnetorget, Rosanna Telaranta.

Virtuaaliopasteen kyltti, Rosanna Telaranta.
Skytt för virtuell guidning, Rosanna Telaranta.

Esitteitä, Jenni Silvola.
Broschyren, Jenni Silvola.

LAYERED ARCHITECTURE
By taking the historic walking tour, you can get to know attractive architectural sites, rich cultural history and great historical parks. You can discover one of the most highly valued wooden house areas in Finland, classic architecture, impressive wooden car porches, and fascinating stables, sheep pens and farms. At the same time, you also learn about the famous individuals associated with the city and the maritime cultural heritage of Kokkola. Along the way, you can also enjoy the city's services, including museums, cafes and restaurants.

BIKING THROUGH HISTORY
The Kokkola National Urban Park can be easily reached by bike. From the city centre, you can take a bike along the Street of Sun at the way to the seaside. By taking to the tip of Tuusuvuonemi Bay, you can admire the sea landscape with its many fine sights and lighthouses. Alternatively, you can head for Särkänniemi, where you can enjoy the village road with its many historical villas. The Kokkola National Urban Park has many kilometres of cycle trails. Longer routes can be quickly covered on an electric bike, while the shorter routes can be suitable for family trips. You can also find beautiful picnic spots along the routes.

TRULIES IN THE PARKS AND THE MAGIC OF MIDSUMMER
The unending splendour of Kokkola's parks brings pleasure to visitors outdoors whether you're on a calm afternoon stroll or during energetic games. The Kokkola National Urban Park includes the Englannipuisto, Länspuisto and the Maria Park, which has been recently renovated. The Kokkola National Urban Park also offers a variety of other play areas for everyone.

A MARITIME CITY
The sea is always a part of our maritime city. The sea and the islands are also a fine view. Archipelago, you can enjoy the old sea hunting under water, where the Shipreck Park. Also, a present moment on a boat.

NATURE RESERVES TO ENJOY
The Kokkola National Urban Park species have been identified. Herring, salmon, and fish such as sea trout, lamprey Estuary before starting to enjoy the food of the Niemi and shelter. In addition to water contains many sheep, which open and to manage trading outdoors in the Kokkola archipelago. Morsusstadi Island one of the 17,463 hectares of Natura 2000.

HIKING THROUGH LAND UPLIFT
On our maritime hiking routes, you can enjoy an ever-changing landscape. You can see the signs of land uplift, such as the land uplift forest areas. You can enjoy the broad hiking trails. Many different species can be found in the hedgerows and flying squirrels, can be found in the hedgerows and flying squirrels, while the coastal rocks are a pleasant spot for seals, walking paths for children and longer routes for most.

Kokkolan kansallinen Kaupunkipuisto
Maankohoamisen ja merellisyysden jäljillä
Kansalliset kaupunkipuistot tuovat esin suomalaisen kaupunkijalan, kulttuurin ja luonnon parhaita puolia. Ne tarjoavat helppokäyttöisiä reittejä pitkin Kokkolan kansallista historiaa, arkkitehtuuria ja kulttuuriperintöä. Myös kokkolan kansallisessa kaupunkipuistossa on useita historiallisia ja merellisiä kulttuuriperintöitä, joita voi nauttia ja ihailla. Myös kokkolan kansallisessa kaupunkipuistossa on useita historiallisia ja merellisiä kulttuuriperintöitä, joita voi nauttia ja ihailla.

Kokkolan kansallinen Kaupunkipuisto
Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on perustettu vuonna 2004. Se käsittää noin 20 000 hehtaarin alueen, josta suurin osa on vesialueita. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on vesialueita, joilla on suojelun arvoa. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on vesialueita, joilla on suojelun arvoa. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto on vesialueita, joilla on suojelun arvoa.

SJÖMÄRKEN
Tähtien ja ristejä
1. Tullin torni
2. Tullin tornin kirkko
3. Tullin tornin kirkon kellotorni
4. Tullin tornin kirkon kellotorni
5. Tullin tornin kirkon kellotorni
6. Tullin tornin kirkon kellotorni

BADSTRÄNDER
1. Kalliedden
2. Kalliedden
3. Kalliedden

FÄGELTORN
1. Tullin torni
2. Tullin torni
3. Tullin torni
4. Tullin torni
5. Tullin torni
6. Tullin torni

FYYSISET OPASTEET

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston opasteita varten on laadittu opastesuunnitelma. Suunnitelma on hyväksytty Kokkolan kaupungin kaupunkisuunnittelupäällikön toimesta 15.12.2021. Opastesuunnitelma löytyy liitteenä.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston opastesuunnitelma käsittää kolme erilaista opastetyyppiä sekä reittimerkinnät. Opastesuunnitelmassa mainittujen opasteiden lisäksi eri reittejä tullaan opastamaan viittaopastein, jotka on suunniteltu Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston brändin mukaisiksi. Ensimmäisenä kohteena viittaopastein on merkitty Trullewin retkeilyreitti. Opastetarpeita selvitetään ja tarvittaessa opastusta lisätään tarpeelliseksi koetuissa kohteissa.

KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON KÄYTTÖ

KESTÄVÄ MATKAILU JA VIRKISTYSKÄYTTÖ

Kansallisen kaupunkipuiston käyttö edellyttää kestävä matkailua. Kansallisessa kaupunkipuistossa tulee huomioida nykyiset ja tulevat taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset siten, että matkailijoiden, matkailuyritysten, matkailukohteiden, ympäristön ja paikallisväestön tarpeet on huomioitu. Ympäristövastuu tarkoittaa konkreettisia tekoja matkailutoiminnassa. Kokkolan Matkailu Oy toimii alueella vastuullisena esimerkkinä kannustaen myös alueen toimijoita ottamaan huomioon vastuullisuusnäkökulmat toiminnoissaan.

- Kansallisen kaupunkipuiston alueella tarjotaan pääsääntöisesti kestävästi tuotettuja matka- ja retkipaketteja kunnioittaen alueen kulttuuriperintöä.
- Matkailijoita ohjeistetaan erityisesti kunnioittamaan haavoittuvaa saaristoluontoa.
- Kävijöitä kannustetaan ja ohjataan kulkemaan vain merkittyjä polkuja.
- Paikallisia ja matkailijoita kannustetaan liikkumaan kävellen tai pyörällä.
- Selvitetään mahdollisuutta yhtenäisiin pidempiin reittipaketteihin majoituksineen.

Fysiska skyltar

För skyltarna i Karleby nationalstadspark har utarbetats en skyltningsplan. Planen godkändes av stadsplaneringschefen i Karleby stad 15.12.2021. Skyltningsplanen finns som bilaga.

Skyltningsplanen för Karleby nationalstadspark omfattar tre olika typer av skyltar samt ledmarkeringar. Utöver de skyltar som nämns i skyltningsplanen kommer olika leder att markeras med vägvisare som planerats i enlighet med varumärket för Karleby nationalstadspark. Som första objekt har Trullöns vandringsled märkts ut med skyltar. Behovet av skyltning utreds och vid behov utökas skyltningen vid de objekt där det upplevs nödvändigt.

ANVÄNDNING AV NATIONALSTADSPARKEN

HÅLLBAR TURISM OCH REKREATION

Användningen av nationalstadsparken förutsätter hållbar turism. I nationalstadsparken ska de nuvarande och kommande ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna beaktas så att turisternas, turistföretagens, turistmålen, miljöns och lokalbefolkningens behov har beaktats. Miljöansvar innebär konkreta handlingar i turismverksamheten. Karleby Turism Ab fungerar som ett ansvarsfullt exempel i området och uppmuntrar även aktörerna i området att beakta ansvarsaspekterna i sin verksamhet.

- I nationalstadsparkens område erbjuds i regel hållbara rese- och utflyktpaket med respekt för områdets kulturarv.
- Turisterna instrueras särskilt att respektera den sårbara skärgårdsnaturen.
- Besökarna uppmuntras och styrs till att endast röra sig längs markerade stigar.
- Lokala och turister uppmuntras att röra sig till fots eller med cykel.
- Möjligheten till enhetliga längre ruttpaket inklusive inkvartering utreds.

Alueen matkailusta vastaa Kokkolan Matkailu Oy, joille on myönnetty Sustainable Travel Finland -merkki ja Ekokompassi-sertifikaatti osoituksena työstä kestävästä matkailusta.

Retkeilyssä ympäristövastuullisella toiminnalla edistetään luonnon monimuotoisuuden säilymistä, vähennetään roskaantumista sekä kiinnitetään huomiota retkeilijän turvalliseen liikkumiseen alueella. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston retkeilyreittien kehittämisessä otetaan huomioon kestävät ratkaisut. Opastettujen polkujen ja reittien avulla pyritään välttämään maaston kuluminen muilta osin. Samalla luodaan puitteet luonnonympäristöihin tutustumiselle ja luontosuhteen kehittämiseksi. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella edistetään roskattoman retkeilyn periaatteita tiedottamalla ja opastamalla. Retkeilyreittien kunnostamisessa kiinnitetään huomiota mahdollisuuden toteuttamiseen esteettömiä reittejä. Trullein retkeilyreitille on tehty vuonna 2022 esteettömyyskartoitukset ja kartoituksen tuloksia tullaan hyödyntämään informaation tuottamisessa reitistä sekä tulevissa reittien perustamisissa. Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston retkeilyreitit ovat helposti saavutettavia, sillä ne sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien päässä ja usein lähellä keskustaa. Reitistöjen kehittämisessä kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja julkisen liikenteen käytön mahdollisuuksien parantamiseen.

Kokkolan retkeilyreitit on kartoitettu Luontoliikunta- ja retkeilyreitiselvityksessä. Reiteille tehdään kartoituksen tulosten perusteella kunnostussuunnitelma tuleville vuosille. Kartoitukseen sisältyy retkeilyreitit sekä kotia ja laavuja Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueelta. Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto tekee yhteistyötä paikallisten luontoliikunta-alan yritysten ja yhteisöjen kanssa sekä tiedottaa toimijoita alueen käyttömahdollisuuksista.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueelta on mahdollisuus vuokrata retkeilyvarusteita. Retkeilykohteista löytyy nuotiopaikkoja, laavuja sekä kotia. Reittien suunnittelussa ja kunnostuksessa otetaan huomioon käytön ympäristöystävällisyys ja liikkumismuotojen monipuolisuus.

För turismen i området ansvarar Karleby Matkailu Oy, som har beviljats märket Sustainable Travel Finland och Ekokompass-certifikatet som bevis på sitt arbete för hållbar turism.

Med miljöansvarig verksamhet i friluftslivet främjar man bevarandet av naturens mångfald, minskar nedskräpningen samt fäster uppmärksamhet vid att vandraren rör sig tryggt i området. I utvecklingen av friluftslederna i Karleby nationalstadspark beaktas hållbara lösningar. Med hjälp av skyltade stigar och leder strävar man efter att undvika slitage av terrängen till övriga delar. Samtidigt skapas ramar för att bekanta sig med naturmiljöer och utveckla relationen till naturen. I Karleby nationalstadspark främjas principerna för skräpfritt friluftsliv genom information och handledning. Vid iståndsättningen av friluftslederna fästs uppmärksamhet vid möjligheten att genomföra tillgängliga leder. År 2022 gjordes en tillgänglighetskartläggning av Trullöns vandringsled och resultatet av kartläggningen kommer att utnyttjas för att producera information om leden och för framtida grundläggande förbättringar av lederna. Friluftslederna i Karleby nationalstadspark är lättillgängliga eftersom de ligger nära goda förbindelser och ofta nära centrum. I utvecklingen av lednätverket fäster man uppmärksamhet vid tillgängligheten och bättre möjligheter att använda kollektivtrafiken.

Karleby friluftsleder är kartlagda utredningen Naturmotion och friluftsleder. Utgående från resultatet från kartläggningen görs en iståndsättningsplan för lederna för de kommande åren. I kartläggningen ingår vandringsleder samt kåtor och vindskydd i Karleby nationalstadspark. Karleby nationalstadspark samarbetar med lokala företag och sammanslutningar inom naturmotion samt informerar aktörerna om områdets användningsmöjligheter.

I Karleby nationalstadspark finns möjlighet att hyra friluftsutrustning. Vid utflyktsmålen finns eldplatser, vindskydd och kåtor. Vid planeringen och iståndsättningen av lederna beaktas användningen året runt och mångsidiga färd sätt.

Melontaa, Rosanna Telaranta.
Kajakpadding, Rosanna Telaranta.

Gritbird-ulkokuntoilulaite, Rosanna Telaranta
Gritbird-Ufomhusträningsutrustning, Rosanna Telaranta.

KULTTUURITAPAHTUMAT

Kulttuuritapahtumat ovat osa aktiivista ja palvelevaa kaupunkipuistoa. Kulttuuritapahtumilla tuodaan esille kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteitä ja edistetään elävää kaupunkikuvaa. Kansallinen kaupunkipuisto luo hyvät puitteet erilaisten tapahtumien järjestämiseen.

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella on vahva kulttuuriperintö. Merellistä historiaa ja maankohoamisilmiötä on mahdollista tuoda esiin monin eri tavoin. Kulttuuritapahtumat ovat yksi tapa tukea asukkaiden paikallisidentiteettiä ja lisätä matkailullista vetovoimaa. Kansallinen kaupunkipuisto tekee yhteistyötä tapahtumatuottajien kanssa ja tiedottaa mahdollisuuksista hyödyntää kansallista kaupunkipuistoa tapahtumien järjestämisessä.

PALVELUT

Monipuolisten palvelujen tarjonta kansallisen kaupunkipuiston alueella on tärkeätä miellyttävien ja sujuvien vierailujen tueksi. Kansallisen kaupunkipuiston saavutettavuus on tärkeää: puistoon voikin saapua junalla, rautatieaseman ollessa osa kansallista kaupunkipuistoa. Pyörävuokraus, sähköpotkulaudat ja reittiliikenne M/S Jennyllä saaristoon ovat oleellisia liikkumiseen liittyviä palveluita. Alueelta löytyy myös monipuolisesti ja ympärivuotisesti kahvila- ja ravintolatarjontaa. Virkistysalueilla palveluita tarjoaa myös mm. SUP-lautojen vuokraaja, ja melontapalveluita tarjoavia yrityksiä. Majoitusta on tarjolla monipuolisesti Kokkolan kaupunkipuiston eri alueilla. Kaupunkipuiston alueella olevia yrityksiä ja yhteisöjä tiedotetaan mahdollisuuksista hyödyntää kansallista kaupunkipuistoa toiminnassaan.

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kokkolan kaupunki järjestää suomen- ja ruotsinkielistä varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta, lukiokoulutusta sekä vapaan sivistystyön kansalaisopistotoimintaa sekä taiteen perusopetusta alueellaan. Näin Kokkolan kantakaupungissa ja sen tuntumassa sijaitseva Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto toimii monipuolisena oppimisympäristönä monen ikäisille oppijoille. Esimerkiksi kansallisen kaupunkipuiston tuntumassa kävely- tai pyöräilymatkan päässä sijaitsevissa kaupungin tai yksityisten

KULTUREVENEMANG

Kulturevenemang är en del av en aktiv och betjänande stadspark. Kulturevenemangen lyfter fram nationalstadsparkens särdrag och främjar en levande stadsbild. Nationalstadsparken skapar goda förutsättningar för att ordna olika evenemang.

Karleby nationalstadspark har ett starkt kulturarv. Man kan lyfta fram den maritima historien och landhöjningsfenomenet på många olika sätt. Kulturevenemang är ett sätt att stödja invånarnas lokala identitet och öka turismens dragningskraft. Nationalstadsparken samarbetar med evenemangsproducenterna och informerar om möjligheterna att utnyttja nationalstadsparken för att ordna evenemang.

TJÄNSTER

Ett mångsidigt utbud av tjänster i nationalstadsparkens område är viktigt som stöd för trevliga och smidiga besök. Det är viktigt att nationalstadsparken är tillgänglig: Man kan ta sig till parken även med tåg, då järnvägsstationen utgör en del av nationalstadsparken. Cykeluthyrning, elsparkcyklar och linjetrafik med M/S Jenny till skärgården är viktiga tjänster i anslutning till trafiken. I området finns också ett mångsidigt kafé- och restaurangutbud året runt. I rekreatiomsområdena erbjuds också tjänster av bl.a. uthyrare av SUP-bräddor och företag som erbjuder paddlingstjänster. Inkvartering erbjuds på ett mångsidigt sätt i de olika områdena i Karleby nationalstadspark. Företagen och sammanslutningarna i stadsparkens område informeras om möjligheterna att utnyttja nationalstadsparken i sin verksamhet.

NATIONALSTADSPARKEN SOM INLÄRNINGSMILJÖ

Karleby stad ordnar finsk- och svenskspråkig småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning samt medborgarinstitutsverksamhet och grundläggande konstundervisning inom det fria bildningsområdet inom sitt område. På så sätt fungerar Karleby nationalstadspark, som ligger i Karleby stadskärna och i dess närhet, som en mångsidig inlärningsmiljö för elever i många åldrar. Till exempel finns det cirka 1000 barn vid stadens eller privata aktörers verksamhetsställen för småbarnspedagogik i närheten av nationalstadsparken, cirka 4800 elever inom den grundläggande utbildningen samt cirka 1000 unga eller vuxenstuderande inom gymnasieutbildningen.

ylläpitäjien varhaiskasvatuksen toimipaikoissa on noin 1 000 lasta, perusopetuksessa noin 4 800 oppilasta sekä lukiokoulutuksessa noin 1 000 nuorta tai aikuisopiskelijaa.

VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen näkökulmasta kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa mahdollisuuksia toteuttaa kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ympäristökasvatuksellisia ja kuvallisen ilmaisun tavoitteita, joista molemmissa korostuu toiminta sekä luonnossa että rakennetussa ympäristössä. Ympäristökasvatuksen näkökulmasta kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan: "Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina. Niistä keskustellaan ja niitä tutkitaan. Samalla opetellaan ympäristöön liittyvien käsitteiden käyttöä. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu vahvistaa luonnon tuntemusta." Kuvallisen ilmaisun osalta todetaan esimerkiksi seuraavaa: "Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön" ja "Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita."

PERUSOPETUS JA TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Perusopetuksessa valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa oppimisympäristöjen osalta nostetaan esiin mahdollisuudet hyödyntää luontoa ja rakennettua ympäristöä: "Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä." Kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa hyvät puitteet erilaisille koulurakennuksen ulkopuolisille oppimisympäristöille.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppiaineista kansallisen kaupunkipuiston luonnonympäristöt ja puistot tarjoavat mahdollisuuksia etenkin perusopetuksen alimmilla luokilla ympäristöopin ja myöhemmin biologian ja maantiedon (lukiossa maantieteen) ja liikunnan opetukseen. Esimerkiksi ympäristöopin tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa

SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Ur småbarnspedagogikens synvinkel erbjuder nationalstadsparken möjligheter att förverkliga målen för miljöfostran och visuellt uttryck i stadens plan för småbarnspedagogik. I båda målen betonas verksamhet både i naturen och i den byggda miljön. Ur miljöfostrans synvinkel konstateras följande i stadens plan för småbarnspedagogik: "Utflykter i naturen och i den byggda miljön samt utforskning av omgivningen är en viktig del av småbarnspedagogiken. Genom positiva erfarenheter lär sig barnen njuta av naturen och närmiljön och deras förhållande till miljön stärks. Naturfenomen observeras med olika sinnen och under olika årstider. Man diskuterar dem och undersöker dem. Samtidigt lär man sig använda miljörelaterade begrepp. Att öva på att identifiera olika växt- och djurarter stärker kännedomen om naturen." I fråga om det visuella uttrycket konstateras till exempel följande: "Syftet med det visuella uttrycket är att utveckla barnens förhållande till bildkonsten, den övriga visuella kulturen och kulturarvet" och "Tillsammans med barnen observeras bilder, konstverk, medieinnehåll och föremål som de själva skapat samt objekt i den byggda miljön och naturmiljön."

DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN OCH UTBILDNINGEN PÅ ANDRA STADIET

I de riksomfattande grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen lyfts i fråga om inlärningsmiljöerna fram möjligheterna att utnyttja naturen och den byggda miljön: "Utöver skolans lokaler inomhus och utomhus utnyttjas naturen och den byggda miljön i undervisningen i olika läroämnen. Bibliotek, idrotts- och konstcentra, naturum, museer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga inlärningsmiljöer." Nationalstadsparken erbjuder goda förutsättningar för olika inlärningsmiljöer utanför skolbyggnaden.

Av läroämnena i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen erbjuder naturmiljöerna och parkerna i nationalstadsparken möjligheter till undervisning i omgivningslära, senare biologi och geografi och idrott, särskilt i de lägsta klasserna inom den grundläggande utbildningen. Till exempel är målet med omgivningsläran att vägleda eleverna att känna till och förstå naturen och den byggda miljön och fenomenen i dem. Inom idrotten utnyttjas skolans lokaler, näridrottsplatser och naturen på ett mångsidigt sätt. I fråga om gymnastikundervisningen lämpar sig terrängen i nationalstadsparken särskilt för orienteringsundervisning.

ja rakennettua ympäristöä ja niiden ilmiöitä. Liikunnassa puolestaan hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti.

Liikunnan opetuksen osalta kansallisen kaupunkipuiston maastot soveltuvat etenkin suunnistuksen opetukseen. Kokkolaiset suunnistusseurat ovat laatineet kaupungin tuella kantakaupungin alueelta useita suunnistuskarttoja, jotka ovat myös kaupungin koulujen käytettävissä. Kansallisen kaupunkipuiston alueista sprinttisuunnistuskartat löytyvät kaupunkikeskustan, Mäntykankaan, Hollihaan sekä Pikiruukin ja Vanhansatamanlahden alueilta sekä suunnistuskartat Sannanrannan-Harrinniemen sekä Halkokarin-Trulleivin alueista.

Monet kansallisen kaupunkipuiston jo olemassa olevat rakenteet palvelevat opetuksen tarpeita. Esimerkiksi opastetut luontopolut Elban ja Harrbådan välillä sekä esteetön lintutorni Elbassa ja kaksi muuta lintutornia Rummelössä ja Harrinniemessä palvelevat retkeilyn lisäksi myös luonnontuntemuksen opetusta. Myös kulttuuri- tai luonnonympäristön arvokkaita kohteita maastossa esittelevät opastaulut tai verkosta löytyvät tietosisällöt palvelevat opetuskäyttöä ja helpottavat opettajien tehtävää. Opetuksen näkökulmasta tällaisten opastaulujen ja verkkosisältöjen määrää olisikin hyvä lisätä kansallisessa kaupunkipuistossa, mikä lisäksi myös kaupunkilaisten ja matkailijoiden omaehtoisen kaupunkiin tutustumisen mahdollisuuksia.

NUORISOKESKUS VILLA ELBA

Sannanrannan huvila-alueella sijaitsevassa nuorisokeskus Villa Elbassa on toiminut jo yli 30 vuoden ajan luonto- ja ympäristökasvatusta antava luontokoulu, joka on lajissaan yksi Suomen ensimmäisistä. Sen tehtävänä on tukea koulujen ja päiväkotien antamaa ympäristökasvatusta ja kestävä kehityksen kasvatusta. Luontokoulu järjestää mm. kummiluokkatoimintaa kaupungin kouluille, jolloin valitut koululuokat vierailevat lukuvuoden aikana säännöllisesti luontokoulussa tekemässä erilaisia tehtäviä ja harjoituksia. Tällöin hyödynnetään usein Sannanrannan, Elban ja Rummelön alueita. Lisäksi luontokoulu voi järjestää myös retkiä ja muuta toimintaa koulu- ja päiväkotiryhmille Villa Elban lähiympäristöön tai pidemmällekin. Muuten nuorisokeskus Villan Elban toimintaan kuuluu mm. leiritoimintaa ja kansainvälisiä vaihtoja, jolloin nuorisoryhmät niin Suomesta kuin ulkomailtakin pääsevät tutustumaan alueeseen.

Orienteringsföreningarna i Karleby har med stöd av staden utarbetat flera orienteringskartor över innerstaden, som också är tillgängliga för stadens skolor. Av nationalstadsparkens områden finns sprintorienteringskartor över stadskärnan, Tallåsen, Hållhagen samt Beckbruket och Gamlahamnsvikens områden samt orienteringskartor över Sandstrand-Harrbådans och Halkokari-Trullöns områden.

Många befintliga strukturer i nationalstadsparken tjänar undervisningens behov. Till exempel de skyltade naturstigarna mellan Elba och Harrbådan samt ett tillgängligt fågeltorn i Elba och två andra fågeltorn i Rummelören och Harrbåda betjänar utöver friluftslivet även undervisningen i naturkännedom. Informationstavlor som presenterar värdefulla objekt i kultur- eller naturmiljön i terrängen, samt informationsinnehåll på webben betjänar användningen i undervisningen och underlättar lärarnas uppgift. Med tanke på undervisningen vore det bra att öka mängden sådana informationstavlor och webbinnehåll i nationalstadsparken, vilket också ökar stadsbornas och turisternas möjligheter att bekanta sig med staden på eget initiativ.

UNGDOMSCENTRET VILLA ELBA

I ungdomscentret Villa Elba i Sandstrands villaområde har det redan i över 30 år funnits en naturskola som ger natur- och miljöfostran och som är en av de första i sitt slag i Finland. Dess uppgift är att stöda den miljöfostran och fostran i hållbar utveckling som ges av skolor och daghem. Naturskolan ordnar bland annat fadderklassverksamhet för stadens skolor, varvid de valda skolklasserna regelbundet besöker naturskolan under läsåret för att utföra olika uppgifter och övningar. Då utnyttjar man ofta områdena Sandstrand, Elba och Rummelören. Dessutom kan naturskolan ordna utflykter och annan verksamhet för skol- och daghemsgrupper i Villa Elbas närmiljö eller längre bort. I övrigt ingår i ungdomscentret Villan Elbas verksamhet bl.a. lägerverksamhet och internationella utbyten, varvid ungdomsgrupper från både Finland och utlandet kan bekanta sig med området.

TAIDETALO RENLUND

Mäntykankaan alueella kansallisessa kaupunkipuistossa sijaitsevassa entisessä Renlundin koulukiinteistössä toimii nykyään Taidetalo Renlund, jossa sijaitsee Kokkolan seudun opiston alainen Lasten ja nuorten kuvataidekoulu sekä Keski-Pohjanmaan konservatorion tanssinopetus. Taidetalo Renlundin pihalle on laadittu lapsia ja nuoria osallistavilla menetelmillä ja ulkopuolisella rahoituksella suunnitelma taidepuutarhasta, jonka toteuttaminen palvelisi Lasten ja nuorten kuvataidekoulun sekä lähialueen koulujen ja päiväkotien toimintaa ja tarjoaisi elämyksiä myös kenelle tahansa.

VIRTUAALIOPASTEET

Osana ympäristöministeriön rahoittamaa Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto- saavutettavuus ja kestävä käyttö -hanketta toteutettiin vuonna 2022 Kokkolan kansalliselle kaupunkipuistolle kaksi virtuaaliopastuskierrosta. Opasteet kertovat Kokkolan kaupungin merellisestä historiasta ja historiallisista henkilöistä sekä maankohoamisluonnosta eläiminen. Merellisestä historiasta kertova virtuaalikierros kulkee rantaraittia pitkin Torilta Suntin rantaa pitkin Soldatskärille asti. Maankohoamisesta kertova pelillinen kierros sijaitsee Trullevinniellä. Reitillä on maankohoamismetsiä, pirunpelto sekä jäätikköuurteisia kallioita.

Hankkeessa toteutettujen virtuaaliopastuskierrosten ohella suunnitelmassa on toteuttaa myös muita virtuaalikierroksia Kansallisen kaupunkipuiston alueelle. Ensimmäisenä ollaan toteuttamassa matkailun toimesta Tankar-kierros.

VIRTUAALIOPASTEET OPETUSKÄYTÖSSÄ

Peruskoulun opetussuunnitelman mukaan historian opetuksessa pyritään perehdyttämään oppilasta paikallishistoriaan. Kokkolan merellinen historia -virtuaalikierros kertoo Kokkolan historian vaiheista ja historiallisista henkilöistä. Kierrosta voidaan hyödyntää opetuksessa sellaisenaan ja siihen voidaan lisätä erilaisia tehtäviä, jotka oppilaiden tulee kierroksen aikana selvittää. Oppilaita voidaan pyytää tutustumaan tarkemmin johonkin virtuaalikierroksen pisteen sisällön aihealueeseen sekä etsimään siitä lisätietoa. Ympäristöopin opintosuunnitelmassa oppimisympäristöinä tulisi käyttää monipuolisesti lähiluontoa. Trullevinniemen virtuaalikierros tarjoa tähän hyvän mahdollisuuden pelillisen kierroksen avulla. Kierros perehdyttää oppijat oman lähiympäristönsä erityispiirteisiin. Opasteet lisäävät ymmärrystä kohteen merkityksestä osana Suomen

KONSTHUSET RENLUND

I den tidigare Renlundska skolfastigheten i området Tallåsen i nationalstadsparken verkar numera Konsthuset Renlund, där det finns en bildkonstskola för barn och unga som lyder under Karlebynejdens institut samt Mellersta Österbottens konservatoriums dansundervisning. På Konsthuset Renlunds gård har man med metoder som involverar barn och unga och med extern finansiering utarbetat en plan för en konstträdgård som skulle betjäna bildkonstskolan för barn och unga samt skolorna och daghemmen i närområdet och erbjuda upplevelser även för vem som helst.

VIRTUELLA SKYLTA

Som en del av projektet Karleby nationalstadspark – tillgänglighet och hållbar användning, som finansierades av miljöministeriet, genomfördes 2022 två virtuella guide turer till Karleby nationalstadspark. Skyltarna berättar om Karleby stads maritima historia och historiska personer samt om landhöjningsnaturen och dess djur. Den virtuella rundturen som berättar om den maritima historien går från Torget till Soldatskär längs Sundstranden. Den spelade turen som berättar om landhöjningen ligger på Trullön. Längs leden finns landhöjningsskogar, djävulsåkern och klippor med räfflor från istiden.

Utöver de virtuella guidningar som genomförts inom ramen för projektet planeras även andra virtuella rundturer i nationalstadsparkens område. Turismen som är först ut håller på att förverkliga en Tankar-runda.

VIRTUELLA SKYLTA I UNDERVISNINGSBruk

Enligt grundskolans läroplan strävar man i historieundervisningen efter att göra eleven förtrogen med den lokala historien. Den virtuella rundturen om Karlebys maritima historia berättar om olika skeden och historiska personer i Karlebys historia. Rundan kan utnyttjas som sådan i undervisningen och den kan kompletteras med olika uppgifter som eleverna ska utreda under rundturen. Eleverna kan ombes bekanta sig närmare med ämnesområdet vid någon punkt i den virtuella rundturen samt söka mer information om detta.

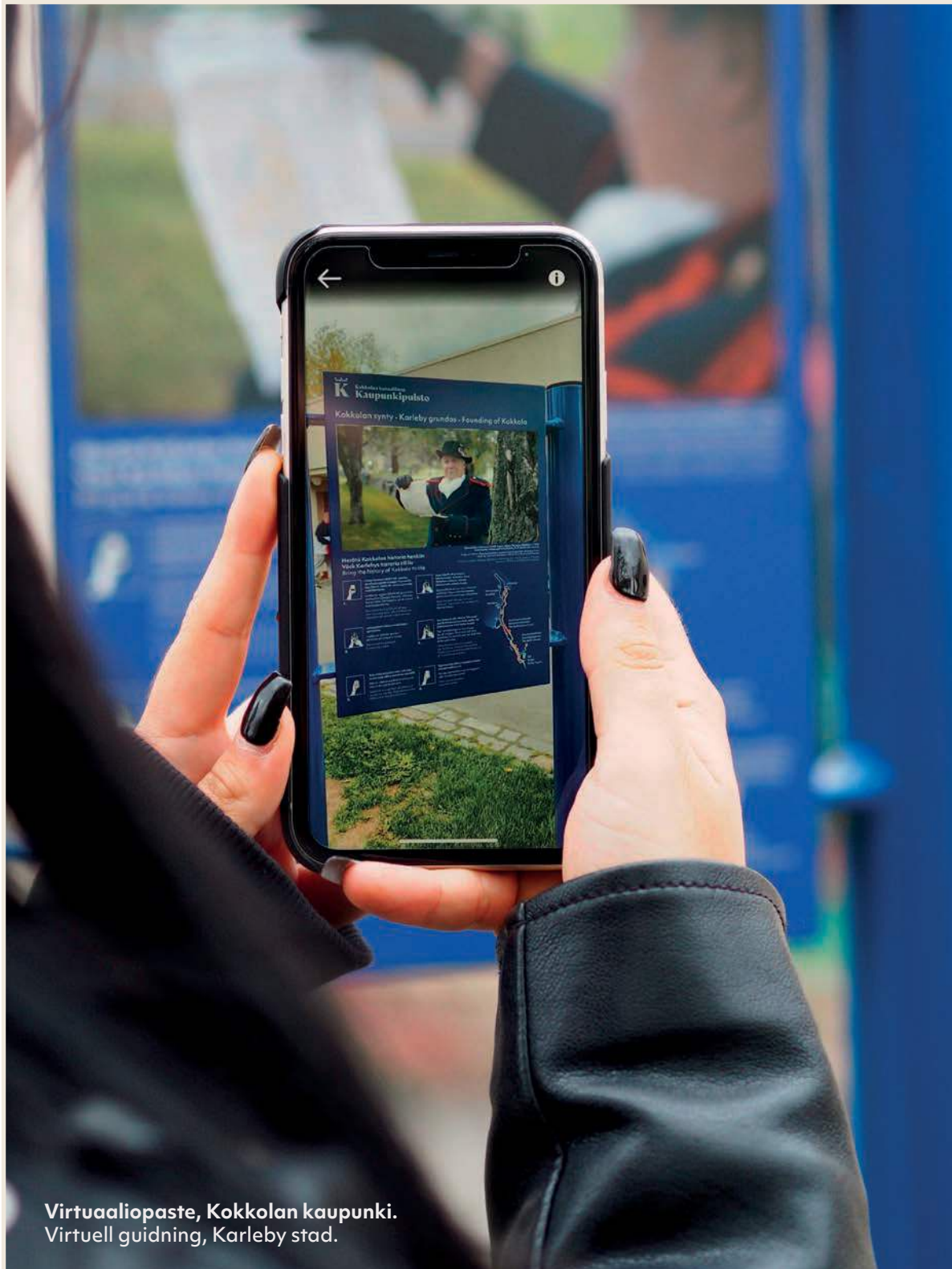
I läroplanen för omgivningslära bör närnaturen användas som lärmiljö på ett mångsidigt sätt. Den virtuella rundturen i Trullögrundet erbjuder goda möjligheter till detta med hjälp av den spelade rundan. Rundturen introducerar eleverna i särdragen i den egna närmiljön. Skyltarna ökar förståelsen för objektets betydelse som en del av berättelsen om Finlands naturarv. Under rundturen bekantar vi oss

luonnonperinnön kertomusta. Kierroksella tutustutaan alueen eläimistöön kuten itämerennorppaan, liito-oravaan, merikotkaan ja kilkkiin. Eläimet kertovat oman tarinansa siitä, miksi juuri niitä tavataan maankohoamisrannikoilla. Maankohoamisen merkkeihin tutustutaan lisäksi kasvillisuuden ja geologisten jälkien avulla.

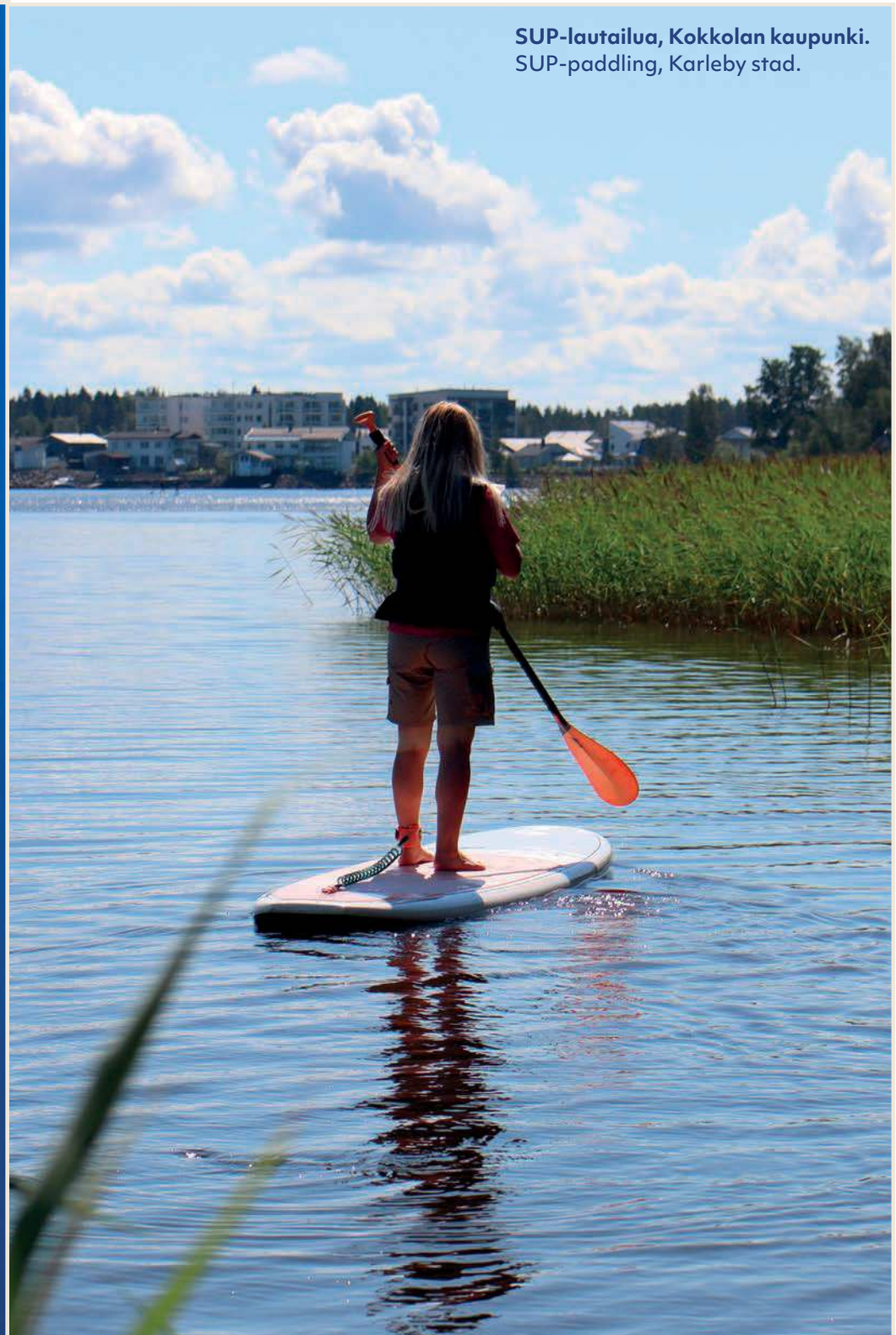
med områdets fauna, såsom östersjövikaren, flygekorren, havsörnen och ishavsgåsuggan. Djuren berättar sin egen historia om varför just de påträffas på landhöjningskusten. Man bekantar sig dessutom med märken efter landhöjningen med hjälp av växtlighet och geologiska spår.

Virtuaaliopaste, Kokkolan kaupunki.
Virtuell guidning, Karleby stad.

SUP-lautailua, Kokkolan kaupunki.
SUP-paddling, Karleby stad.

KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON JATKOTOIMENPITEET FORTSÄTTA ÅTGÄRDER FÖR NATIONALSTADSPARKEN

Kaarlelan kirkko, Aki Paavola.
Karleby sockenkyrka, Aki Paavola.

7. KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON JATKOTOIMENPITEET

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN TOIMEENPANO

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksen seurannasta vastaa Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston ohjausryhmä. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa jaetaan yhteistyökumppaneille sekä laajasti Kokkolan kaupunkiorganisaation sisällä. Suunnitelma on esillä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston verkkosivuilla.

RESURSSIT

Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston perustamisen jälkeen alueen tunnettavuutta on lisätty ja alueella on tehty erilaisia kunnostustoimenpiteitä. Hoito- ja käyttösuunnitelmalla voidaan taata kansallisen kaupunkipuiston huomioiminen kaavoituksessa ja muissa alueella tehtävissä toimenpiteissä. Tulevaisuudessa alueen aktiivinen kehittäminen tarvitsee tuekseen henkilöstöresursseja sekä asiaan perehtyneen koordinaattorin hallinnoimaan Kokkolan kansallista kaupunkipuistoa ja sen kehittämistä. Kokkolan kansallisella kaupunkipuistolla on ohjausryhmä, joka ohjaa kaupunkipuiston kehitystyötä.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Hoito- ja käyttösuunnitelman kohdekortit ovat jatkuvasti päivittyvä työkalu alueella tehtävien toimenpiteiden tueksi. Kansallisen kaupunkipuiston viestintäsuunnitelmaa sekä sosiaalisen median suunnitelmaa tarkastellaan vuosittain. Hoito- ja käyttösuunnitelman päivytystarvetta tarkastellaan kahden vuoden kuluttua. Mikäli päivytystarpeita ei ole tai ne ovat merkittävän vähäisiä, siirrytään päivytystarpeiden tarkastelussa neljän vuoden sykliin.

7. FORTSATTA ÅTGÄRDER FÖR NATIONALSTADSPARKEN

VERKSTÄLLANDE AV SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLANEN

Styrgruppen för Karleby nationalstadspark ansvarar för uppföljningen av genomförandet av skötsel- och nyttjandeplanen. Skötsel- och nyttjandeplanen delas ut till samarbetsparterna och i stor utsträckning inom Karleby stadsorganisation. Planen finns framlagd på Karleby nationalstadsparks webbplats.

RESURSER

Efter att Karleby nationalstadspark inrättades har man ökat kännedomen om området och olika istandsättningsåtgärder har vidtagits i området. Med skötsel- och nyttjandeplanen kan man garantera att nationalstadsparken beaktas i planläggningen och i andra åtgärder som vidtas i området. I framtiden kommer en aktiv utveckling av området att behöva stöd av personalresurser samt av en koordinator som är insatt i ämnet för att förvalta Karleby nationalstadspark och dess utveckling. Karleby nationalstadspark har en styrgrupp som styr stadsparkens utvecklingsarbete.

UPPDATERING AV SKÖTSEL- OCH ANVÄNDNINGSPLANEN

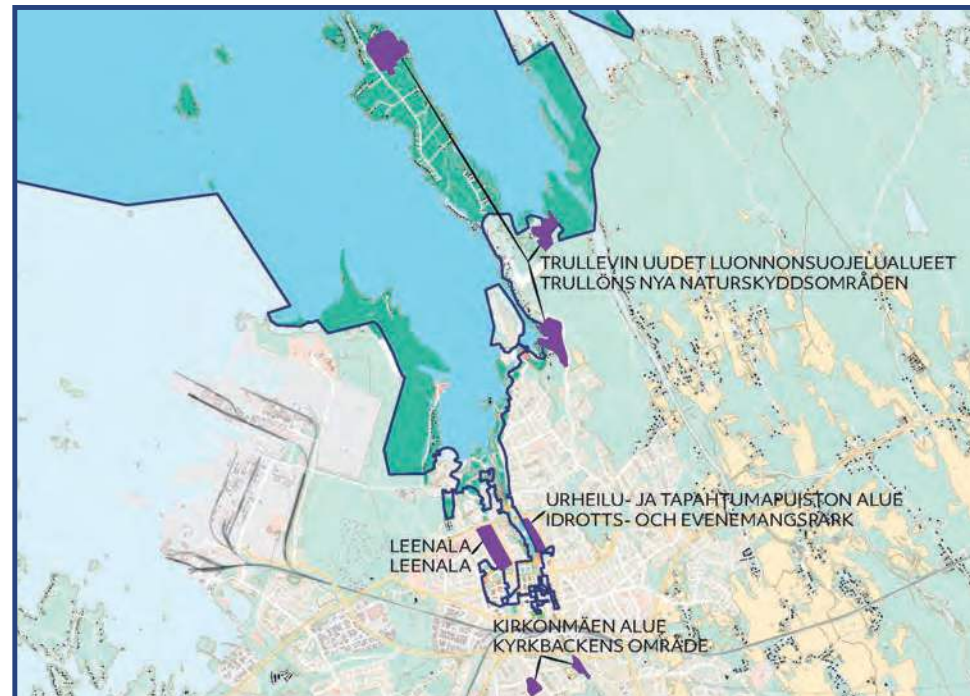
Objektskorten i skötsel- och nyttjandeplanen är ett verktyg som ständigt uppdateras som stöd för de åtgärder som vidtas i området. Kommunikationsplanen för nationalstadsparken och planen för sociala medier granskas årligen. Behovet av att uppdatera skötsel- och nyttjandeplanen granskas efter två år. Om det inte finns behov av uppdateringar eller om de är anmärkningsvärt små övergår man vid granskningen av uppdateringsbehoven till en fyra års cykel.

KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TÄYDENTÄMINEN

Kansallisen kaupunkipuiston täydentämistä selvitetään Trullevin uusien Natura-alueiden, Leenalan asuinalueen, Kirkonmäen ja Kirkkolehdon kosteikon sekä urheilu- ja tapahtumapuiston alueen liittämiseksi Kansalliseen kaupunkipuistoon. Keskustan alueelta Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston rajausta tarkastellaan kirkon ja Chydeniuksen puiston välisen alueen osalta. Lisäksi selvitetään Chydeniuksen puiston viereisten rakennusten mahdollista liittämistä osaksi kansallista kaupunkipuistoa. Alueen rakennusten suojelua tarkastellaan kaavan laadinnan yhteydessä. Lisäksi tutkitaan mahdollisuutta laajentaa Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston aluetta Rautatieaseman alueen läheisyydessä Kivikukon sekä lähiympäristöjen puistoalueen osalta. Edellä mainittujen ohella Kokkolan kaupunkipuiston rajaa tarkastellaan Varvin ja Trullevinniemen alueiden välissä olevan rantaniityn osalta. Tarkastelun pohjalta selvitetään mahdollisuus siirtää kaupunkipuiston raja kulkemaan kaupungin maanomistusrajaa pitkin Vasikkasaaren niittyjen alueella. Lisäksi Morsiussaaren viereiset pienet saaret ovat jääneet rajauksen ulkopuolelle ja niiden mahdollisuutta liittää alueeseen tulee selvittää.

KOMPLETTERING AV NATIONALSTADSPARKEN

En komplettering av nationalstadsparken utreds för att införliva Trullöns nya Natura-områden, bostadsområdet Leenala, Kyrkbacken och våtmarken vid Kyrklunden samt området för idrotts- och evenemangsparken i nationalstadsparken. I centrumområdet granskas gränsdragningen för Karleby nationalstadspark i fråga om området mellan kyrkan och Chydeniusparken. Dessutom utreds möjligheten att införliva byggnaderna invid Chydeniusparken i den nationella stadsparken. Skyddet av byggnaderna i området granskas i samband med utarbetandet av planen. Dessutom undersöks möjligheten att utvidga Karleby nationalstadsparks område i närheten av Järnvägsstationsområdet i fråga om Kivikukko och parkområdet i närmiljön. Utöver de ovan nämnda granskas gränsen för Karleby nationalstadspark i fråga om strandängan mellan Varvet och Trullö udd. Utgående från granskningen utreds möjligheten att flytta stadsparkens gräns så att den löper längs stadens markägargräns på ängarna vid Kalvholmen. Dessutom har de små öarna intill Brudskär lämnats utanför avgränsningen och möjligheten att ansluta dem till området bör utredas.

TRULLEVIN UDET LUONNONSUOJELUALUEET

Trullevin pirunpellon, Nisulanpotin fladan ja Kandelinskatan luonnonsuojelualueet perustettiin Kokkolan kaupungin 400-vuotispäivien kunniaksi. Alueet ovat monimuotoisia maankohoamismetsäalueita ja ne sijaitsevat osittain Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston alueella. Alueet kertovat viimeisen jääkauden jälkeisestä maankohoamisesta ja ovat luonnonperintöarvoiltaan tärkeitä kohteita. Alueilla on vahva liito-oravakanta. Liito-orava on vanhojen metsien indikaattorilaji. Kohteet edustavat luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia metsäkohteita.

Trullevin Pirunpellon luonnonsuojelualueen laajuus on 20,4 ha. Pirunpelto on muinaisranta. Viimeisen jääkauden aikana mannerjäädä louhi liikkuaan mukaansa vuorien maa- ja kiviainesta. Jääkauden jälkeen merijää ja suuret voimakkaat aallot liikuttivat kiviä kasaten niitä samalla rantaan. Pienemmät aallot huuhtoivat kivien väliä puhtaaksi maa-aineksesta ja hioivat kiviä kolistelemalla niitä toisiaan vasten. Maa-aineksen niukkuuden vuoksi pirunpelloilla ei kasva juuri mitään. Maankohoamisen vuoksi Trullevin Pirunpelto on nyt keskellä metsää kaukana rantaviivasta. Pirunpelto sijaitsee Trullevinniemen korkeimmalla kohdalla ja on Kokkolan rannikon näyttävimpiä pirunpeltoja. Pirunpeltoa reunustavat vanhat ja monimuotoiset maankohoamisrannikon sukcession loppuvaiheen havumetsät, joissa on runsaasti lahoppuustoa. Alueella voi tavata vanhojen metsien kääpälajeja. Aluetta monipuolistavat karut kalliot ja rantojen leppävyöhykkeet.

Nisulanpotin luonnonsuojelualue on noin 12,5 ha laajuinen. Nisulanpotti on merestä kuroutunut noin 3-4 ha laajuinen flada, jonka yhdistää mereen lyhyt puroyhteys. Fladan puroyhteyttä mereen on kunnostettu, koska järvi on tärkeä kalojen lisääntymisalue. Kevätkutuiset kalat, kuten ahven ja särkikalat, mutta erityisesti hauki, nousevat jäiden lähdeyttä fladoihin kutemaan. Rehevissä fladoissa vesi lämpenee nopeammin kuin meressä, joten poikasten kehittyminen on nopeaa. Fladoja ja niiden kehityksen seuraavia vaiheita, kluuvia ja kluuvijärviä, kutsutaankin kalojen lastenkamareiksi. Nisulanpotilla pesii joutsen, kurki ja muita vesilintuja. Alueen metsät ovat rehevähajaisia lehtoja ja kuusikoita. Nisulanpotin alueella luonnon monimuotoisuutta lisäävät vanhat niityt ja kulttuurikasvit.

TRULLÖNS NYA NATURSKYDDSSOMRÅDEN

Naturskyddsområdena Trullöns djävulsåker, Nisulaspottens flada och Kandelinskatan inrättades till ära av Karleby stads 400-årsjubileum. Områdena är mångformiga landhöjningsskogsområden och de ligger delvis i Karleby nationalstadspark. Områdena berättar om landhöjningen efter den senaste istiden och är viktiga objekt med tanke på naturarvet. I områdena finns ett starkt flygekorrbestånd. Flygekorren är en indikatorart i gamla skogar. Objekten representerar de mest värdefulla skogsobjekten med tanke på naturens mångfald. Naturskyddsområdet Trullöns djävulsåker omfattar 20,4 ha.

Djävulsåkern är en forntida strand. Under den senaste istiden drog inlandsisen med sig jord- och stenmaterial från bergen då den rörde sig. Efter istiden rörde havsisen och de stora kraftiga vågorna stenarna samtidigt som de samlade dem till stranden. Mindre vågor sköljde mellanrummen mellan stenarna rena från jord och slipade stenarna genom att kasta dem mot varandra. På grund av den knappa mängden jordmaterial växer det knappt någonting på djävulsåkrarna. På grund av landhöjningen ligger djävulsåkern på Trullön nu mitt i skogen långt från strandlinjen. Djävulsåkern ligger på Trullöns högsta punkt och är en av de mest imponerande djävulsåkrarna på Karlebykusten. Djävulsåkern kantas av gamla och mångsidiga barrskogar i slutet av landhöjningskustens succession, där det finns rikligt med murkna träd. I området kan man påträffa arter av tickor som finns i gamla skogar. Området blir mångsidigare tack vare de karga klipporna och alzonerna på stränderna.

Nisulaspottens naturskyddsområde omfattar cirka 12,5 ha. Nisulaspotten är en ca 3-4 ha stor flada som avsnörts från havet och förenas med havet av en kort bäckförbindelse. Fladans bäckförbindelse till havet har restaurerats, eftersom sjön är ett viktigt fortplantningsområde för fiskar. Vårlekande fiskar, såsom abborre och karpfiskar, men i synnerhet gädda, stiger upp i fladorna för att leka när isarna gått. I de frodiga fladorna värms vattnet upp snabbare än i havet, så ynglen utvecklas snabbt. Fladorna och de följande skedena i deras utveckling, glon och glosjöar, kallas för fiskarnas barnkammare. Svanar, tranor och andra sjöfåglar häckar vid Nisulaspotten. Skogarna i området är lundar och grandungar med frodig botten. I området kring Nisulaspotten ökas den biologiska mångfalden av de gamla ängarna och kulturväxterna.

Kandelinskatan luonnonsuojelualue on pinta-alaltaan noin 10 ha. Alue sijaitsee Perhonjokisuun pohjukassa. Alue rajoittuu Kokkolan saariston Natura-alueeseen. Kandelinskatan luonnonsuojelualueella on nähtävissä maankohoamisrantojen eri sukkessiovaiheen arvokkaita elinympäristöjä. Maankohoamisrannoilla ensimmäistä kertaa viimeisen jääkauden jälkeen meren alta paljastuvalle maalle kasvavat kasvit tiettyssä järjestyksessä. Tätä kutsutaan sukkessioksi. Sukkessiassa eri kasvillisuusvaiheet seuraavat veden alta kohoavaa maata. Ensimmäisenä maalle alkavat kasvaa vesirajan tuntumassa viihtyvät rantaniityt. Maan kohotessa ja rantaviivan jäädessä kauemmas pensaat valtaavat maa-alaa. Pensasvaiheen jälkeen seuraavat eri lehtipuut. Ensin ilmestyvät lepät ja niiden jälkeen koivut ja haavat. Viimeisenä alueella alkaa kasvaa havupuita.

LEENALA

Leenalan asuinalue on rakentunut 1930–40-luvuilla. Alue sijaitsee ydinkeskustan luoteispuolella kansallisen kaupunkipuiston välittömässä läheisyydessä. Alue on rakentunut Birger Brunilan vanhan vuodelta 1940 olevan asemakaavan mukaan. Asemakaavassa oli määrätty, että tontin pinta-alasta saa käyttää rakentamiseen enintään kolmasosa tai neljäsosa, korttelista riippuen. Rakennusten korkeuksille on määritetty tarkat maksimimetrit sekä yksityiskohtaisesti rakennusten sijoittelusta rajaan nähden sekä etäisyydestä toisistaan.

Leenalan itäosan asemakaava on muutettu ja uusi kaava on hyväksytty 24.10.2022. Kaavaratkaisun keskeisenä tavoitteena on osoittaa alueen arvopohja ja sen säilyttäminen tulevan rakentamisen ja alueen kehittämisen perusteeksi. Säilyttämisenäkökulma pohjautuu pääosin kahteen eri perusteeseen.

Rakennusten suojelu on toinen taso alueen arvopohjan säilyttämiseksi. Rakennussuojelulla varmistetaan alueen rakennusten ajallisen kerroksellisuuden säilyminen, vaikka alueella uudisrakentaminen sallitaankin.

Suojelu ei kaavamerkinnoissa tarkoita ”museoimista”. Erillisellä määräyksellä, suojelumääräyksen estämättä, saadaan rakennuksiin tehdä sellaisia pääkäyttötarkoituksen edellyttämiä muutoksia ja vähäisiä laajennuksia, jotka ovat tarpeen rakennuksen säilymisen ja käytettävyyden turvaamiseksi. Em. toimenpiteet tulee kuitenkin sovittaa rakennuksen alkuperäiseen arkkitehtuuriin. Leenalan alue

Kandelinskatan naturskyddsområde har en areal på cirka 10 ha. Området ligger längst inne i Perho ås mynning. Området gränsar till Natura-området i Karleby skärgård. I Kandelinskatan naturskyddsområde kan man se värdefulla livsmiljöer i olika successionsfaser på landhöjningsstränderna. På land som för första gången blottläggs efter den senaste istiden växer växterna i en viss ordning. Detta kallas succession. I successionen följer olika vegetationsfaser landet som höjer sig ur vattnet. Det första som börjar växa på land är strandängar som trivs nära vattengränsen. När marken höjer sig och strandlinjen hamnar längre bort tar buskarna över marken. Efter buskskedet följer olika lövträd. Först kommer alen och efter dem björk och asp. Sist börjar barrträd växa på området.

LEENALA

Bostadsområdet Leenala har byggts på 1930–40-talet. Området ligger nordväst om stads kärnan, i nationalstadsparkens omedelbara närhet. Området har byggts enligt Birger Brunilas gamla detaljplan från 1940. I detaljplanen får högst en tredjedel eller en fjärdedel av tomtens areal användas för byggande, beroende på kvarter. För byggnadernas höjder hade fastställts exakta maximihöjder samt detaljerade bestämmelser om byggnadernas placering i förhållande till gränsen samt om deras avstånd från varandra.

Detaljplanen för Leenala östra del har ändrats och den nya planen har godkänts 24.10.2022. Centrala mål med planlösningen har varit påvisa områdets värdegrund och bevarandet av det som grund för framtida byggande och utveckling av området. Bevarandeaspekten grundar sig i huvudsak på två olika kriterier.

Byggnadsskyddet är en annan nivå för att bevara områdets värdegrund. Genom byggnadsskyddet säkerställs att byggnadernas tidsmässiga skikt bevaras, även om nybyggnad tillåts i området.

Skydd i planbeteckningarna innebär inte ”museifiering”. Genom en särskild föreskrift, utan hinder av en skyddsbestämmelse, får sådana ändringar och mindre utvidgningar göras i byggnaderna som det huvudsakliga användningsändamålet förutsätter och som är nödvändiga för att trygga byggnadens bevarande och användbarhet. Ovan nämnda åtgärder ska dock anpassas till byggnadens ursprungliga arkitektur. Leenalaområdet ligger i närheten av Karleby nationalstadspark.²¹

sijaitsee Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston läheisyydessä.²¹

URHEILU- JA TAPAHTUMAPUISTON ALUE

Kokkolan Urheilupuistohanke hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 27.9.2021. Urheilupuistoon on tarkoitus sijoittaa kaksi katettua harjoitusjätkaukaloa, sisäjuoksurata, nykyaikaiseksi kunnostettu jäähalli, saneerattu Urheilutalon suojeltu osa, jossa koripallokenttä, kunnostettu voimannostosali, uusi suuri sisäareena ja jalkapallostadion.²² Urheilupuisto tulee sijoittumaan aivan kansallisen kaupunkipuiston tuntumaan.

KIRKONMÄEN ALUE

Kirkonmäen keskiössä on Kaarlelan vanha valkoiseksi kalkittu pitäjänkirkko. Kirkko on keskiaikainen kivikirkko, jonka vanhimmat osat ajoitettu 1460-luvulle, mutta sen tarkka ikä ei ole tiedossa. Kirkko on mitoitettu noin 800 henkilölle. Kivikirkko on laajennettu ristikirkoksi 1780-luvulla. Kaarlelan kirkko ja pappila ovat RKY-alueita.

Kirkonmäellä on maamme ainoa säilynyt karoliininen pappilarakennus. Rakennuksessa on tyylille tyypillinen korkea aumakatto. Pappilarakennuksen ympärillä on pappilan pihapiiri, johon kuuluu papiston apulaiselle tarkoitettu asuinrakennus sekä kaksi aittaa. Tarharannan entinen niitty kirkon lounaispuolella on ollut nuijasodan aikaisia taistelupaikkoja. Kaarlelan kirkko ja pappila on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.²³

Kirkonmäen lähistöllä sijaitsevan Kirkkolehdon kosteikon kunnostaminen on yksi Kokkolan kaupungin 400-vuotisteoista. Suntin yläsuulle rakennetulla kosteikolla on useita tehtäviä. Se toimii Suntin vedenlaadun puhdistajana, sillä se hidastaa valuma-alueen virtausta. Kosteikko toimii lintujen pesimis- ja ruokailupaikkana, kalojen kutualueena sekä elinalueena kosteikkohyönteisille. Alueen ulkopuolella on niitty, ja tulevaisuudessa mahdollisuus laiduntamiseen. Alue toimii virkistyskäytössä ja kosteikkoa kiertää luonto- ja kuntoilupolku. Kirkkolehdon kosteikko on saanut kunniamaininnan Valtioneuvoston Suomen Paras luontoteko -kilpailussa 2019–2020.

21 Asemakaavamuutoksen selostus / Leenala itä. Kokkolan kaupunki

22 Kokkola Areena.

23 Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

IDROTTS- OCH EVENEMANGSPARK

Karleby Idrottsparkprojekt godkändes av stadsstyrelsen den 27.9.2021. Avsikten är att Idrottsparken ska ha två täckta träningsrinkar, en inomhuslöp bana, en moderniserad ishall, en sanerad skyddad del av Idrottsgården med basketplan, renoverad tyngdlyftningssal, ny stor inomhusarena och fotbollsstadion.²² Idrottsparken kommer att ligga intill nationalstadsparken.

KYRKBACKENS OMRÅDE

I centrum av kyrkbacken ligger Karleby gamla vitkalkade sockenkyrka. Kyrkan är en medeltida stenkyrka, vars äldsta delar är daterade till 1460-talet, men dess exakta ålder är inte känd. Kyrkan är dimensionerad för cirka 800 personer. Stenkyrkan har utvidgats till en korskyrka på 1780-talet. Karleby sockenkyrka och prästgård är RKY-område.

På Kyrkbacken finns vårt lands enda bevarade karolinska prästgård. Byggnaden har ett högt valmat tak som är typiskt för stilen. Kring prästgårdsbyggnaden finns prästgårdens gårdsplan med en bostadsbyggnad avsedd för prästerskapets biträde samt två bodar. Tararant före detta äng sydväst om kyrkan har varit en krigsskådeplats under klubbekriget. Karleby kyrka och prästgård är en byggd kulturmiljö av riksintresse.²³

Restaureringen av Kyrklundens våtmark i närheten av Kyrkbacken är en av Karleby stads åtgärder i samband med stadens 400-årsjubileum. Våtmarken som byggts vid Sundets övre lopp har flera uppgifter. Den renar vattenkvaliteten i Sundet, eftersom den bromsar upp flödet i avrinningsområdet. Våtmarken fungerar som häcknings- och matplats för fåglar, som lek område för fiskar och som livsmiljö för våtmarksinsekter. Utanför området finns en äng och i framtiden kommer det att finnas möjlighet till bete. Området används för rekreation och våtmarken omges av en natur- och motionsstig. Kyrklundens våtmark har fått ett hedersomnämning i Statsrådets tävling Finlands bästa naturgärning 2019–2020.

22 Kokkola Areena.

23 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Museiverket

LÄHDELUETTELO JA LIITTEET

ALUEESEEN LIITTYVÄT SELVITYKSET JA SUUNNITELMAT

LUONNONHOITOSUUNNITELMAT

- Kokkolan Harrbådanin alueelle laadittu ympäristösopimuksen hoitosuunnitelma 2018.
- Halkokarin rannan HELMI-kohteen hoitosuunnitelma. Kokkolan kaupunki. 2022.
- Harrbådan ja Rummelön perinnebiotooppien hoitosuunnitelmat 2000–2016. Kokkolan kaupunki, ympäristöpalvelut.
- Hoitosuunnitelma Perhonjokisuun merenrantaniitylle. Jaana Höglund / Toni Etholén Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2012
- Laidunalueiden hoito 2015-2020 Kälviän Poroluodon Krunnissa sekä Kertuissa – Perinnebiotooppien hoitosuunnitelma. Hannu Tikkanen. 2015.
- Luonnonhoitosuunnitelma Kokkolan Trullögrundetin saareen. Hannu Tikkanen 7.12.2012. ELY-keskus. 2022, ProAgria
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito. Perinnebiotoopin hoitosuunnitelma munakarin saareen 2021-2026. Jarno Kero 2021
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoito. Perinnebiotooppien hoitosuunnitelma 2018-2023 Kokkolan Kallskärsrevelnin saareen Hannu Tikkanen
- Morsiussaaren eteläkärjen hoitosuunnitelma. Kokkolan kaupunki. 2021.
- Kokkolan Långrevelsskatanin luonnonhoitosuunnitelma. Hannu tikkanen. 2022.
- Kokkolan Tankarin luonnonhoitosuunnitelma 2011-2017. Ramboll Oy. 2011.

KÄLLFÖRTECKNING OCH BILAGOR

UTREDNINGAR OCH PLANER I ANSLUTNING TILL OMRÅDET

NATURVÅRDSPLANER

- Vårdplan i miljöavtalet för Harrbådans område i Karleby 2018.
- Skötselplan för HELMI-objektet vid Halkokaris strand Karleby stad 2022
- Skötselplaner för Harrbåda och Rummelö vårdbiotoper 2000–2016. Karleby stad, miljötjänster.
- Skötselplan för havsstrandängen vid Perho ås mynning. Jaana Höglund / Toni Etholén Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten. 2012
- Laidunalueiden hoito 2015-2020 Kälviän Poroluodon Krunnissa sekä Kertuissa – Perinnebiotooppien hoitosuunnitelma. Hannu Tikkanen. 2015.
- Naturvårdsplan för ön Trullögrundet i Karleby. Hannu Tikkanen 7.12.2012. NTM-centralen. 2022, ProAgria
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito. Perinnebiotoopin hoitosuunnitelma munakarin saareen 2021-2026. Jarno Kero 2021
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoito. Perinnebiotooppien hoitosuunnitelma 2018-2023 Kokkolan Kallskärsrevelnin saareen Hannu Tikkanen
- Skötselplan för Brudskärs sydspets. Karleby stad 2021
- Naturvårdsplan för Långrevelsskatan i Karleby. Hannu Tikkanen. 2022
- Naturvårdsplan för Tankar i Karleby 2011–2017 Ramboll Oy. 2011.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAT

- Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma. 2008. Länsi-Suomen ympäristökeskus.
- Kokkolan saariston hoito- ja käyttösuunnitelma. 2011. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

NATURA-ALUEIDEN TILA-ARVIOINNIIT

- Luodon saariston Natura-tila arviointi (NATA) Eteläpohjanmaan ELY-keskus. 2022
- Kokkolan saariston Natura-tila arviointi (NATA) Eteläpohjanmaan ELY-keskus. 2022
- Rummelön – Harrbådanin Natura-tila arviointi (NATA) Eteläpohjanmaan ELY-keskus. 2021

ARKEOLOGISET INVENTOINNIIT

- Pikiruukin asemakaavan arkeologinen inventointi. 2015. Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu.
- Tankarin ranta-asemakaavan arkeologinen inventointi, Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz, 2021

MUUT SELVITYKSET JA SUUNNITELMAT

- Keskuspuiston yleissuunnitelma. 2008. Ympäristösuunnittelu OK. Eeva Eitsi ja arkkitehti Gina Sundgrén
- Kokkolan Brändikäsikirja 2020
- Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto - Esiselvitys 2016. Kokkolan kaupunki.
- Kokkolan kävelykeskustan yleissuunnitelma. 2005. ALA Arkkitehdit Oy.
- Kokkolan pyöräliikenteen edistämishjelma 2040. Ramboll. 2021.
- Monen kerroksen keskusta - Kokkolan kaupunkikeskustan kehittämissuunnitelma. 2016.
- Pikiruukin luontoselvitys. 2016. Ramboll Finland Oy.
- Soldatskär luontoselvitys, Kokkolan kaupunki/ Ramboll, 2019
- Tankarin ranta-asemakaava Kulttuuriympäristö- ja maisemaselvitys, Kokkolan kaupunki, 2021
- Urheilupuisto/Keskuspuisto yleissuunnitelma. Plandeia. 2018

SKÖTSEL- OCH NYTTJANDEPLANER

- Skötsel- och nyttjandeplan för Larsmo skärgård. 2008. Västra Finlands miljöcentral.
- Skötsel- och nyttjandeplan för Karleby skärgård. 2011. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten.

STATUSBEDÖMNINGAR AV NATURA-OMRÅDEN

- Luodon saariston Natura-tila arviointi (NATA) NTM-centralen i Södra Österbotten. 2022
- Kokkolan saariston Natura-tila arviointi (NATA) NTM-centralen i Södra Österbotten. 2022
- Rummelön – Harrbådanin Natura-tila arviointi (NATA) NTM-centralen i Södra Österbotten. 2021

ARKEOLOGISKA INVENTERINGAR

- Pikiruukin asemakaavan arkeologinen inventointi (Arkeologisk inventering av detaljplanen för Beckbruket). 2015. Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu.
- Tankarin ranta-asemakaavan arkeologinen inventointi, Jaana Itäpalo och Hans-Peter Schulz, 2021

ÖVRIGA UTREDNINGAR OCH PLANER

- Översiktsplan för Centralparken. 2008. Ympäristösuunnittelu OK. Eeva Eitsi och arkitekt Gina Sundgrén
- Karleby varumärkeshandbok 2020
- Projektet för en nationalstadspark i Karleby. Förstudie 2016. Karleby stad.
- Översiktsplan för Karleby promenadcentrum. 2005. ALA Arkkitehdit Oy.
- Programmet för främjande av cykeltrafiken i Karleby 2040. Ramboll. 2021.
- Ett centrum med många skikt – utvecklingsprogrammet för Karleby stadscentrum. 2016.
- Pikiruukin luontoselvitys (Naturutredning för Beckbruket) 2016. Ramboll Finland Oy.
- Soldatskär naturutredning, Karleby stad/Ramboll, 2019
- Tankars stranddetaljplan Kulturmiljö- och landskapsutredning, Karleby stad, 2021
- Översiktsplan för Idrottsparken/Centralparken. Plandeia. 2018

MUUT LÄHTEET

- Asemakaavamuutoksen selostus / Leenala itä. Kokkolan kaupunki. Kaupunkiympäristö. Kaupunkisuunnittelu 2021. Viitattu 5.8.2022
- Ekologinen siirtymä luonnon monimuotoisuuspolitiikassa. Biodiversiteettiareenan 2021 tulokset. Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:1
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996 Viitattu 26.8.2022
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 Viitattu 12.7.2022
- Maisemaselvitys. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93417/ELY%20Opas_9%201.pdf Viitattu 26.9.2022
- Rakennettu kulttuuriympäristö: Museovirasto: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto>, Viitattu 25.4.2022
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museovirasto, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1642 Viitattu 23.9.2022.
- Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä, Opas. Museovirasto, rakennushistorian osasto. Mikko Härö - Johanna Forsius: Maaliskuu 2007 Viitattu 26.9.2022
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. K.H.Renlundin museo - Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo. Korjaa hyvin 14.10.2017. Maakunta-amanuenssi Pirkko Järvelä Viitattu 26.9.2022
- Kokkola Areena. Viitattu 23.9.2022 <https://kokkolaareena.fi/>
- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskus 2021. Mäkelä, Katariina; Salo, Päivi. Viitattu 15.2.2023.
- Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 2017. Viitattu 16.2.2023. [file:///C:/Users/rosanna.telaranta/Downloads/VATp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s14.12.2017_FI%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/rosanna.telaranta/Downloads/VATp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s14.12.2017_FI%20(3).pdf)

ANDRA KÄLLOR

- Asemakaavamuutoksen selostus / Leenala itä. Karleby stad. Stadsmiljö. Stadsplanering 2021. Hänvisat 05.8.2022
- Ekologinen siirtymä luonnon monimuotoisuuspolitiikassa Biodiversiteettiareenan 2021 tulokset. Miljöministeriets publikationer (på finska) 2022:1
- Naturvårdslagen 1096/1996 - Hänvisat 26.8.2022
- Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132 Hänvisat 12.7.2022
- Landskapsutredning. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland. Tietoa maisemasta ja suuntaviivoja suunnittelun tueksi https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93417/ELY%20Opas_9%201.pdf Hänvisat 26.9.2022
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Museiverket: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto>, Hänvisat 25.4.2022
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museiverket, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1642 Hänvisat 23.9.2022.
- Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä, Museiverket Opas. byggnadshistoriska avdelningen . Mikko Härö - Johanna Forsius: Mars 2007 Hänvisat 26.9.2022
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas seuratalo. Korjaa hyvin 14.10.2017. K.H.Renlunds museum - Mellersta Österbottens landskapsmuseum. Landskapsamanuens Pirkko Järvelä Hänvisat 26.9.2022
- Kokkola Areena. Hänvisat 23.9.2022 Kokkola Areena
- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Finlands Miljöcentral 2021. Mäkelä, Katariina; Salo, Päivi. (på finska) Hänvisat 15.2.2023.
- Statsrådets beslut om de riksomfattande målen för områdesanvändningen 2017. Hänvisat 16.2.2023 file:///C:/Users/rosanna.telaranta/Downloads/VATp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s14.12.2017_SV.pdf
- Matkailijoille näkyvämpi Kokkola. Sari Yli-Hukka. lärdomsprov 2021 samt invånarenkät för Karleby nationalstadspark 2021 Hänvisat 21.4.2022

- Matkailijoille näkyvämpi Kokkola. Yli-Hukka Sari. opinnäytetyö 2021 sekä Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston asukaskysely 2021 Viitattu 21.4.2022
- Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja. Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/kansalliset-kaupunkipuistot/> Viitattu 15.12.2021
- Suomen biodiversiteettipolitiikka. Ympäristöministeriö Viitattu 15.11.20122
- Natura 2000 -verkosto turvaa monimuotoisuutta. Ympäristöministeriö. Natura 2000 -verkosto - Viitattu 17.2.2023

- Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja. Miljöministeriet <https://ym.fi/kansalliset-kaupunkipuistot/> Hänvisat 15.12.2021
- Suomen biodiversiteettipolitiikka - Miljöministeriet Hänvisat 15.11.2021
- Nätverket Natura 2000 tryggar den biologiska mångfalden. Miljöministeriet. Natura 2000 -nätverket (på finska) - Hämtat 17.2.2023

Kokkola Karleby